

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННЦ «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ» УААН
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І
ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПЕРСПЕКТИВИ ВОЛИНЬ»
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВОЛИНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ»**

10 жовтня 2014 року, м. Луцьк

**ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ:
ВИКЛИКИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції

**ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT:
CHALLENGES OF INSTITUTIONAL ECONOMICS**

Abstracts of the International Scientific Conference

**УЧЕТ, АНАЛИЗ И АУДИТ:
ВЫЗОВЫ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ**

Тезисы докладов Международной научно-практической конференции

Випуск 1

Частина 1

Редакційно-видавничий відділ ЛНТУ
Луцьк – 2014

УДК 657: 657.1
ББК 65.052
О 14

Рецензенти:

Малік М.Й., доктор економічних наук, академік УААН, ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ;

Гарасим П.М., доктор економічних наук, професор, Львівська державна фінансова академія, м. Львів.

*Рекомендовано Вченою радою Луцького національного технічного університету
(протокол № 3 від 28 жовтня 2014 р.)*

Редакційна колегія: **головний редактор** – к.е.н., професор *Садовська І.Б.* (Україна); **відп. редактор** – к.е.н., доцент *Бабіч І.І.* (Україна); д.е.н., професор *Аверіна О.І.* (Росія); д.е.н., професор *Бессонова О.А.* (Росія); д.е.н., доцент *Вегера С.Г.* (Білорусь); д.е.н., професор *Голян В.А.* (Україна); к.е.н., доцент *Голячук Н.В.* (Україна); д-р, професор *Димитров С.С.* (Болгарія); к.е.н., доцент *Жураковська І.В.* (Україна); д-р *Гжегож Зайонц* (Польща); к.е.н., доцент *Зеленко С.В.* (Україна); д-р *Дорота Казмерчак-Пец* (Польща); д.юр.н., професор *Конабаєв О.К.* (Казахстан); *Легенчук С.Ф.*, д.е.н., професор (Україна); *Левницька С.О.*, д.е.н., професор (Україна); д.е.н., доцент *Макарова В.І.* (Росія); д.е.н., професор *Малік М.Й.* (Україна); к.е.н., доцент *Мальцевич Н.В.* (Білорусь); д.т.н., с.н.с. *Мокєєв В.В.* (Росія); д.е.н., доцент *Морозова Н.І.* (Росія); к.е.н., доцент *Московчук А.Т.* (Україна); к.е.н., доцент *Нагірська К.Є.* (Україна); к.е.н., доцент *Нужна О.А.* (Україна); к.е.н., доцент *Петрова О.О.* (Росія); к.е.н., доцент *Писаренко Т.М.* (Україна); *Правдюк Н.Л.*, д.е.н., професор (Україна); к.е.н., доцент *Савош Л.В.* (Україна); к.е.н., доцент *Семенішена Н.В.* (Україна); к.е.н., доцент *Секачьова В.М.* (Росія); к.е.н., доцент *Сидоренко Р.В.* (Україна); к.е.н., доцент *Сушко Т.І.* (Білорусь); к.е.н., доцент *Талах Т.А.* (Україна); к.е.н., доцент *Ткачук І.М.* (Україна); к.е.н., доцент *Тлучкевич Н.В.* (Україна); д-р *Хенрік Федєвіч* (Польща); к.е.н., доцент *Чудовець В.В.* (Україна); к.е.н., доцент *Шаріпов Д.Г.* (Таджикістан); к.е.н., доцент *Шестакова І.М.* (Росія); д.е.н., професор *Шеиукова Т.Г.* (Росія).

О 14 Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (10 жовтня 2014 р.) / відп. ред. І.Б. Садовська. – Ч. 1. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. – 188 с.

ISBN 978-617-672-057-7

У збірнику подано матеріали досліджень, виголошених на Міжнародній науково-практичній конференції "Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки", що була проведена кафедрою обліку і аудиту факультету обліку та фінансів Луцького НТУ у жовтні 2014 року. У публікаціях висвітлено наступні питання: економічна безпека в умовах глобалізації; сучасні концепції бухгалтерського обліку, їх становлення і розвиток; інституціональні забезпечення бухгалтерського обліку; видатні дослідники та їх вплив на розвиток облікової науки; сучасна модель ефективного бізнесу; історія бухгалтерського обліку, аналізу і контролю; інструментарій наукових досліджень: стан та перспективи розвитку; інформаційні системи обліку, економічного аналізу і аудиту в оцінці ефективності діяльності підприємств; розвиток бухгалтерської професії та інноваційні технології в підготовці фахівців з обліку, аудиту, фінансів; контроль як функція менеджменту і інститут аудиту: сучасний стан і перспективи розвитку; проблеми обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємств та інституціональні основи запровадження МСФЗ.

Для науковців, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться актуальними проблемами і перспективами розвитку обліку, аналізу і аудиту.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, залуженої термінології, інших відомостей.

ЗМІСТ

Антонюк О.Р. Формування концепції теоретичного забезпечення професійних аудиторських послуг	9
Балынин И.В. Финансирование культуры в рамках проведения года культуры в 2014 году	11
Балынин И.В., Балынина С.А. Исследование структуры и динамики объема вкладов физических лиц в 2011-2013 годах	13
Безверхий К.В. Особливості бухгалтерського обліку орендних операцій підприємства за П(С)БО та МСФЗ	15
Берляк Г.В. Аналіз та комплексна оцінка інвестиційної привабливості підприємства	17
Бляхарчук М.О. Внутрішній аудит облікової політики	18
Болдак А.К. О налогообложении в Беларуси в евразийском экономическом союзе	20
Бондарчук В.В. Застосування теорії ігор в бухгалтерському обліку	21
Боярова О.А., Кузик Н.П. Інвестиційна нерухомість та облікова політика підприємства	23
Будник Л.А. Муніципальний контроль: проблеми та завдання	25
Бурко К.В. Первинні документи в оперативному управлінні процесами на підприємстві	27
Бочуля Т.В. Концептуальна основа бухгалтерського обліку: часовий аспект	29
Височан О.О. Періодизація обліку витрат на підготовку та освоєння виробництва нової продукції	31

Височан О.С., Струк У.М. Товарний звіт як основний зведений документ про рух матеріальних цінностей в торговельних підприємствах	34
Войцик Ю.С. Проблемні питання обліку розрахунків з оплати праці	36
Волинчук Ю. В. Технології активного вивчення дисциплін економічного спрямування	38
Голячук Н.В., Рихлюк В.С. Групи ризиків при інвестуванні інформаційних технологій	40
Гоцуляк В.Д. Аудит процесів формування і використання лісових біологічних активів	41
Грабчук І.Л. Реорганізація підприємств: проблемні питання бухгалтерського обліку	43
Гринчишин Я.М. Форми прояву кризи підприємства	46
Грицишен Д.О., Баришнікова О.М. Принципи АА 1000 як основа якості звітності сталого розвитку	48
Денисюк Н.В. Організація обліку необоротних матеріальних активів	50
Дикаленко О.М. Фінансовий менеджмент платоспроможності підприємства	53
Домбровська Н.Р. Напрями удосконалення дебіторської заборгованості підприємства	55
Жураковська І.В. Соціально-економічний аспект звітності про інтелектуальний капітал	58
Заводовська Л.А. Банківські послуги, продукти та операції: узгодження термінології	60
Зарудна Н.Я. Методи виявлення фальсифікації облікових регістрів	63
Калабухова С.В. Контент-аналіз облікової інформації як інструмент аналізу господарської діяльності	65

Калюжна Г.Я. Інтелектуальний капітал: зміст та амортизація	67
Камінський О.Є. Основні напрями держаної концепції розвитку «хмарних» обчислень в Україні	69
Кіндрацька Г.І., Кулиняк Ю.І. Аналіз фінансової спроможності підприємства: проблеми побудови системи показників	71
Коваленко С.С. Развитие учета валютных обязательств в Республике Беларусь в контексте перехода к МСФО	73
Козлова Е.А., Васькова И.В. Использование иностранного капитала предприятиями с неблагоприятным финансовым состоянием	75
Козлова Е.А., Ян Вэй Управление рисками как способ повышения эффективности бизнеса	78
Козлова Е.А., Добрянская О.Ю. Оплата труда как инструмент повышения эффективности работы организации	80
Коновалова О.В. Необхідність організації внутрішнього аудиту на підприємстві	82
Ксендзук В.В. Проблемні питання бухгалтерського обліку операцій хеджування валютних ризиків	84
Кувалдіна О.О. Особливості оцінки та відображення в обліку гудвілу	86
Кулик В.А. Зміст та значення балансового узагальнення в умовах використання інформаційних технологій	88
Кучер С.В. Бухгалтерський облік податку на прибуток відповідно до теорії агентських відносин	90
Кучерова Т.П., Сергієнко Л.В. Етапи внутрішнього аудиту імпорتنих операцій та шляхи їх вдосконалення на підприємстві	92
Лайчук С.М. Роль облікової інформації в управлінні підприємством	94

Левіна М.В. Сутність трансакційних витрат в інституціональній економіці та бухгалтерському обліку	96
Лобода Н.О. Обліково-аналітична діяльність як об'єкт міжнародного компаративістського дискурсу (євроінтеграційний аспект)	98
Лозинський Д.Л. Вплив корпоративної соціальної відповідальності на сучасну економіку	100
Лоханова Н.О. Нові вимоги інвесторів до змісту корпоративної звітності в сучасних умовах	101
Луцок І.В. Побічна продукція, брак та відходи виробництва: розмежування понять	103
Макушевич А.І. Формування капіталу підприємства в умовах фінансово-економічної кризи	106
Маркеєва Т.А. Теоретичні аспекти нефінансової звітності в Україні	108
Міняйло В.П. Принципи контролю у сфері державних закупівель	110
Мних Є.В. Інформативність економічного аналізу у реалізації функцій управління	111
Мостовенко Н.А. Розвиток інфраструктури підтримки малого підприємництва в Україні	114
Муравський В.В. Застосування хмарних технологій як організаційний чинник при впровадженні комп'ютерно-комунікаційної форми обліку	116
Назаренко Т.П. Історичні засади виникнення та розвитку внутрішнього аудиту	118
Нестеренко О.О. Історичні витоки авс-аналізу	120
Оксенюк К.І., Салівончик О.М. Роль контролінгу в процесі управління підприємством	122

Писаренко Т.М. Вплив стратегії розвитку підприємства на побудову управлінського обліку	123
Полінкевич О.М. Обґрунтування доцільності впровадження інновацій в управління підприємством	125
Потривасєва Н.В., Пелипканич І.В. Методи оцінки вибуття запасів на підприємствах	128
Рибчак Д.М. Особливості обліку роялті	130
Рибчак Д.М. Теоретичні засади аналізу фінансових результатів	132
Риковська Л.О. Виправлення помилок у фінансовій звітності: проблеми нормативно-методичного забезпечення	134
Садовська І.Б. Джерела нарощування кадрового потенціалу в галузі управлінського обліку	137
Семенець А.П. Розрахунки електронними грошима: переваги та недоліки	139
Сергиенко Н.С. Реализация внешнего государственного финансового контроля в субъектах РФ	141
Сирцева С.В. Освітня концепція як складова частина концепції бухгалтерського обліку	143
Скиба І.І. Реформування балансу (Звіту про фінансовий стан)	144
Случак Н.А. Лісові ресурси як елемент економічної безпеки	146
Смолякова О.М. Построение системы учета затрат на производство в зависимости от стратегии ценообразования	147
Сторожук Т.М. Організація обліку в сучасних умовах господарювання	149
Суперека І.А. Управління інвестиційною діяльністю підприємства	151
Сушик І.В. Етика бізнесу як наукова проблема та навчальна дисципліна	154

Талах Т.А. Використання управлінської звітності при проведенні маркетингового аналізу	156
Ткачук І.М. Роль страхування відповідальності у професійній діяльності бухгалтера	157
Транченко Л.В. Фінансовий контролінг як основний аналітичний інструмент менеджменту	160
Транченко Л.В., Вернюк Н.О. Логістика як інструмент ринкової економіки	162
Трофимчук Н.В. Функціональні особливості сучасних форматів бізнес-моделей	163
Федоркевич А.В. Анализ объемов перевозок грузов на водном транспорте	165
Чалюк Л.В. Коефіцієнтний аналіз адекватності руху грошових коштів	167
Шевчук І.А. Особливості забезпечення економічної безпеки підприємства	169
Шиманська К.В. Формування професійних компетенцій фахівця з обліку і аудиту при викладанні циклу контрольних дисциплін	172
Щербатюк В.В. Новый план счетов финансового и управленческого учета	174
Юнацький М.О. Стандартизація бухгалтерського обліку за МСБО	176
Якименко М.В. Організація економічного аналізу прибутку в умовах ризик-орієнтованого управління	178
Яковець Г.Ю. Проблеми обліково-аналітичне забезпечення венчурної діяльності підприємств	180
Яцко М.В. Розвиток системи фінансової звітності як умова підвищення якості інформаційного забезпечення користувачів	182
Япунська О.С. Підхід до визнання одиниці, яка генерує грошові кошти	184

УДК 657

Антонюк О.Р., к.е.н., доцент

Національний університет водного господарства та природокористування

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ТЕОРЕТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

Беззаперечний факт, неодноразово стверджуваний українськими вченими про те, що аудит в Україні відбувся як незалежна професійна інтелектуальна діяльність, дає можливість робити припущення, що і супутні та інші аудиторські послуги можна розглядати як системне економіко-правове явище на підставі взаємодії його структурних елементів. Незважаючи на значні напрацювання з аудиту українських вчених Петрик О.А., Рудницького В.С., Дорош Н.І., Савченко В.Я., Редько О.Ю., Проскуріної Н.М., Давидова Г.М. та інших, у вітчизняній економічній літературі немає достатнього висвітлення питань методології та організації виконання супутніх та інших аудиторських послуг. Тому можна висувати гіпотезу про розробку концепції аудиторських професійних послуг, яка має гармонізувати їх з європейським та міжнародним досвідом.

В Україні історично склалось, що перші аудиторські фірми були створені з метою задоволення потреб суб'єктів господарювання в консультаційних та інших послугах економіко-правового забезпечення, які, в свою чергу, були викликані серйозними змінами у соціально-економічному та політичному житті країни. В подальшому на ринку аудиторських послуг виник аудит, розвиткові якого сприяла не лише динамічна зміна умов навколишнього ринкового середовища, але й вимога обов'язкового проведення аудиту у першо-прийнятому незалежною державою Законі України «Про аудиторську діяльність» практично для більшості суб'єктів господарювання. Отже з історичної, законодавчої і, як наслідок, практичної точки зору, саме у 1993 році було визначено пріоритетність розвитку аудиту у плані методологічного та організаційного забезпечення, що знайшло своє логічне відображення і у напрямках наукових досліджень в Україні. Перехід до Міжнародних стандартів аудиту, у складі яких є стандарти з регламентації супутніх послуг аудиту частково вирішив проблеми нормативного забезпечення аудиторської діяльності, проте концепція

розвитку аудиторських послуг відмінних від аудиту комплексно не розвинута. Як наслідок, можна стверджувати, що аудиторські послуги є категорією історичною, у розвитку яких є кореляційних зв'язок разом з економічною системою та суспільно-економічними відносинами.

Науковці, досліджуючи аудиторську діяльність в контексті аналізу її практики, не розглядають концептуальні аспекти розвитку супутніх та інших послуг. Концепція представляє собою сукупність ідей для позначення головного задуму та, в свою чергу, надасть можливість представити супутні та інші послуги аудиту, як цілісну систему. Підтвердження істинності концепції дозволить перейти до розвитку принципів і положень та до завершальних ланок процесу наукового розвитку - сформувані теоретичні положення та елементи.

Окреме питання, яке може бути поставлене в якості гіпотези – це статус супутніх та інших аудиторських послуг як форми наукового пізнання. Такі науковці як Петрик О.А., Сопко В.В., Кужельний М.В., Давидов Г.М., Проскуріна Н. М. визначили, що аудит склався як наука. На думку проф.Проскуріної Н.М. для сучасної науки є характерним перехід від предметної орієнтації до проблемної, коли нова наука «постає» не зі специфіки предмета дослідження, а у зв'язку з висуненням певної значної та вагомої теоретичної чи практичної проблеми [1]. Підтримуючи цю думку, вважаємо, що в основі супутніх та інших аудиторських послуг є важлива теоретико-прикладна проблема та специфічний предмет дослідження.

Сукупність ідей стосовно методології та організації супутніх аудиторських послуг, визначає теоретичні основи виконання цих послуг, при цьому спираючись на певні принципи. Теорія не може бути відокремлена від практики, тому що втрачає сенс в цілому, отже наукова теорія сприятиме розвитку інструментарієві здійснення аудиторської діяльності. Методологія супутніх послуг та інших аудиторських послуг визначає їх як галузь наукових досліджень, яка тісно пов'язана з прикладним характером цих послуг та дозволяє отримувати певний ефект.

1. Проскуріна Н.М. Концептуальні аспекти розвитку вітчизняного аудиту /Н.М. Проскуріна, І.А. Платонова//Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до рес.: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

УДК 336.5

Балынин И.В., аспирант

Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации

ФИНАНСИРОВАНИЕ КУЛЬТУРЫ В РАМКАХ ПРОВЕДЕНИЯ ГОДА КУЛЬТУРЫ В 2014 ГОДУ

Экономическая безопасность любого современного государства во многом зависит от проводимой в стране культурной политики. Более того, 2014 год объявлен Годом культуры, в связи с чем важное значение имеет анализ финансового обеспечения культуры в текущем году. Важно отметить, что доля финансового обеспечения культуры в общей структуре расходов в 2014-2016 годах является достаточно высокой (в 2014 году – 2,01%; в 2015 году – 1,80%; в 2016 году – 1,73%). Ожидается, что общий объем расходов на культуру за 2014-2016 годы составит 289,11 млрд. руб.

Анализ выявил, что наибольшую долю в структуре расходов по разделу 0800 «Культура, кинематография» занимают расходы на культуру (подраздел 0801 «Культура») – 85,92 млрд. рублей (что составляет 88,95% от общего объема расходов по данному разделу). В свою очередь, по подразделу 0802 «Кинематография» запланированы расходы в объеме 6,86 млрд. руб. (что составляет 7,10% от общего объема расходов по данному разделу). Ожидается, что объем финансового обеспечения прикладных научных исследований в области культуры, кинематографии составит 395,13 млн. руб. (что составляет 0,41% от общего объема расходов по данному разделу).

Наконец, на финансирование других вопросов в области культуры, кинематографии запланировано выделение 3,42 млрд. рублей (что должно составить 3,55% от общего объема расходов по разделу 0800 «Культура, кинематография»).

Кроме того, в настоящее время в Российской Федерации реализуется государственная программа «Развитие культуры и туризма» на 2013-2020 годы. В рамках данной государственной программы выделено 4 подпрограммы: «Наследие», «Искусство», «Туризм», «Обеспечение условий реализации Программы». Также, в рамках реализации данной государственной программы намечена реализация двух федеральных целевых программ: «Культура России (2012 - 2018 годы)»; «Развитие внутреннего и въездного туризма в

Российской Федерации (2011 - 2018 годы)». На реализацию данной государственной программы планируется выделить 847,46 млрд. руб. (в т.ч. в 2014 году - 102,26 млрд. руб.).

По результатам структурного анализа расходов на реализацию государственной программы «Развитие культуры и туризма» на 2013-2020 годы в разрезе подпрограмм обнаружено, что наибольший объем средств выделяется на реализацию подпрограммы «Искусство» - 271,04 млрд. рублей за весь период реализации (в т.ч. в 2014 году 35,69 млрд. руб., что составляет 13,17% от общей суммы на реализацию подпрограммы). Также весьма значителен объем средств на реализацию подпрограммы «Наследие» - 246,92 млрд. руб. за весь период реализации (в т.ч. в 2014 году – 31,16 млрд, что составляет 12,62% от общего объема средств на реализацию данной подпрограммы)».

Следует отметить, что согласно основным направлениям государственной политики по развитию сферы культуры и массовых коммуникаций в Российской Федерации до 2015 года и план действий по их реализации «необходимость сохранения и развития единого культурного и информационного пространства России обусловлена неоднородностью обеспечения населения услугами организаций культуры в силу географических особенностей страны и ряда факторов экономического характера».

Кроме того, в проекте основ государственной культурной политики отмечено, что «на протяжении всей российской истории именно культура сосредотачивала и передавала новым поколениям духовный опыт нации, обеспечивала единство многонационального народа России, во многом определяла влияние России в мире».

Таким образом, на основании проведенного исследования следует сделать вывод о том, что в настоящее время реализация культурной политики в Российской Федерации имеет важное значение, в том числе и для обеспечения экономической безопасности. Анализ финансового обеспечения культуры в 2014 году показал, что из федерального бюджета по разделу «Культура, кинематография» планируется выделить 96,6 млрд.руб. В процессе исследования было выявлено, что на реализацию государственной программы «Развитие культуры и туризма» на 2013-2020 годы планируется выделить свыше 70 млрд. руб. (только на реализацию 4 подпрограмм запланировано выделение 77,64 млрд. руб.).

Важно отметить, что по итогам исследования можно сделать уверенный вывод о сохранении значительного внимания к развитию культуры и после завершения Года культуры.

УДК 336.7

Балынин И.В., аспирант

Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации

Балынина С.А., преподаватель

Юрьев-Польский филиал Финуниверситета

ИССЛЕДОВАНИЕ СТРУКТУРЫ И ДИНАМИКИ ОБЪЕМА ВКЛАДОВ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ В 2011-2013 ГОДАХ

Всё большую роль в решении ключевых экономических проблем, решении поставленных задач, поддержании макроэкономической стабильности, развитии российской экономики в настоящее время играет Центральный банк Российской Федерации. Так, в проекте (от 26 сентября 2014 года) основных направлениях единой государственной денежно-кредитной политики на 2015 год и период 2016 и 2017 годов отмечено, что «ситуация в экономике и на финансовом рынке ставит перед денежно-кредитной политикой Банка России непростые задачи». Безусловно, что решение проблем возможно лишь в условиях продуманной и взвешенной политики, осуществляемой кредитными учреждениями как при привлечении, так и при размещении средств. В этом контексте важное значение имеет анализ объема и структуры вкладов физических лиц.

Анализ показал, что объем вкладов физических лиц за исследуемый трехлетний период увеличился на 72,72 % (что в натуральном выражении составляет 7,14 трлн. руб.). При этом, рублевые вклады на 76,81% (что в натуральном выражении составляет 6,08 трлн. руб.), вклады в иностранной валюте увеличились на 55,67% (что в натуральном выражении составляет 1,06 трлн. руб.).

В процессе исследования было выявлено, что в структуре вкладов физических лиц на протяжении всего периода исследования преобладали вклады на срок от 1 года до 3 лет. При этом, по состоянию на 01.01.2011 и 01.01.2014 таких объем средств, размещенных физическими лицами в такие вклады был более 50 % (от

общего объема привлеченных кредитными организациями средств во вклады) – 55,34% и 51,29% соответственно. В то же время наименьшая доля приходится на вклады сроком до 30 дней (в исследуемом период их доля колеблется от 0,08% до 0,28%). Следует отметить, что значительная доля приходится и на вклады до востребования (19,45% на 01.01.2011, 21,12% на 01.01.2012, 20,81% на 01.01.2013, 20,52% на 01.01.2014).

В структуре вкладов физических лиц в иностранной валюте наибольшую долю занимают вклады на срок от 1 года до 3 лет (например, на 01.01.2011 таковых было 60,25%). Наименьшую – занимают вклады на срок до 30 дней (в исследуемом периоде результат колеблется от 0,05% до 0,13%).

Анализ также выявил рост вкладов на срок свыше 3 лет с 10,08% (по состоянию на 01.01.2011) до 13,87% (по состоянию на 01.01.2014). При этом, доля вкладов в общей структуре на срок от 181 дня до 1 года уменьшилась с 16,36% до 13,11%.

В исследуемом периоде произошел прирост объема вкладов как в рублях, так и в иностранной валюте по всем срокам привлечения. Следует отметить, что наибольший прирост объема вкладов на душу населения зафиксирован на срок до 30 дней – в 4,62 раза (за счет увеличения в 6,19 раз рублевых вкладов и в 2,02 раза вкладов в иностранной валюте). Проведенный анализ также показал, что в исследуемом периоде значительно увеличился объем вкладов на душу населения (в 1,72 раза) - с 68,72 тыс. руб. до 118,03 тыс. руб. (+49,31 тыс. руб., в процентном выражении).

Объем рублевых вкладов на душу населения увеличился на 42,02 тыс. рублей (в 1,76 раза). Следует подчеркнуть, что увеличение произошло по всем срокам привлечения. Так, например, по С6 (срок от 1 года до 3 лет): 01.01.2011 - 30,67 тыс. руб.; 01.01.2012 - 33,16 тыс. руб.; 01.01.2013 - 39,65 тыс. руб.; 01.01.2014 - 49,98 тыс. руб.

Наконец, проанализируем динамику максимальной процентной ставки по вкладам в российских рублях десяти кредитных организаций, привлекающих наибольший объем депозитов. Так, в исследуемом периоде максимум зафиксирован в сентябре 2012 года (в третьей декаде она составила 10,684%), а минимум – в июне-августе 2011 года (7,85-7,88%). Следует отметить, что в период с января по сентябрь 2014 года отмечается рост процентной ставки (с 8,31% в январе 2014 до 9,382% - в третьей декаде сентября).

Таким образом, по итогам проведенного исследования следует сделать вывод о том, что объем вкладов увеличился на 72,72%, в рублях – на 76,81%, в иностранной валюте – на 55,67%. Наибольшую долю в структуре вкладов (как рублевых, так и в иностранной валюте) занимают вклады на срок от 1 года до 3 лет.

УДК 657

Безверхий К.В., к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА ЗА П(С)БО ТА МСФЗ

В умовах постінформаційного розвитку суспільства та впливу як вітчизняних, так і міжнародних інституцій, процеси стандартизації, уніфікації та гармонізації бухгалтерського обліку потребують перегляду та подальшого розвитку організаційних та методологічних підходів до формування його єдиних підходів. Для успішного впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (фінансової звітності) (надалі – МСФЗ) у вітчизняну практику обліку, перш за все, необхідно з'ясувати відмінності, що закладені положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (надалі – П(С)БО), зокрема відмінностей у відображенні в бухгалтерському обліку орендних операцій підприємства.

Відмінності між національними та міжнародними стандартами щодо відображення в бухгалтерському обліку оренди наступні:

Терміни та суттєві поняття, які використовуються у стандартах. У П(С)БО 14 «Оренда» [1] відсутні поняття: валові інвестиції в оренду та чисті інвестиції в оренду, які містяться у § 4 МСБО 17 «Оренда» [2].

Припустима ставка відсотка при оренді. Відповідно до § 4 МСБО 17 «Оренда» – це ставка дисконту, яка на початку строку оренди веде до того, що сукупна теперішня вартість складається з:

а) мінімальних орендних платежів; б) негарантованої ліквідаційної вартості має дорівнювати сумі:

i) справедливої вартості зданого в оренду активу та

ii) будь-яких первісних прямих витрат орендодавця [2].

У П(С)БО 14 «Оренда» [1] таке поняття як припустима ставка відсотку (у зв'язку із ставкою дисконтування) відсутнє. Поняття «ставка відсотка на можливі позики орендаря», яка також може використовуватися як ставка дисконтування, у п. 4 П(С)БО 14 «Оренда» [1] має інший зміст. Про зв'язок ставки відсотка на можливі позики із ставкою дисконтування не згадується.

Незароблений фінансовий дохід. Відповідно до § 4 МСБО 17 «Оренда» [2] незароблений фінансовий дохід визначений як різниця між валовими інвестиціями в оренду та чистими інвестиціями в оренду. П(С)БО 14 «Оренда» [1] такого поняття не містить.

Початкові (первісні) прямі витрати. Відповідно до § 4 МСБО 17 «Оренда» [2] первісні прямі витрати – це додаткові витрати, які прямо відносяться до ведення переговорів та укладання угоди про оренду, за винятком таких витрат, понесених орендодавцями-виробниками чи орендодавцями-дилерами. Вказані витрати орендодавцем включаються до дебіторської заборгованості за майно, надане в фінансову оренду та до балансової вартості активу, переданого у операційну оренду. У П(С)БО 14 «Оренда» [1] інформація про вказані поняття відсутня.

Класифікація критеріїв віднесення оренди до фінансової. У §§ 10– 11 МСБО 17 «Оренда» критерії віднесення оренди до фінансової розділені на дві групи – основні (5 ознак) та додаткові (3 ознаки) [2]. В національному П(С)БО 14 «Оренда» перелік всіх ознак подано разом (п. 4) [1].

Зв'язок суми витрат орендаря на амортизацію активу з сумою орендних платежів. У § 20 МСБО 17 «Оренда» [2] підкреслено, що між вказаними величинами прямий зв'язок відсутній, тому залишкова вартість активу та сума заборгованості за об'єкт у орендаря не співпадають. У П(С)БО 14 «Оренда» [1] таке положення відсутнє, хоча є досить важливим.

Підтримуємо думку С. Голова, що ступінь невідповідності між П(С)БО 14 «Оренда» [1] та МСБО 17 «Оренда» [2] є помірним [3, с. 204].

Проведене дослідження показало певну невідповідність підходів до бухгалтерського обліку орендних операцій підприємства за МСБО 17 «Оренда» [2] та П(С)БО 14 «Оренда» [1]. Ці розбіжності створюють часткові прогалини між П(С)БО та МСФЗ, що мають значний вплив на кінцеві результати обох систем бухгалтерського обліку.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затвержене наказом Міністерства фінансів України № 181 від 28.07.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/Q7FgQ5>.
2. International accounting standard 17 «Leases» [Electronic resource]. – Mode of access: <http://goo.gl/VY8uM0>.
3. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: [монограф.] / С. Ф. Голов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.

УДК 657.1

Берляк Г.В., здобувач

Житомирський державний технологічний університет

АНАЛІЗ ТА КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Одним з перспективних напрямів економічного аналізу є інвестиційний аналіз та оцінка інвестиційної привабливості підприємства. Достовірно оцінити фінансовий стан та інвестиційну привабливість підприємства можна за допомогою системи показників, розрахованих на основі повного комплексу фінансової звітності, з урахуванням знання усіх особливостей формування економічних показників та їх правильного застосування, а також із застосуванням іншої поза облікової інформації про підприємство. Вважаємо, що джерелом інформації для аналізу є фінансова та управлінська звітність, а також нормативно-правові документи організації. Оцінка організації здійснюється за напрямками: економічний потенціал та фінансовий стан; ефективність діяльності та ділова активність; характеристика бізнес-розвитку організації. За елементами визначається сукупність характеристик з відповідними репрезентативними показниками, для яких встановлюються критерії оцінки. В якості критеріїв оцінки чи їх оптимальних значень рекомендується використовувати відповідні середньостатистичні показники за аналогічної сферою діяльності. Бажано з урахуванням регіонального аспекту, які необхідно оновлювати щоквартально або, мінімум, щорічно на основі регіональної статистичної бази. Загальна інтегральна оцінка за напрямом та в цілому по підприємству розраховується як сума значень відповідних бальних оцінок та їх питомих значень.

Таким чином, формується бальна оцінка підприємства за

п'ятибальною шкалою за напрямками: оцінка економічного потенціалу та фінансового стану; оцінка ділової активності; характеристика бізнес-розвитку компанії. У даному аспекті аналізуються фактори розвитку компанії, банківська історія, рівень управління та роль власників компанії, показник ділової репутації, характеристика ринкового ризику. Застосування даної методики має практичну спрямованість перш за все на інтереси самого підприємства. Крім того, організація моніторингу та створення інформаційної бази інвестиційної привабливості підприємств конкретної сфери в регіоні дозволить ефективно використовувати інвестиційний потенціал для розвитку територіального утворення.

УДК 657.6

Бляхарчук М.О., здобувач

Луцький національний технічний університет

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Під час зовнішньої аудиторської перевірки аудитор зобов'язаний дослідити систему внутрішнього контролю підприємства-клієнта як невід'ємну складову загальної системи управління. Облікова політика є засобом організаційного та обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього контролю на підприємстві. З іншого боку облікова політика є об'єктом аудиту не тільки зовнішнього, а й внутрішнього аудиту.

Внутрішній аудит деякі автори ототожнюють з внутрішнім контролем, наприклад Ільїна С.Б. Така ситуація викликана через відсутність у вітчизняному законодавстві визначення самого поняття «внутрішній аудит». Звернемося до трактування у Міжнародних стандартах аудиту: «Внутрішній аудит – діяльність з оцінювання, яка організована в межах суб'єкта господарювання і яку виконує окремий відділ. Функції внутрішнього аудиту охоплюють, зокрема, перевірку, оцінювання та моніторинг адекватності й ефективності функціонування систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю.»

Визначення, яке найбільш точно відображає сутність внутрішнього аудиту та його роль в системі внутрішнього контролю, пропонує Бутинець Ф.Ф.: «Внутрішній аудит – це організована на

підприємстві, діюча в інтересах його керівництва або власників і регламентована внутрішніми нормативними актами система контролю за дотриманням встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку, складання та подання звітності, внутрішнього її аналізу, та надійністю функціонування всієї системи внутрішнього контролю.»

З огляду на вище викладене пропонуємо таке визначення аудиту облікової політики – це організована на підприємстві, діюча в інтересах його керівництва або власників і регламентована внутрішніми нормативними актами система контролю за правильністю встановлення та дотриманням принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Між обліковою політикою та внутрішнім аудитом існує як прямий, так і зворотний зв'язок. Внутрішній аудит сприяє удосконаленню способів, принципів та методів відображення в обліку фактів господарської діяльності. Процедури внутрішнього аудиту розробляють в межах облікової політики підприємства, що дозволяє виявити ризики господарської діяльності організації та ефективно управляти ними. В цілому внутрішній аудит систематизує та дисциплінує підхід до оцінки процесів контролю, що в свою чергу сприяє досягненню суб'єктом господарювання своєї мети та поставлених завдань.

Внутрішні аудитори виконують специфічні перевірки, внаслідок чого своєчасно виявляють приховані недоліки та відхилення, тобто забезпечують захист від помилок і зловживань; визначають «зони ризику»; оцінюють можливості попередження майбутніх недоліків або відхилень; допомагають ідентифікувати слабкі сторони і мінімізувати їх вплив на результати роботи.

Науковці описують низку завдань внутрішнього аудиту. Ми ж виділимо завдання внутрішнього аудиту облікової політики підприємства:

- контроль відповідності чинному законодавству;
- перевірка доцільності та точності окремих положень облікової політики з точки зору економічної ефективності;
- контроль за обґрунтованістю внесення змін в облікову політику;
- аналіз та оцінка факторів, що впливають на ті чи інші положення облікової політики з метою мінімізації ймовірного

негативного впливу на принципи, методи та процедури бухгалтерського обліку на підприємстві;

- забезпечення дотримання положень облікової політики всіма структурними підрозділами підприємства;

- сприяння реалізації облікової політики;

- розробка рекомендацій щодо вдосконалення Наказу про облікову політику;

- консультування зацікавлених внутрішніх користувачів облікової інформації з приводу питань облікової політики;

- підготовка інформації щодо облікової політики для зовнішнього аудиту, перевірок контролюючих органів тощо.

Отже, можна зробити висновок, що внутрішній аудит облікової політики є тим важливим засобом, який дозволяє підвищити ефективність облікової політики підприємства, що в свою чергу сприяє досягненню поставлених стратегічних цілей та підвищує інвестиційну привабливість підприємства.

УДК 336. 277.8

Болдак А.К., к.э.н., доцент

Гродненский филиал ЧУО «БІП-Институт правоведения»

О НАЛОГООБЛОЖЕНИИ В БЕЛАРУСИ В ЕВРАЗИЙСКОМ ЭКОНОМИЧЕСКОМ СОЮЗЕ

Договор о Евразийском экономическом союзе государств - членов Таможенного союза (далее ТС) России, Беларуси и Казахстана вступит в силу с 1 января 2015 г. В его состав включены также Протокол о порядке взимания косвенных налогов при выполнении работ и оказании услуг в ТС от 11 декабря 2009 г. и Протокол о порядке взимания косвенных налогов и механизме контроля за их уплатой при экспорте и импорте товаров в ТС от 11 декабря 2009 г.

В современных условиях налоговая система Беларуси соответствует налоговым системам стран ТС. Ее состав составляют - семь обязательных платежей (налог на прибыль, налог на добавленную стоимость (далее – НДС), акцизы, экологический налог, земельный налог, налог на недвижимость, отчисления на социальное страхование).

Кроме того, Беларусь с 2012 г. пошла на радикальное снижение

ставки налога на прибыль с 24% до 18%. (в России и Казахстане - 20%).

Однако ставка НДС в Беларуси равна 20%, в то время как в России - 18%, а в Казахстане - 12%. Более низкие ставки НДС в России и Казахстане компенсируются иными доходными источниками бюджета, в частности налогом на добычу полезных ископаемых, поступающим от нефтегазовой отрасли.

Полагаем, что для повышения эффективности налоговой системы Беларуси в создаваемом Евразийском экономическом союзе следует не только уравнивать ставки налогов, но и улучшать их качественные характеристики, включая налоговое администрирование, обеспечение стабильности и предсказуемости налогового законодательства в государствах – членах ТС. Так, к примеру, на территории каждого государства ТС уже установлены равные конкурентные условия для всех товаров за счет применения единых национальных ставок НДС как к отечественным, так и импортным товарам. Поэтому, более низкий уровень ставок НДС в России и Казахстане не оказывает негативного влияния на реализацию белорусской продукции на территории ТС.

УДК 657

Бондарчук В.В., к.е.н.

Житомирський державний технологічний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ ІГОР В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Динамізм сучасного світу вимагає від суб'єктів господарювання прийняття рішень у найкоротші терміни. Умови сучасного ринку характеризуються асиметричністю інформації, що має дуалістичну природу. З одного боку, асиметрія інформації представляє собою нерівномірний розподіл інформації про стан ринку між його учасниками, що унеможливорює оптимальне функціонування даного ринку. Інакше кажучи, на такому ринку не виконується принцип оптимальності Паретто, за яким покращення становища одного учасника ринку не призводить до погіршення становища інших учасників. З іншого боку, асиметричність інформації забезпечує

наявність конкурентних переваг окремих учасників ринку, що забезпечує економічне зростання агентів, що володіють інформацією. При цьому, відповідно до постулатів класичної економічної теорії, відбувається зростання усього ринку. Таким чином, перед економічними суб'єктами постає досить складне завдання – вибір оптимальної стратегії поведінки в умовах асиметричності інформації. Для вирішення цього завдання може бути використана теорія ігор.

Теорія ігор – це математичний метод вивчення оптимальних рішень в рамках побудови стратегій і тактик, при цьому використовуються так звані “ігрові ситуації”. В основі теорії ігор лежить математичний інструментарій, а тому і математичний тип мислення, що ґрунтується на чіткості поставлених завдань та чіткості опису наявних умов. В даному випадку під чіткістю розуміється можливість параметризації. Натомість постановка економічних завдань, в тому числі і тих, що стосуються бухгалтерського обліку, формулюється не досить чітко для їх математичної інтерпретації та опису.

Застосування теорії ігор в бухгалтерському обліку можливе у тих сферах, де стоїть проблема вибору. Вітчизняна система бухгалтерського обліку не являє собою приклад жорстко регламентованої системи, що базується виключно на інструкціях, директивах та розпорядженнях. Бухгалтерському обліку в Україні притаманна варіативність та можливість вибору тих положень, що краще відповідають потребам підприємства. Таким чином, використання теорії ігор можливе щодо вибору способу застосування елементів методу бухгалтерського обліку, оскільки саме вони забезпечують виконання бухгалтерським обліком своїх функцій.

Розглядаючи використання теорії ігор в бухгалтерському обліку слід розуміти, що такі ігри носять оптимізаційний характер і в них приймає участь один гравець – саме підприємство. В даному випадку оптимізації підлягає бухгалтерський облік, як інформаційна підсистема управління підприємством. Але якщо на підприємстві вирішується завдання побудови системи розподілу повноважень, обов'язків та відповідальності (в частині бухгалтерської служби), то така гра може мати декілька гравців, кожним з яких є посадова особа, а предметом оптимізації – процес врівноваження прав, обов'язків та відповідальності за прийняті рішення. В цьому випадку моделюванню підлягають можливі дії посадових осіб з метою фальсифікації,

розкрадання чи інших протиправних дій та побудова такої системи відповідальності, що унеможливила б протиправні дії.

В результаті побудови матриці виграшів підприємство отримує кілька варіантів можливих рішень, серед яких потрібно обрати один. Вибір одного варіанта із можливих здійснюється на основі обраної концепції рішення гри. Чисельність концепцій рішення ігор не є скінченною, оскільки вони залежать від типу гри, а також від умов гри – кількості учасників, кількості стратегій, поінформованості учасників, наявності ходів природи тощо. Для використання в бухгалтерському обліку можуть бути використані наступні концепції рішення:

1. Максимінна рівновага (орієнтована на пошук найменшого гарантованого виграшу у грі);
2. Максимаксна рівновага (орієнтована на максимально можливий виграш у грі);
3. Рівновага в домінантних стратегіях (орієнтована на пошук рішення, що не залежить від дії зовнішніх факторів);
4. Рівновага Неша (орієнтована на пошук рішення, за якого найкращим варіантом є неприйняття жодного рішення, тобто залиши все, як є).

Таким чином, застосування теорії ігор в бухгалтерському обліку має перспективи, проте необхідно розробити механізм параметризації умов вибору в бухгалтерському обліку для можливості використання математичного апарату теорії ігор.

УДК 657.37

Боярова О.А., к.е.н., доцент,

Кузик Н.П., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ІНВЕСТИЦІЙНА НЕРУХОМІСТЬ ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

У діяльності вітчизняних підприємств поняття "інвестиції" ототожнюють з поняттям "капітальні вкладення", однак в повному розумінні капітальні вкладення не розкривають визначення інвестицій. Інвестиції спрямовують на створення нового капіталу (засоби

виробництва, людський капітал). Незважаючи на тривалий час дії П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість», яке набрало чинності з липня 2007 року [2]. У практичній діяльності вітчизняних підприємств виникають проблематичні питання щодо оцінки та відображення у звітності інвестиційної нерухомості. Це пов'язано із відсутністю методичних рекомендації з обліку інвестиційної нерухомості, адже висока варіативність облікових процедур, яка заявлена в нормативних документах, свідчить про ймовірність помилкових дій.

Відмінність інвестиційної нерухомості від решти основних засобів, є що в тому, що грошові потоки, які генерує інвестиційна нерухомість, як правило, не пов'язані з рештою активів підприємства. Грошові потоки, які виникають у процесі виробництва чи постачання товарів або послуг чи використання нерухомості в адміністративних цілях, відносяться не тільки до нерухомості, а й до інших активів, що використовуються в процесі виробництва чи постачання товарів або послуг.

Підприємства на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку формують облікову політику підприємства. В частині інвестиційної нерухомості наказ про облікову політику має визначати методи амортизації інвестиційної нерухомості, у разі якщо вона обліковується за первісною вартістю; підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку; критерії розмежування об'єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості тощо [1].

Суб'єкти господарювання відповідно до специфіки діяльності у наказі про облікову політику мають відобразити критерії розмежування об'єктів інвестиційної нерухомості та операційної нерухомості, адже у господарській діяльності не рідко виникають ситуації, коли, наприклад, частина нерухомості використовується у виробничих цілях, а інша для здачі в оренду. Якщо певний об'єкт основних засобів уключає частину, яка утримується з метою отримання орендної плати та/або для збільшення власного капіталу, та іншу частину, що є операційною нерухомістю, і ці частини можуть бути продані окремо (або окремо надані в оренду згідно з договором про фінансову оренду), то ці частини відображаються як окремі інвентарні об'єкти. Якщо ці частини не можуть бути продані окремо, об'єкт основних засобів визнається інвестиційною нерухомістю за умови її використання переважно з метою отримання орендної плати та/або для збільшення власного капіталу.

Віднесення об'єкта майна до групи інвестиційної нерухомості відбувається лише на основі суб'єктивного підходу, в основі якого професійні судження фахівців.

З метою дотримання вимог та принципів ведення бухгалтерського обліку доцільно внести зміни у П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість», а саме уточнити критерії розмежування об'єктів інвестиційної нерухомості та операційної нерухомості, навести приклади розрахунків. Це забезпечить достовірне формування наказу про облікову політику.

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://buhgalter911.com/Res/MSBO/MSBO8_01012014.pdf
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 "Інвестиційна нерухомість" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07>

УДК 657

Будник Л.А., к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

МУНІЦИПАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ

Залучення додаткових ресурсів місцевого та регіонального розвитку потребує принципових змін в системі контролю. Новим його видом повинен стати муніципальний контроль.

Муніципальний контроль, як окремий вид фінансово – господарського контролю виділив М.Т. Білуха. Він розглянув чотири організаційні форми контролю: державний, муніципальний, незалежний аудиторський контроль та контроль власника [1]. Таким чином була виділена окрема складова фінансово – господарського контролю – контроль, який здійснюють органи місцевого самоврядування.

Проблеми муніципального контролю є мало дослідженими в сучасній науковій літературі. Заслужують на увагу наукові праці І.К.Дрозд, І. М. Іванової які досліджує проблеми муніципального контролю, як складової системи державного фінансового контролю. [2,3,4]. В сучасних умовах такий підхід виправданий. Однак, на нашу

думку, необхідно розробити систему контролю, яка б захищала інтереси територіальної громади і була направлена на ефективність розвитку окремої території.

Основними проблемами розвитку муніципального контролю в Україні є: відсутність методологічної бази такого контролю; не сформованість інституцій ефективного муніципального контролю; відсутність належної законодавчої бази; недосконалість інформаційного та фінансового забезпечення.

Для вирішення цих проблем необхідно, в першу чергу, визначити завдання муніципального контролю, які не достатньо обмежити лише завданнями забезпечення належного рівні фінансово - бюджетної дисципліни, виявлення порушень та зловживань. Муніципальний контроль повинен бути направлений на вирішення таких завдань: ефективне використання коштів місцевих бюджетів; раціональне використання природних ресурсів; виявлення резервів розвитку виробничо – економічного потенціалу окремого регіону важливими умовами якого є реструктуризація економіки, розширення її галузевої спеціалізації, екологізація виробництва; раціональна розбудова виробничої, транспортної, ринкової інфраструктури; ефективний розвиток підприємництва, реалізацією інноваційної політики в регіоні, ефективне управління комунальною власністю.

Необхідно запровадити більш прогресивні та сучасні форми контролю, такі як моніторинг, аудит ефективності, стратегічний аудит. У сучасних умовах необхідно змінити пріоритети контролю. Муніципальний контроль повинен бути направлений на вирішення завдань оцінки стратегії розвитку регіону, ефективності використання коштів та майна, виявлення резервів розвитку.

Доцільно виділити два рівні такого контролю: зовнішній контроль територіальних громад за діяльністю муніципальних органів; внутрішній муніципальний контроль.

З метою вдосконалення зовнішнього муніципального контролю слід на законодавчому рівні надати територіальній громаді юридичний статус, що дасть можливість забезпечити її правові гарантії у взаємовідносинах з місцевими органами самоврядування, вдосконалити механізм звітності і відповідальності посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою. З метою контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування доцільно створити дієві ревізійні комісії.

Внутрішній муніципальний контроль здійснюють структурні підрозділи місцевих органів влади. Слід розробити модель фінансово – економічних розрахунків ефективності такого контролю, вдосконалити і розширити систему підготовки управлінських кадрів для органів місцевого самоврядування. Не можна залишати поза увагою контроль за використанням коштів місцевих бюджетів та комунального майна, який здійснюють державні контролюючі органи. Необхідно чітко розмежувати повноваження та відповідальність державних та муніципальних органів контролю, забезпечити взаємний обмін інформацією.

1. Білуха М.Т. Теорія фінансово – господарського контролю і аудиту: Підручник./М. Т. Білуха – К.: Вища школа, 1994. – С.19-20.
2. Дрозд І.К. Шляхи удосконалення муніципального фінансового контролю/ І.К. Дрозд// Економіст. – 2005. - №10. – С.42 – 46.
3. Дрозд І.К. Контроль економічних систем./ І.К. Дрозд – К.: Імекс,2004. – 348с.
4. Іванова І.М. Стан та перспективи розвитку муніципального фінансового контролю/І.М. Іванова // Фінанси України. – 2005. – №11. – С.140-147.

УДК 657

Бурко К.В., асистент

Вінницький національний аграрний університет

ПЕРВИННІ ДОКУМЕНТИ В ОПЕРАТИВНОМУ УПРАВЛІННІ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Необхідною умовою ефективного функціонування кожного підприємства є чітко побудована система бухгалтерського обліку, що забезпечує інформаційні потреби управлінського персоналу та інших користувачів.

Технологічно бухгалтерський облік як процес розпочинається з виявлення, вимірювання й реєстрації фактів, дій і подій з метою отримання інформації про господарські операції. Суцільне і безперервне спостереження за всіма господарськими операціями на підприємстві здійснюється за допомогою документації.

Кожна установа, підприємство, організація функціонує на основі цілісної системи документальних ресурсів, серед яких важливе місце посідають бухгалтерські первинні документи як

беззаперечні носії фактичного виконання операцій та їх юридичного підтвердження.

Документи мають важливе значення в організації і управлінні діяльністю підприємства. Кожен з них починаючи з моменту свого створення і до моменту передачі в архів або переходу з даної господарської системи в іншу, підлягає різним перетворенням, виконуючи ту чи іншу роль.

Із введенням у дію Податкового кодексу України значення первинних документів ще більш актуалізується, що пояснюється необхідністю їх наявності для визнання податкових доходів і витрат.

Документ як основна складова інформаційного ресурсу, за загальноприйнятим визначенням є матеріальним об'єктом, що містить інформацію в зафіксованому вигляді і спеціально призначений для її передачі в часі і просторі.

Технічна і технологічна революція, пов'язана з інформатизацією, внесла свої уточнення у вживання терміну. Початкове визначення документа як матеріального об'єкту стає неповним, оскільки з'явилися в нашому житті об'єкти, якими ми сьогодні активно користуємося, але до матеріальних віднести їх не можемо.

Ряд нині існуючих форм первинних документів не пристосовані до відображення в них сучасних господарських процесів, тому проблема удосконалення облікової документації на сучасному етапі залишається не вирішеною.

Тривалий час панувала думка, що єдиним способом удосконалення документування є скорочення і спрощення документації. Але практика показує, що сам по собі цей процес має певні межі, далі яких ні скорочувати, ні спрощувати не можна. Тим більше, що якісна інформація для забезпечення управління діяльністю підприємства, вимагає і якісного оформлення документів з достатньою кількістю показників.

Актуальним залишається питання зменшення трудомісткості складання первинних документів з одночасним забезпеченням наявності вичерпної інформації про здійснювані операції з метою контролю за правильністю їх відображення в обліку.

Технічний прогрес в управлінні підприємства призводить до того, що оформлення здійснення господарських операцій поступово замінюється показниками автоматичних пристроїв та приборів, і

відпадає потреба у підписах виконавців цих операцій. Таким чином зникає необхідність в оформленні ряду первинних документів. Цим самим скорочується кількість первинної документації, а в кінці звітного періоду ці однотипні операції оформляються одним зведеним документом.

Стрімке виникнення все нових і нових видів інформаційних систем привело до бурхливої дискусії про подальшу долю документів в системі оперативного обліку, призначених для оперативного управління процесами на підприємстві. Пояснюється це тим, що комп'ютерні технології прийшли на зміну оперативному обліку, майбутнє матиме тільки та інформація, яка закріплена на машинних носіях.

Перегляд первинних документів та їхнє вдосконалення є одним з напрямків побудови обліку як основи інформаційного джерела. Побудова повністю автоматизованої системи обліку дозволяє позбутися людського чинника у первинному обліку, сприяє частковій відмові від паперових і електронних документів як юридичного підтвердження достовірності відображених господарських операцій та ідентифікацій осіб, відповідальних за певну ділянку обліку. Однак, існують проблеми забезпечення безпеки при обробці інформації, які потребують дослідження та уваги науковців.

УДК 657.1:316.4.051

Бочуля Т.В., к.е.н., доцент

Харківський державний університет харчування та торгівлі

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ЧАСОВИЙ АСПЕКТ

Бути вченим – це кожного дня нести виключну відповідальність за кожен написану фразу та опубліковану думку, адже пропозиції схильні до поширення на мікро- (країна) та макрорівні (світ). Повертаючись думкою в минуле, слід зробити висновок, що наукові пропозиції мали місце завжди і кожного разу це була нова дискусія, що мала опонентів «за» та «проти». Західна практика наукових розробок демонструє більшу активність і динамізм, що пояснюється «відкритістю» економіки, порівняно із «тишею» в оптимізації

фінансово-економічних відносин у радянські часи. На теперішній час вітчизняним вченим вдалося багато в чому позбавитися від пережитків минулого і дозволити собі небувалу розкіш – сміливість в пропозиціях, не звертаючи увагу на критику. Доречно згадати слова всесвітньо відомого французького письменника М.-А.Б. Стендаля: «Письменник не повинен думати про критику, так само як солдат про шпиталь». Учений – це той самий письменник, який пропонує широкому загалу власну, іноді принципову іншу, позицію і свідомо погоджується з ризиком її неприйняття. Це розуміння потреби вирішувати проблему, її пошук, розробка та вирішення.

Проблема – це певним чином ворог, якого слід перемогти, а, як відомо, «ворога треба знати в лице». Сутність бухгалтерського обліку давно визначена, сформульована і відповідно до українського законодавства закріплена в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», згідно із яким бухгалтерський облік є процесом виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Нібито просто, а насправді складно, що стало причиною розвитку багатьох концепцій, кожна із яких розвивала окрему частину наведеного в законі визначення. У законодавчому визначенні бухгалтерський облік – безликий, неживий, тоді як вченими першість віддається людині та технологіям. Людина здатна обробляти, передавати та зберігати інформацію, а технології полегшують та прискорюють ці процеси.

Завдяки інноваційним технологіям легше планувати майбутню діяльність, оскільки доступні системи великих даних і налагоджені алгоритми для розрахунку показників, необхідних для прийняття рішень. Одним із наочних прикладів кращих пошукових систем є сервіси Google, використання яких дозволяє в неосяжному просторі інформації знайти ту, що відповідає вимогам запиту (релевантість, пертинентність, якість) з мінімальною витратою часу. Сервіси Google показали вищий рівень функціональних можливостей для аналізу популярності пошукових запитів, за якими будують графіки, що дозволяють відразу відстежити популярність інформаційних інтересів користувачів та завчасно їх забезпечити. Передусім, це стосується управлінських функцій і мало адаптовано до використання в системі бухгалтерського обліку. Пояснення цьому є простим – бухгалтерський облік неможливий без документу, отже, недопустиме залучення будь-

яких економічно вагомих даних, якщо відсутнє їх належне документальне оформлення. За новими сервісами майбутнє і для цього потрібен тільки час. Той самий час, який став у нагоді концепціям креативного, прогностичного, багатоцільового, актуарного, ідеального, глобального обліку. Час є неупередженим суддею на предмет життєздатності концепції, її стійкості до критики, реальності для практики.

Час має виключний вплив на концепції, запропоновані вченими для оптимізації організації обліку та складання облікової звітності. На теперішній час інформація, яку бажає бачити користувач у звітності, має бути універсальною, тобто розкривати результати минулого, об'єктивно наводити показники теперішнього та обґрунтовувати цифри майбутнього. Бухгалтерський облік у певному сенсі існує поза часом, оскільки формує дані ретроспективного, оперативного та, що є дискусійним, перспективного характеру. Складно однозначно визначити, яка інформація є ціннішою – про минулі або майбутні події. Кожна управлінська задача є унікальною і вимагає не менш унікальної інформації, що має стосуватися всіх часових інтервалів.

Кожна концепція після апробації або стає основою для розвитку системи бухгалтерського обліку, або залишається «перегорнутою сторінкою», якою зацікавляться вчені тільки в рамках дослідження історичних етапів становлення і оптимізації бухгалтерського обліку. Концептуальна основа є стійким фундаментом в організації бухгалтерського обліку і змінюється тільки склад «компонентів» цієї основи, які обрані шляхом експериментів та оцінки їх результатів, що в сукупності забезпечують розвиток чинних видів обліку.

УДК 657

Височан О.О., к.е.н., старший викладач

Національний університет “Львівська політехніка”

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ПІДГОТОВКУ ТА ОСВОЄННЯ ВИРОБНИЦТВА НОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Сучасні ринкові умови господарювання висувають принципово нові організаційно-методичні завдання обліку витрат на підготовку та

освоєння виробництва нової продукції у тісному взаємозв'язку із питаннями нормування, планування, аналізу і контролю за ними.

Облік витрат на підготовку та освоєння виробництва нової продукції є складним багатоступеневим процесом з низкою особливостей. Варто зазначити, що досить часто існує невизначеність щодо остаточних результатів більшої частини наукових досліджень, і в цілому результат наукового проекту є більш невизначеним, ніж результат безпосередньо виробничої діяльності. Оцінку витрат на підготовку та освоєння виробництва нової продукції ускладнює і те, що за своєю формою результати наукових досліджень є нематеріальними, та ще виникає значний проміжок часу між початком здійснення наукового проекту і отриманням нової (інноваційної) продукції готової до серійного чи масового виробництва. Усі ці обмеження мають безпосередній вплив на ведення обліку таких витрат та процес його становлення в Україні, що розвивався в напрямку від жорсткої регламентації з боку держави до максимальної лібералізації на рівні господарюючих суб'єктів.

В процесі дослідження генезису методики бухгалтерського обліку витрат на підготовку і освоєння нової продукції пропонуємо виокремити часові проміжки в межах яких відбувалося становлення і розвиток поглядів на окреслену проблему:

1. *Зародковий етап (до 1923р.)*: виникнення поняття “собівартість”, відсутність єдиних методологічних основ калькулювання та обмежене використання калькуляцій, відсутність поняття “витрати на підготовку та освоєння виробництва нової продукції”.

2. *Етап становлення (1923-1939рр.)*: виникнення системи калькулювання на єдиних методологічно розроблених засадах, виокремлення витрат на підготовку і освоєння виробництва нової продукції в окрему статтю калькулювання в галузі машинобудування. Перехідною точкою даного етапу є створення підґрунтя радянської системи калькулювання собівартості продукції на методологічно розроблених основах – затвердження Інструкції до складання калькуляцій.

3. *Мілітаристичний етап (1940-1954рр.)*: переорієнтація економіки на потреби воєнного часу та післявоєнної відбудови; криза наукових досліджень в сфері планування, обліку та калькулювання собівартості продукції.

4. *Регенераційний етап (1955-1969рр.)*: затвердження галузевих Інструкцій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції, регулювання питання облікового відображення погашення витрат на підготовку і освоєння виробництва нових видів продукції, затвердження окремих статистичних форм звітності по витратах на освоєння нової техніки. На цьому етапі відбувається введення в дію Основних положень з планування, обліку і калькулювання собівартості промислової продукції.

5. *Етап галузевої уніфікації та спеціалізації (1970-1989р.)*: виділення витрат на підготовку і освоєння виробництва в окрему відносно незалежну статтю калькуляції для всіх галузей промисловості, перезатвердження галузевих Інструкцій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції, створення єдиних фондів розвитку науки і техніки в низці міністерств .

6. *Перехідний етап (1990-1999рр.)*: перехідний період розвитку наукових основ системи калькулювання з метою адаптації до нових умов господарювання, формування максимально деталізованих статей затрат, які включаються у собівартість продукції (робіт, послуг) на підприємствах, створення номенклатури витрат на підготовку і освоєння виробництва, яка стала підґрунтям використовуваної й досі на більшості вітчизняних підприємств.

7. *Етап міжнародної уніфікації (2000р. і дотепер)*: затвердження і впровадження сучасного Плану рахунків та П(С)БО, відміна регламентації питань обліку витрат на підготовку і освоєння виробництва нової продукції з боку держави, відновлення наукового інтересу до цієї проблематики з врахуванням вимог ринкової економіки та інформатизації суспільства.

На сучасному ж етапі вектор розвитку обліку витрат на підготовку та освоєння нової продукції має бути спрямований на виявленні та усуненні низки суперечностей в методиці нарахування і списання цієї категорії витрат, а також необхідності відображення їх у звітності.

УДК 657

Височан О.С., к.е.н., доцент,

Струк У.М.

Національний університет «Львівська політехніка»

ТОВАРНИЙ ЗВІТ ЯК ОСНОВНИЙ ЗВЕДЕНИЙ ДОКУМЕНТ ПРО РУХ МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Облік на підприємствах торгівлі має свої особливості, зумовлені специфікою господарської діяльності суб'єктів. Однією з них є наявність значних обсягів товарів широкої номенклатури, які знаходяться в динамічному стані. Пріоритетне місце в системі бухгалтерського обліку торговельних підприємств виділяється так званому “складському обліку”, за ведення якого відповідає матеріально відповідальна особа. Цей вид обліку дозволяє відслідковувати та контролювати рух товарів на складах підприємств, створює методичне підґрунтя для їх своєчасного оприбуткування й списання, а також надає можливість зіставлення даних складського обліку з бухгалтерським, що, в свою чергу, забезпечує реалізацію контрольної функції управління та сприяє збереженню матеріальних цінностей на складах та отриманню інформації про наявність і стан товарних запасів. Саме тому, для ефективного управління власними ресурсами, підприємству слід, в першу чергу, організувати раціональну роботу з документами на складах, таким чином забезпечивши своєчасне їх оформлення і передачу в бухгалтерію.

Основним документом, який надає узагальнену інформацію щодо руху матеріальних цінностей в торгівлі, є товарний звіт. Регулярне оформлення такого зведеного документа забезпечує бухгалтерію підприємства деталізованою аналітичною інформацією про залишки товарів на складах на певну дату, а також щодо надходження і вибуття кожного виду матеріальних цінностей.

Товарний звіт або Звіт про рух товарів і тари на складах є зведеним документом, який складають матеріально відповідальні особи за звітний період. Звітний період та терміни подання звітів визначається керівником торгового підприємства залежно від потреб в інформації і обсягів господарської діяльності (щоденно або один раз на три дні). Такий звіт, складений у двох примірниках, підписується матеріально відповідальною особою [1].

Підставою для заповнення прибуткової частини товарного звіту про товари і тару, що фактично надійшли на оптове підприємство, слугують накладні (товарно-транспортні накладні), акти про встановлені розбіжності при прийманні товарів, приймальні акти. Видаткова частина товарного звіту заповнюється матеріально відповідальною особою згідно з накладними на відпуск товарів покупцям, накладними на повернення товарів постачальникам, накладними на внутрішнє переміщення товарів, актами на списання товарів і тари внаслідок нестачі, псування [2].

Для перевірки достовірності наведеної в звіті інформації бухгалтеру належить перевірити:

1) первинні документи, додані до звітності матеріально відповідальної особи, за формою (наявність і правильність заповнення реквізитів), за сутністю (відповідність товарних операцій чинному законодавству), точність підрахунків;

2) відповідність дат прибуткових і видаткових документів звітному періоду, за який складена звітність;

3) правильність залишків товарів і тари на початок звітного періоду;

4) правильність списання товарних запасів з-під звіту матеріально відповідальних осіб;

5) точність визначення залишків товарів і тари на кінець звітного періоду [2].

В разі виявлення помилок (за згодою матеріально відповідальної особи) бухгалтер вносить відповідні коригування до звіту – як в основний примірник, так і в той, що залишається на складі.

На підставі товарних звітів здійснюють записи у відповідних облікових регістрах – Головній книзі та журналах.

Отже, ретельна перевірка звітності матеріально відповідальних осіб забезпечує отримання бухгалтерією своєчасної і достовірної інформації про наявність та рух товарних запасів. Періодичне ведення товарного звіту дає змогу підприємству швидко реагувати на виявлені розбіжності в реальній наявності товарів на складах та по документах, а також використовувати отриману інформацію для аналізу ефективності здійснюваних маркетингових заходів.

1. Куцик П.О. Бухгалтерський облік у торгівлі та ресторанному господарстві: навч. посібник / П.О. Куцик, Л.І. Коваль, Ф.Ф. Макарук. – Львів: В-во “Магнолія – 2006”, 2010. – 504 с.

2. Нападовська Л.В. Облік на підприємствах торгівлі та ресторанного господарства: навч. посібник/ Л.В. Нападовська, А.В. Алексєєва, О.А. Бакурова та ін. – К.: В-во КНТЕУ, 2012. – 394с.

УДК 657

Войцик Ю.С.

Одеський національний економічний університет

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Заробітна плата є одною із найважливіших і водночас суперечливих економічних категорій, що потребує оперативних даних, у яких відбиваються зміни чисельності робітників, витрати робочого часу, категорії робітників, виробничих витрат. Заробітна плата була, є і ще тривалий час буде важливим якісним показником економічного господарювання. Особливо важливим це питання є в Україні, оскільки держава, перебуваючи в стадії переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки, не здатна в силу реальних економічних можливостей виконувати свої зобов'язання перед суспільством.

Проблемними питаннями щодо організації обліку праці та її оплати займалися такі вчені, як Семенов Г.А., Бутинець Ф.Ф., Кобилянська О.І., Мельник Т.Г., Домбровський В.М., Павлюк І.М. та ін.

Для правильної організації обліку праці та заробітної плати вагомий вплив має класифікація персоналу за сферами застосування праці, професіями, кваліфікацією, стажем роботи та іншими ознаками. Не слід забувати і про необхідність постійного відслідковування бухгалтером нових змін і нововведень у чинному законодавстві України з питань оплати праці. А це суттєво ускладнює облікове навантаження відповідних спеціалістів.

Підприємство має право самостійно, але відповідно до чинного законодавства, встановлювати штатний розклад, види форм і систем оплати праці, преміювання. В сучасних колективних господарствах працюють сотні працівників і найманих осіб, їх інтереси різні. Одним потрібен прибуток та збереження майна, іншим – висока зарплата. Тут постають питання про встановлення заробітної плати. Роботодавцю дана практично повна самостійність у встановленні заробітної плати. Державні гарантії встановлені лише щодо мінімального розміру заробітної плати. Розмір мінімальної заробітної плати на 2014 рік затверджено Законом

Україні “Про Державний бюджет України на 2014 рік” від 16.01.2014 р. № 719-VII. Згідно з цим законом мінімальна заробітна плата в Україні на 2014 рік становить 1218 грн. Більшість же помилок допускається при вирішенні питань організації оплати праці, що пов'язано з неправильним тлумаченням і порушенням норм Трудового кодексу. [1]

Однією з основних проблем оплати праці є «тіньова» заробітна плата, яка представляє собою заробітну плату найманого працівника, який знаходиться за межами державного обліку і контролю. Для подолання цієї проблеми потрібно здійснювати дії, що направлені на її легалізацію. [2]

Ще не менш важливою проблемою в умовах сучасності є примусова відпустка робітників за власний рахунок, переведення працівників на неповний робочий день, затримка виплат заробітної плати.

Отже, на основі вище зазначеного можна зробити висновки про те, що облік праці та заробітної плати на підприємстві має бути організований таким чином, щоб в повній мірі сприяти своєчасній виплаті робітникам заробітної плати, підвищенню продуктивності праці, а також повному використанню робочого часу.

На нашу думку, одним із напрямів удосконалення системи ведення бухгалтерського обліку оплати праці є зменшення кількості документації завдяки впровадженню накопичувальних документів, а також розробка нових та удосконалення існуючих форм первинних документів з обліку заробітної плати. В майбутньому реформування заробітної плати в Україні має здійснюватися шляхом підвищення ціни робочої сили; збільшення тарифної частини у заробітній платі; підвищення частки мінімальної заробітної плати у середній заробітній платі.

1. Про Державний бюджет України на 2014 рік: Закон України від 16.01.2014 р. № 719 – VII: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
2. Вибивана А.В. Побудова ефективної системи організації обліку і аналізу праці та її оплати :[підруч. для студ. вищих навчальних закладів] / А.В. Вибивана. – К.: НАДУ, 2007-294 с.

УДК 378.147

Волинчук Ю. В., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ТЕХНОЛОГІЇ АКТИВНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

В умовах всесвітньої глобалізації, бурхливого розширення інформаційного простору та потреби у розвитку інноваційних та логістичних технологій, у сучасному світі особливої актуальності набувають питання посилення наукового потенціалу та підготовки висококваліфікованих магістрів, зокрема, економічного профілю.

На основі проведеного дослідження, пропонуємо при вивченні дисциплін економічного спрямування користуватися підходом, розробленим Д.В. Чернілевським [1] і Н.В. Борисовою [2], що широко апробований як в процесі теоретичних обговорень, так і в ході практичного проектування систем навчання. В основу класифікації при цьому покладено дві ознаки:

- 1) наявність моделі (предмета або процесу діяльності);
- 2) наявність ролей (характер спілкування).

За ознакою відтворення (імітації) контексту професійної діяльності в навчанні всі технології активного навчання поділяються на не імітаційні та імітаційні. Не імітаційні технології не припускають побудови моделей досліджуваного явища, процесу або діяльності. До не імітаційних форм і методів можна віднести: проблемну лекцію, семінар-дискусію з «мозковою атакою» чи без неї, виїзне практичне заняття, програмоване навчання, курсову, дипломну роботу, стажування без виконання посадової ролі. В основі імітаційних технологій лежить імітаційне або імітаційно-ігрове моделювання, тобто відтворення в умовах навчання з тією чи іншою мірою адекватності процесів, що відбуваються в реальній системі.

Згідно з другою ознакою класифікації – наявність ролей – передбачається ігрова процедура в роботі з моделлю, тобто спілкування студентів між собою та з викладачами в процесі імітації. За цією ознакою всі імітаційні технології діляться на ігрові та неігрові. Серед неігрових найбільш важливим є метод аналізу конкретних ситуацій полягає у вивченні, аналізі та прийнятті рішень по ситуації, яка виникла в результаті подій, що відбуваються або може виникати за певних обставин в конкретній організації в той чи інший момент. До

ігрових імітаційних методів прийнято відносити: стажування з виконанням посадової ролі, імітаційний тренінг, розігрування ролей, ігрове проектування, дидактичну гру.

Основними методичними рекомендаціями щодо ефективної організації класичних лекційних занять є [3, с. 189]:

– мотивація навчання (поєднання нового матеріалу з уже пройденим і з тим, який ще потрібно вивчити з даного предмета, зв'язок з іншими предметами, приклади того, як дана тема може бути пов'язана з повсякденним життям студентів);

– забезпечення балансу точної інформації (факти, числа, справжні та гіпотетичні експерименти) з абстрактними поняттями (принципами, теоріями, математичними моделями);

– поєднання методів практичного вирішення проблем із фундаментальним розумінням проблеми;

– використання малюнків, схем, графіків підчас читання лекції, фільмів, надання студентам можливості спробувати, як працює той чи інший прилад;

– окрім запису матеріалу лекції, надання можливості студентам попрацювати в невеличких групах (не більше 5 хвилин) для обговорення поставлених проблем;

– надати студентам можливості подумати над проблемами та вправами, які вимагають аналізу та синтезу матеріалу;

– підтримка нестандартного намагання вирішення поставленої проблеми, навіть якщо гіпотеза і не зовсім правильна.

Таким чином, розробка і застосування сучасних методів та методичних прийомів організації навчального процесу при вивченні дисциплін економічного спрямування дозволятиме зняти протиріччя між теоретичним характером навчальних дисциплін та практичним характером професійної діяльності майбутніх фахівців.

1. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: учебное пособие для вузов / Д.В. Чернилевский. – Издательское объединение «ЮНИТИ», 2002. – 436 с.
2. Борисова Н.В. Конкурентоспособность будущего специалиста как показатель качества и гуманистической направленности вузовской подготовки / Н.В. Борисова. – Набережные Челны, 1996. – 170 с.
3. Хилько Є.Є. Технологія розвивального навчання у професійній підготовці майбутніх соціальних педагогів / Є.Є. Хилько // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – № 6. Ч. 2. – С. 188-191.

УДК 330.3.004

Голячук Н.В., к.е.н., доцент,

Рихлюк В.С., здобувач

Луцький національний технічний університет

ГРУПИ РИЗИКІВ ПРИ ІНВЕСТИВАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

При використанні інвестицій необхідно звернути увагу на можливі ризики, пов'язані з втратою інвестованих коштів, конкурентних переваг, появою додаткових витрат, пов'язаних з неоптимальною організацією бізнес-процесів.

Ризики, пов'язані з інвестиційним процесом ІТ на думку Крисанова С.П., поділяються на дві групи:

- технологічні ризики - здатність інтегровального рішення «коректно накладатися» на наявну інфраструктуру та інформаційні потоки. Мінімізація технологічних ризиків зводиться до того, що інвестиції доцільно робити більш «короткими», а проекти подрібнювати на декілька взаємозамінних складових;

- фінансові ризики - погіршення бізнес-показників у результаті неправильно обраної ІТ-стратегії або в результаті неякісного впровадження [1].

Сазонець О.М. виділяє наступні групи ризику:

- діловий ризик, що виникає від неоліку гнучкості і оперативності інформаційної системи у забезпеченні розвитку бізнесу підприємства;

- фінансовий ризик. Джерела фінансового ризику ведуть до прямої втрати доходу або появи непередбачених витрат від неправильно розрахованої кількості програмно-апаратних засобів, що вимагаються, або втрати доступу до інформаційної системи;

- експлуатаційний ризик, пов'язаний з недостатньою надійністю інформаційної інфраструктури;

- юридичний ризик. Підприємства, які не займаються ліцензійною політикою, можуть бути оштрафовані або зазнати судових переслідувань. Крім того, може постраждати репутація компанії, внаслідок чого буде втрачено довір'я з боку клієнтів. Цей ризик найчастіший у таких ситуаціях: використання неліцензійного програмного забезпечення; недотримання ліцензійних

умов по програмному забезпеченню; порушення авторського права; нецільове використання електронного устаткування; неправомірне розповсюдження конфіденційної інформації [2].

Шипунова О.В. всі ризики поділяє на дві групи:

– бізнес-ризик - аналізуються на етапі формування стратегії автоматизації, при виборі підходу до автоматизації і виборі типу системи. При аналізі бізнес-ризиків визначають: чи будуть усунені проблеми бізнесу, які планується вирішити за допомогою інформаційної системи, і яким повинен бути підхід до автоматизації, щоб був досягнутий бажаний ефект;

– ризики, пов'язані з життєвим циклом системи, які в свою чергу поділяються на:

1) технічні ризики, пов'язані з реалізацією технічних рішень або робіт, пов'язаних з технологією впровадження;

2) ризики, пов'язані з управлінням процесом створення і підтримки системи [3].

Отже, інвестування в сферу ІТ передбачає врахування всіх можливих ризиків, що мають специфіку через різноманітність видів проектів.

1. Крысанов С.П. Инвестиции в информационные технологии / С.П. Крысанов // - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://naukoznanie.ru/PDF/1-9.pdf>
2. Сазонець О.М. Визначення ефективності інвестиційного проектування в інформаційні технології / О.М. Сазонець // Економіка і регіон. – 2009. - №4(23) – С.148-151.
3. Шипунова О.В. Аналіз чинників ризику на різних етапах створення інформаційних систем / О.В. Шипунова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/>

УДК 657.6:630

Гоцуляк В.Д., к.е.н.

Київський національний торговельно-економічний університет

АУДИТ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ

Одними з перспективних напрямків вирішення накопичених проблем економіки лісового господарства є його якісний аудит в ході

якого об'єктивно оцінюється ступінь відповідності діяльності господарюючого суб'єкта щодо дотримання законодавства та міжнародних зобов'язань, забезпечення раціонального та ефективного ведення лісового господарства та лісокористування, збереження біорізноманіття, життєздатності лісових екосистем і функцій лісу, виявлення, збереження і підтримка лісів високої природоохоронної цінності, обґрунтованого планування заходів і моніторингу ведення лісового господарства і лісокористування та лісова сертифікація, яка є функцією контролю за недопущенням в сферу споживання продукції, робіт і послуг, що не відповідають певним вимогам.

При проведенні аудиту процесів формування і використання лісових біологічних активів важливим є не тільки вивчення документації з економічних та правових показників, але і облік змін параметрів навколишнього середовища, а також аналіз екологічної ситуації.

До основних етапів проведення аудиту лісового господарства, слід віднести: визначення мети та цілей аудиту; розробка критеріїв аудиту; розробка плану аудиту; розробка програми аудиту; збір необхідної інформації; оцінка відповідності законодавчій базі; оцінка відповідності нормам і стандартам; обґрунтування висновків; підготовка звіту з рекомендаціями.

Основною метою аудиту лісових біологічних активів є оцінка відповідності стану об'єкту до певних норм. У лісовому господарстві це встановлення джерел забруднення лісових екосистем, економіко-екологічна оцінка лісових ресурсів, можливостей процесів лісовідновлення, а також запобігання подальшому погіршенню якості природного середовища. Доцільним також є включення в мету, проведення аудиту розробки рекомендацій з раціонального і ефективного ведення лісового господарства, заходів перешкоджання розвитку процесів, що викликають погіршення якості лісових біологічних активів.

На основі аналізу наявної інформації відбираються показники, які найбільшою мірою відображають реальний стан лісових ресурсів та навколишнього середовища. Для оцінки екологічного стану лісових екосистем застосовуються набір з декількох найбільш поширених показників, таких як метеорологічні, таксаційні, лісопатологічні та хімічні; економічного – фітомаси та чистої первісної продукції лісних екосистем.

Основою плану аудиту є точне визначення меж об'єкту та суб'єкту. Результат аудиту буде найбільш ефективним у тому випадку, якщо його суб'єктом є державна структура, яка контролює діяльність галузі.

Розробка програми аудиту базується на обліку як загальних специфічних рис, які властиві для всіх об'єктів, до категорії яких належить, об'єкт, що підлягає аудиту так і місцевих особливостей властивих саме йому.

Збір необхідної інформації включає пошук фактичних даних, що характеризують лісові біологічні активи та стан досліджуваної та прилеглої території, а також загального екологічного стану регіону. Аналіз матеріалу не повинен обмежуватися тільки роботою з готовими результатами, також необхідно вивчати методи їх отримання і перевіряти їх достовірність. Такі відомості доцільно включати і на закінчення аудиту, для того, щоб зацікавлені особи могли оцінити якість вихідних даних, на яких цей висновок базується.

Результатом проведення аудиту є відповідь на питання, відповідає чи не відповідає стан даного об'єкта екологічним та економічним нормам. Для лісових екосистем ця проблема особливо актуальна, оскільки від результатів аудиту безпосередньо залежить ресурсна, рекреаційна і природоохоронна цінність всього регіону в цілому.

Удосконалення аудиту процесів формування і використання лісових біологічних активів передбачає посилення впровадження схем лісової сертифікації відповідно до зарубіжного досвіду, що надасть можливість внесення необхідних інституційних змін у вітчизняну практику лісокористування.

УДК 657.2.016

Грабчук І.Л., к.е.н., доцент

Житомирський державний технологічний університет

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Внаслідок неефективної виробничої та інвестиційної політики, відсутності фінансових ресурсів, низької конкурентної здатності

продукції, фінансово-економічної, політичної криз значна кількість підприємств опинилася в складному становищі. З метою запровадження ефективних методів діяльності та управління все більше власників використовують реорганізаційні процедури, які дозволяють оптимізувати фінансові активи та забезпечити стійкість бізнесу.

Законодавчі норми, які регулюють реорганізаційні процеси, є досить загальними, не охоплюють всіх особливостей і специфіки здійснення на практиці та не враховують всіх можливих варіантів обліку наслідків таких операцій. Спірні та не вирішені аспекти здійснення та облікового відображення операцій в ході реорганізації шляхом виділу зводяться до наступного.

По-перше, досить дискусійним є питання щодо трактування форм реорганізації та встановлення їх зв'язку з поглинанням підприємств. Така ситуація зумовлена тим, що останнім часом в українську ділову лексику увійшов вираз “злиття і поглинання”, який став своєрідним мовним відображенням процесів, які відбуваються у вітчизняній економіці. Поширеними у вживанні стають також такі словосполучення, як “об'єднання підприємств”, “бізнес комбінації”, “інтеграційні процеси”. Проте учасники вказаних процесів наповнюють зазначені поняття неоднаковим значенням, що обумовлено їх складною структурою.

По-друге, чітко не визначені облікові та податкові наслідки операцій в ході реорганізації підприємств. Успішне проходження будь-якого процесу залежить від його організації. Не винятком в цьому питанні є й процеси реорганізації підприємств. Нормативні документи не дозволяють описати механізм і процес реорганізації підприємства в усіх можливих варіантах. Саме тому для забезпечення достовірного відображення операцій з реорганізації підприємств на рахунках бухгалтерського обліку, необхідним є чітке уявлення проходження даного процесу, зокрема визначення етапів здійснення різних форм реорганізації, з обов'язковим врахуванням податкових наслідків.

По-третє, потребують вирішення питання організації обліку на підприємствах, що реорганізуються, зокрема щодо формування та внесення змін до облікової політики. Адже розробка облікової політики при реорганізації підприємств характеризується рядом ускладнень, зокрема даному питанню приділялася незначна увага науковцями та практиками, оскільки такі операції набули поширення

тільки протягом останніх років та не мають специфіки частого повторення. Крім того, відсутня однаковість щодо структури документу, який би розкривав положення облікової політики в частині таких операцій. Тому необхідним є визначення основних правил, яких слід дотримуватися щодо розробки (зміни) облікової політики при реорганізації підприємств.

По-четверте, законодавчо не встановлені форми передавального акта та розподільчого балансу, тому підприємство, яке реорганізовується, складає їх на власний розсуд – у довільній формі. Все це обумовлює виникнення значних ускладнень під час реорганізації підприємства та обумовлює необхідність чіткого визначення вимог до даних документів. Згідно Цивільного кодексу України (ч. 2 ст. 107) до передавального акту висувається єдина вимога: він повинен містити положення про правонаступництво щодо всіх зобов'язань юридичної особи, що припиняється, а також всіх її кредиторів і боржників, включаючи зобов'язання, які оспоруються сторонами. саме тому вважаємо, що передавальний акт потребує удосконалення. На основі дослідження наукових праць та враховуючи існуючу практику, вважаємо за необхідне в передавальному акті підприємства наводити дані про склад підприємства та повідомлення кредиторів про його реорганізацію, а також дані про виявлені недоліки переданого майна та перелік майна, зобов'язання щодо передачі якого не виконані у зв'язку з його втратою.

Отже, на підставі проведеної критичної оцінки виявлено основні проблемні питання як теоретичного, так і практичного характеру щодо організації та методики бухгалтерського обліку в ході реорганізації. Невчасне їх вирішення викривляє сутність даних операцій та їх наслідків, призводить до зниження достовірності операцій, ускладнює процес управління реорганізованим підприємством. Тому науково обґрунтовані рішення цих проблем є передумовою для покращення фінансового стану та досягнення цілей реорганізації підприємств.

УДК 658.14/.17

Гринчишин Я.М., к.е.н., доцент

Львівська державна фінансова академія

ФОРМИ ПРОЯВУ КРИЗИ ПІДПРИЄМСТВА

Можливість виникнення кризи на всіх стадіях життєвого циклу підприємства вимагає побудови ефективного антикризового управління. Важливою умовою успішного антикризового менеджменту є концептуалізація його основних понять. Для своєчасного попередження та подолання кризи підприємства необхідне теоретичне обґрунтування її сутності, розвитку та форм прояву, якими є кризове явище, кризова ситуація, кризовий стан.

Терміни «кризове явище», «кризова ситуація», «кризовий стан» використовують багато авторів у своїх наукових дослідженнях. Однак, більшість з них вживають ці терміни, як синоніми до терміна «криза підприємства», не вдаючись до глибшого аналізу їх змісту. Більш детальне дослідження змісту понять «кризове явище», «кризова ситуація», «кризовий стан» проводять українські науковці Іванюта С.М., Лігоненко Л.О., Надьон Г.О., Рогатенюк Е.В., Ситник Л.С., Талах В.І., Штангрет А.М.

Більшість авторів розглядають кризове явище, як найменшу за масштабом кризу, найпростішу її складову, яка потім переходить в інші форми. В їх розумінні кризове явище, як один з найперших і важливих симптомів розвитку кризи підприємства, характеризується сталим погіршенням окремого кількісного або якісного показника функціонування підприємства, і має локальний та несуттєвий негативний вплив на процеси його життєдіяльності.

На нашу думку, такий підхід до трактування кризового явища є не зовсім правильним. Явище, як філософська категорія, відображає зовнішні властивості, процеси, зв'язки предмета, які даються пізнанню безпосередньо в формах живого споглядання. Це означає, що кризові явища, як одну із форм прояву кризи підприємства, можна спостерігати впродовж всього періоду її тривалості, а не лише на початковому етапі.

Визначення кризового явища залежить, на нашу думку, від кута, під яким розглядають певні кризові факти, події, процеси на підприємстві. Так, якщо розглядати негативні події на підприємстві, як виробничої системи, то прикладами кризових явищ можна назвати

падіння обсягу реалізації, зменшення прибутку, зменшення грошових надходжень, збільшення дебіторської і кредиторської заборгованості. А, якщо розглядати підприємство з позицій його життєвого циклу, стабільності функціонування, то кризовим явищем можна вважати весь комплекс негативних подій, що зумовлюють розбалансування всіх функціональних підсистем підприємства. Саме такий підхід є найбільш поширеним як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі з антикризового менеджменту.

Іншою формою прояву кризи підприємства є кризова ситуація. Деякі науковці вважають, що вона створюється сукупністю кризових явищ, які дестабілізують систему управління. Однак, кризова ситуація не є простим «набором» кризових явищ, що характеризуються погіршенням окремих показників діяльності підприємства. Сукупність кризових явищ створює негативний ефект синергізму щодо впливу на підприємство. Виходячи з того, що кризові явища відбуваються постійно протягом перебування господарського суб'єкта в кризі, на підприємстві можна спостерігати безліч кризових ситуацій, які характеризуються неповторністю виникнення різних негативних подій. Навіть перед самим банкрутством і ліквідацією підприємства можна вважати, що воно перебуває в кризовій ситуації.

Наступною формою прояву кризи на підприємстві є кризовий стан. Стан – це сукупність ознак, рис, що характеризують предмет, явище в даний момент відповідно до певних вимог щодо якості, ступеня готовності і т. ін.. Моделі визначення кризового стану, що пропонуються відомими науковцями, в основному базуються на статичних показниках, а також показниках доходності і витрат за річний період. Кризовий стан підприємства акумулює наслідки всіх кризових явищ (і, відповідно, ситуацій), що відбулися на підприємстві.

Констатація послідовного розвитку кризи: «кризове явище – кризова ситуація – кризовий стан» робить зазначені поняття не формами прояву кризи, а стадіями її розвитку. На нашу думку, така послідовність має місце, однак це не призводить до зникнення кризових явищ і кризових ситуацій.

Кризове явище, кризова ситуація і кризовий стан є формами прояву кризи, однак вони не є етапами її еволюції. Такими етапами для прикладу можуть бути стратегічна криза, криза прибутковості, криза ліквідності.

УДК 657.1

Грицишен Д.О., к.е.н., доцент,

Баришнікова О.М., здобувач

Житомирський державний технологічний університет

ПРИНЦИПИ АА 1000 ЯК ОСНОВА ЯКОСТІ ЗВІТНОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В умовах сучасних соціально-економічних перетворень основним завданням, що стоїть перед вченими в області бухгалтерського обліку, є обґрунтування принципів розкриття інформації про соціальну відповідальність бізнесу, яка фактично виражає завдання сталого розвитку на мікрорівні. Виходячи з цього, актуалізується питання розвитку принципів звітності, що формують оприлюднення інформації про соціальну відповідальність бізнесу, що дозволить синтезувати завдання бухгалтерського обліку з економічними, соціальними та екологічними цілями діяльності підприємства.

Звітність сталого розвитку є не тільки інструментом контролю сталого розвитку підприємства, але і займає важливе значення в розвитку підприємства на ринках товарів (робіт, послуг), капіталу (ринку цінних паперів) і праці. Рейтинг підприємства в контексті соціальної відповідальності визначає його інвестиційну привабливість і може заохочувати приплив інвестицій, так як мета інвестора вкласти кошти у підприємства, яке розвивається і займає особливе місце в суспільстві.

Звітність сталого розвитку повинна забезпечити користувачів інформацією про вплив господарської діяльності на навколишнє середовище і про соціальну політику підприємства. Така інформація дозволить оцінити економічну, соціальну та екологічну безпеку підприємства. Саме в даному напрямі були розроблені стандарти АА 1000, які встановили принципи дотримання яких є обов'язковим для верифікації такого виду звітності (табл. 1).

Принцип повноти включає в себе наступні критерії: суб'єкт господарювання зобов'язується нести відповідальність перед зацікавленими сторонами щодо розкриття всіх аспектів діяльності; взаємодію з користувачами з розробки стратегії стійкого розвитку організації. Критерії принципу істотності полягають в наступному: інформація повинна бути розкрита в повному обсязі для формування

об'єктивної думки користувачів; інформаційна база повинна відповідати потребам і запитам зацікавлених сторін; звітність повинна надавати всі відомості про ризики і гарантії достовірності доказів.

Таблиця 1

Принципи Стандартів АА 1000

<i>Принцип</i>	<i>Характеристика</i>	<i>Облікове забезпечення</i>
Повнота	Відображення інформації про фактичні та потенційні наслідки діяльності суб'єкта господарювання та їх вплив на зацікавлені сторони з урахуванням їх інтересів	Вимагає відображення в системі бухгалтерського обліку екологічної та соціальної діяльності підприємства, що дозволить оцінити вплив підприємства на соціальну та екологічну сфери життя суспільства, а користувачам прийняти рішення і відповідні заходи
Важливість	Полягає в значущості інформації, яка розкривається, її вплив на рішення, дії та продуктивність підприємства і його учасників	Вимагає організації відповідного аналітичного обліку в розрізі об'єктів соціальної та екологічної діяльності, що дозволить підвищити якість аналізу інформації різними користувачами і вжити відповідних заходів
Реагування	Швидкість реагування на запити зацікавлених сторін щодо функціонування підприємства	Вимагає налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків між внутрішніми і зовнішніми користувачами шляхом організації процесу оприлюднення показників звітності

Принцип реагування характеризується критеріями: реагування на запити зацікавлених сторін; креативність звіту відповідно до потреб користувачів звітності.

Відповідність показників звітності та процесу оприлюднення звітності вищевказаним принципам дозволяє користувачами приймати відповідні управлінські рішення та вживати заходів по встановленню соціального консенсусу та підвищення екологічної безпеки підприємства, що в кінцевому результаті дозволить підвищити економічну ефективність діяльності підприємства.

УДК: 657

Денисюк Н.В., викладач

Коледж технологій, бізнесу та права

Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Жодне підприємство не може обійтися у виробничому процесі без застосування матеріальних активів. Нинішній стан необоротних активів галузей народного господарства вимагає подальшої модернізації, внаслідок чого потребує удосконаленню і організація обліку необоротних матеріальних активів на підприємствах аграрного сектору. Важливим інструментом, що забезпечує виконання поставлених завдань, слід виділити технічні розробки, проектно - технологічні роботи, розумова діяльність людини.

Важливою умовою вдалого функціонування підприємства є наявність засобів праці, а також їхнє доцільне використання. Адже реалізація контрольної функції обліку необоротних активів — важлива і необхідна частина організації облікового процесу на підприємстві.

Проблеми організації обліку необоротних матеріальних активів висвітлено у працях вітчизняних науковців Ф. Ф. Бутинця, Н. О. Гури, Н. І. Дорош, О.Д. Святоцький, О. Б. Бутніка-Сіверського, Л. Г. Ловінської, Н. Г. Малюги, В. Г. Швеця та Свірко С. В. Особливої уваги приділяється в дослідженнях питанням сутності і класифікації необоротних активів.

Термін «необоротні матеріальні активи» має двояке тлумачення. Необоротними активами є всі активи, що не являються оборотними. Таке визначення є доволі складним для сприйняття, тому що не можливо віднайти конкретних ознак, які були б притаманні необоротним активам, не використовуючи визначення оборотних активів. Тому, коли поділяють активи на необоротні і оборотні всі розуміють, що відмінність полягає у тривалості оборотів. Тому деякі вчені замислюються про доцільність вживання поняття «необоротні активи». Так, Л. Г. Ловінською було запропоновано замінити поняття «необоротні активи» на більш доречний термін «довгострокові активи» [2, с. 167].

Важливою умовою організації обліку необоротних матеріальних

активів є їх групування, яке представляє собою засіб розкриття та впорядкування зв'язків у системі однорідних елементів. Розробляючи і опрацьовуючи класифікацію необоротних активів, необхідно дотримуватися загальної групувальної схеми в розрізі рахунків, а також субрахунків.

Основою формування будь-якого облікового процесу необоротних матеріальних активів є їх класифікація.

Проаналізувавши думки авторів, можна більш глибоко підійти до питання класифікації необоротних активів, а також запропонувати удосконалити її за наведеними нижче кваліфікаційними ознаками:

- якщо виокремлювати за джерелами фінансування то можна виділити необоротні активи, які фінансуються за рахунок власних, позикових, залучених джерел та джерел змішаного типу;

- якщо є приналежність до виробничої діяльності, то тоді можна розподілити на виробничі необоротні активи та невиробничі необоротні активи.

Рационально організовану роботу з надходження необоротних матеріальних активів можна представити наступними етапами:

- підготовка роботи із закупівлі необоротних активів;
- впорядкувати систему приймання об'єктів необоротних активів;

- розробити облікові регістри;

- визначити первинні документи з обліку необоротних активів, організувати їх рух.

Приймаючи об'єкти необоротних активів, доцільно створити постійно діючу комісію, до складу якої за наказом керівника підприємства залучити не менше трьох посадових осіб: довірену особу підрозділу бухгалтерського обліку - головного бухгалтера чи заступника; довірену особу підрозділу будівництва та ремонтів необоротних активів - головного інженера або механіка; довірену особу підрозділу матеріально-технічного забезпечення.

До складу комісії підприємства можуть увійти відповідальні за матеріали особи. Очолює комісію, зазвичай, головний спеціаліст - репрезентант підрозділу, в якого в обов'язки входить відповідальність за експлуатацію необоротних активів, ремонт, а також будівництво. Варто зауважувати, що потрібно включити до складу комісії довірену особу від вищої установи. Комісії у такому складі зможе приймати необоротні активи, що поступає до підприємств як гуманітарна

допомога. Комісія створюється щоразу, коли на підприємство поступають необоротні активи, то до цього складу можуть бути включені довірені особи постачальника.

Приймаючи об'єкт комісія має визначити придатність його до експлуатації; приналежність об'єкта до тієї або іншої групи і підгрупи відповідно розробленої класифікації; укомплектованості об'єкта; площі об'єкта; наявності технічної документації та її повноти. На підставі проведеної роботи по прийманню активу, голова комісії складає типову форму акту приймання - передачі основних засобів.

Один примірник передається до підприємства-постачальника, а другий разом з технічною документацією - до бухгалтерії підприємства. В акті проставляє свій підпис матеріально відповідальної особи, яка буде відповідати за наявність і зберігання необоротних активів.

Прийняття необоротних активів після ремонту, реконструкції або оформляється Актом прийому - здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів, який складає у двох примірниках і підписує, відповідно, уповноважений представник підприємства. Факт здачі виконаних робіт фіксує своїм підписом представник підприємства (організації), що виконував роботу.

Необоротні активи є важливим об'єктом організації обліку, визначення сутності якого потребує більшої точності та однозначності. Також потребує удосконалення й класифікація необоротних активів, правильне формулювання, якого дасть змогу більш правильно та ефективніше організувати облік на підприємстві.

1. Семйон В. С. Поняття необоротних активів, їх класифікація та склад // Вісник Житомирського державного технологічного університету: економічні науки. - 2009. - № 3 - С. 161 - 167.
2. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. – в 4 т./ [під ред. Бутніка-Сіверського О.Б., Святоцького О.Д.]. - К.: Вид. дім «Ін Юре» 2009. - 384 с.

УДК 338

Дикаленко О.М.

Дніпропетровський імені Альфреда Нобеля

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова криза, наслідки якої відчуває зараз весь світ, засвідчила неготовність переважної більшості держав на макrorівні та економічних суб'єктів на мікрорівні до функціонування в нестабільному зовнішньому середовищі.

У широкому розумінні фінансовий менеджмент — це стратегія і тактика фінансового забезпечення підприємницької діяльності, що дає змогу ефективно управляти рухом грошових коштів і знаходити оптимальні фінансові рішення.

Досягнення цілей модернізації та структурної перебудови економіки неможливе без забезпечення умов для акумулювання інвестиційних ресурсів і посилення інвестиційного потенціалу економіки. Результативність реформ, пов'язаних зі структурними перетвореннями, значною мірою обумовлюється можливістю забезпечення їх відповідними інвестиційними ресурсами.

В цих умовах першочергово важливого значення набуває необхідність управління платоспроможністю підприємства.

В умовах фінансової кризи питанню платоспроможності суб'єктів господарської діяльності приділяється особлива увага, оскільки платоспроможність підприємства є найважливішим показником, що характеризує фінансовий стан підприємства. В оцінці платоспроможності зацікавлені як керівники підприємств, які повинні мати достовірну інформацію про наявність коштів, необхідних для розрахунків із заробітної плати з персоналом, за платежами в бюджет з фінансовими органами, за позиками з установами банків, за товарно-матеріальні цінності з постачальниками, так і підприємства - партнери, які надають комерційний кредит або вирішують питання про відтермінування платежів, та установи банків при визначенні кредитоспроможності позичальників. Також така інформація потрібна і для прогнозування фінансової діяльності на майбутнє. Платоспроможність – це доволі містке поняття, яке включає також кредитоспроможність та податкоспроможність.

Аналіз вітчизняних і зарубіжних методик економічної оцінки платоспроможності організації показав, що на даний час немає інструментів комплексної оцінки платоспроможності, що підкреслює актуальність цієї проблеми.

За словами сучасного науковця Вакулич М.М.: «Наростання диспропорційності й нерівномірності світових бізнес-процесів, диференціація у рівнях розвитку держав внаслідок посилення нееквівалентності міждержавного обміну, свідоме обмеження державами-технологічними лідерами дифузії технологічних здобутків та загострення конкурентної боротьби за фактори виробництва і розподіл світових ринків є об'єктивними реаліями сьогодення. Здобутки і прогалини глобалізації диференційовано екстраполюються на національне підгрунтя в залежності від рівня конкурентоспроможності і стійкості національних економік, що визначається ефективністю державного менеджменту. Проблема досягнення стійкого зростання економіки України вимагає активізації інвестиційних процесів, переорієнтації з поточного управління і регулювання на довгострокове стратегічне планування. Як свідчить вітчизняна практика, розроблення стратегій розвитку окремих видів і сфер діяльності не забезпечує їх збалансованості за ресурсами, часом, пріоритетами. Тому, необхідно розробити комплексний механізм державного регулювання інвестиційного клімату в економіці України».

Тому, сучасні економічні умови господарювання вимагають від керівництва нових підходів щодо управління підприємством, в тому числі аналізу показників діяльності як невід'ємної частини цього процесу. Важливе місце у системі аналізу і, як наслідок, у роботі підприємства посідає аналіз платоспроможності підприємства — його здатності вчасно та в повному обсязі виконувати планові платежі і термінові зобов'язання, підтримуючи при цьому нормальний ритм господарської діяльності.

Оцінка платоспроможності підприємства проводиться на основі характеристики ліквідності поточних активів. Під ліквідністю підприємства слід розуміти його здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань. Ліквідність означає безумовну платоспроможність підприємства і передбачає постійну тотожність між його активами та зобов'язаннями одночасно за загальною сумою,

термінами перетворення активів у гроші та термінами погашення зобов'язань.

На даний час існує багато підходів до визначення поняття «платоспроможність» та різноманітних визначень «платоспроможності», однак проаналізувавши роботи сучасних науковців можна зробити висновок, що платоспроможність підприємства – це його здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів і спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

УДК 657

Домбровська Н.Р., к.е.н., доцент

Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільський національний економічний університет

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні облік дебіторської заборгованості повністю регулюється законодавчими актами, однак, незважаючи на повний контроль з боку держави, в системі розрахунків по дебіторській заборгованості існує ряд проблем, зокрема: існуючий стан класифікації та обліку дебіторської заборгованості на рівні задоволення різних користувачів інформацією про її стан; зміст бухгалтерських записів, що визначаються в процесі визнання й оцінювання дебіторської заборгованості.

У тлумаченні поняття “дебіторська заборгованість”, насамперед, необхідно орієнтуватися на положення національних стандартів бухгалтерського обліку. Основними нормативно-правовими документами, які регламентують відображення дебіторської заборгованості в обліку є П(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість” та П(С)БО 13 “Фінансові інструменти”. Однак, сутність дебіторської заборгованості тлумачиться у цих стандартах неоднозначно. Так, у П(С)БО 10 дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованостей дебіторів підприємству на певну дату. При цьому дебіторами є всі юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих

подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів. Під таке трактування підлягає як заборгованість дебіторів, яка утримується підприємством до дати погашення, так і заборгованість дебіторів призначена для перепродажу [1]. Заборгованість дебіторів, що призначена для перепродажу, придбавається або створюється підприємством з метою отримання прибутку або у вигляді відсотків, дивідендів, тощо, або ж від короткотермінових змін ціни (суми) такої дебіторської заборгованості. Тому така заборгованість, згідно П(С)БО 13, є фінансовим активом, призначеним для перепродажу і має відображатися та оцінюватися в обліку відповідно до цього стандарту.

Визначення, наведене в П(С)БО 10 є ширшим, оскільки охоплює усю заборгованість підприємству, у тому числі і ту, яка, по суті, є фінансовими інвестиціями, тобто активами, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку. У П(С)БО 13 надається визначення дебіторській заборгованості, що не призначена для продажу, – “дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для продажу”. Отже, дане тлумачення більш точно розкриває сутність поняття “дебіторська заборгованість” [2].

Таким чином, можна дійти висновку, що дебіторська заборгованість, за своєю суттю, є сумою заборгованостей дебіторів підприємству на певну дату, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для продажу.

Доцільним вважаємо внести зміни у П(С)БО 10, де потрібно чітко розмежувати поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. Уточнення вимагає визначення поточної дебіторської заборгованості, оскільки її не завжди слід пов'язувати з доходом.

Однією з проблем обліку дебіторської заборгованості є непристосованість методів визначення резерву сумнівних боргів, які передбачені в П(С)БО 10, що призводить до недостовірності даних при відображенні резерву сумнівних боргів в балансі. Тому вважаємо за доцільне затвердити перелік документів, що підтверджують і обґрунтовують визнання заборгованості сумнівною.

Для організації обліку розрахунків з дебіторами важливою є класифікація дебіторської заборгованості, оскільки від правильно обраних класифікаційних ознак залежить не лише порядок її обліку, а й

ефективність управління нею. На сьогодні існують певні проблеми при їх класифікації, зокрема: відсутність єдиного комплексного підходу при розробці різних типів класифікації дебіторської заборгованості; немає чіткого шляху формування та пошуку ознак, які б дали змогу проводити більш чітку класифікацію; недостатньо вивчена і досліджена така складова зобов'язань дебіторів як довгострокова заборгованість.

Дебіторська заборгованість класифікується за такими ознаками: за контрагентами; зв'язок із нормальним операційним циклом та терміном погашення; об'єкти, щодо яких виникли зобов'язання дебіторів; платоспроможність дебітора. Отже, дебіторську заборгованість класифікують за різними ознаками, але найчастіше її класифікують за однією певною ознакою в межах плану рахунків. Це зумовлено тим, що облік в Україні чітко регламентований.

Відповідно до П(С)БО 10 обов'язковим є поділ дебіторської заборгованості на поточну та довгострокову. Передбачено також поділ дебіторської заборгованості на заборгованість вітчизняних та іноземних покупців. Класифікують дебіторську заборгованість за видами залежно від об'єктів, щодо яких виникли зобов'язання дебіторів. Здійснюється групування дебіторської заборгованості за строками її непогашення із встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи – сумнівна та безнадійна. Вважається за доцільне, враховуючи закордонну практику та думки вітчизняних науковців, ввести ще одну категорію заборгованості бездоганну або реальну.

Однак слід зауважити, що підприємство може самостійно обрати ознаку класифікації. Досить доречним є пропозиція ряду науковців про поділ дебіторської заборгованості за ступенем дотримання фінансової дисципліни на допустиму та невиправдану. Це дасть можливість простежити порушення фінансово-господарської дисципліни і виявити неякісну роботу контрагента [3].

Отже, для забезпечення ефективної організації обліку щодо дебіторської заборгованості вважаємо за необхідне:

- внести зміни у П(С)БО 10 та П(С)БО 13 щодо усунення розбіжностей трактування сутності дебіторської заборгованості;
- вдосконалити політику управління дебіторською заборгованістю на підприємстві;
- підприємства в межах чинного законодавства повинні самостійно обрати систему класифікації дебіторської заборгованості

залежно від завдань, які ставить управління перед системою обліку.

Таким чином, створення ефективної моделі обліку дебіторської заборгованості дасть змогу уникнути ризиків неплатоспроможності і зниження показників ліквідності внаслідок отримання об'єктивної та своєчасної інформації для прийняття управлінських рішень.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість”: Затв. наказом Міністерства Фінансів України 237 від 08.11.1999 р.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 “Фінансові інструменти”: Затв. наказом Міністерства Фінансів України № 559 від 30.11.2001 р.
3. Ценклер Н.І. Вдосконалення класифікаційних ознак дебіторської заборгованості та їх значення в підвищенні контрольно-аналітичної функції обліку [Електронний ресурс] / Н.І. Ценклер, П.Б. Кватирка. – Режим доступу : <http://www.nbu.Ua/portal/statti/9.htm>.

УДК 657

Жураковська І.В., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ЗВІТНОСТІ ПРО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ

В Україні тривають процеси реформування економіки, що потребують врахування соціального значення будь-яких трансформацій та важливості використання новітніх технологій. Адже поряд з досягненням прибутковості, тільки соціальне спрямування дійсно свідчить про становлення вагомих результатів, а тривалий економічний ефект може забезпечити використання досягнень науки і техніки. Всі зазначені аспекти узагальнює поняття «інтелектуальний капітал», який показує ефективність використання «ресурсів знань», здійснення інноваційної діяльності, тобто ті дані, які роблять звітність більш привабливою для інвесторів та інших зацікавлених осіб. Оскільки їх розкриття на сьогодні не досить повне, вважаємо, що вимірювання, управління та публікація інформації про інтелектуальний капітал стає так само важливим, як публікація фінансових звітів.

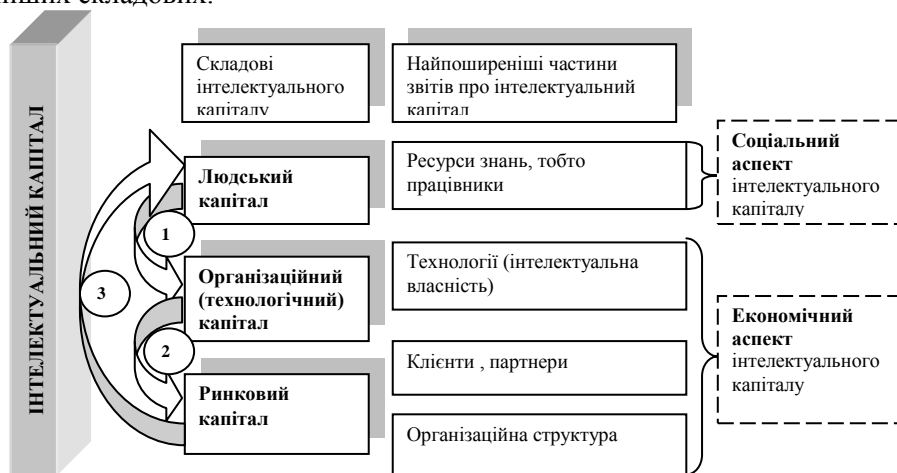
В основному структура звітів про інтелектуальний капітал передбачає розкриття чотирьох складових:

- ресурси знань, тобто співробітників (людський капітал);
- клієнти, партнери (ринковий капітал);

- організаційні ресурси (організаційний (структурний) капітал);
- технології (інтелектуальна власність, частина структурного капіталу).

Перша складова формує так званий соціальний аспект інтелектуального капіталу, друга-четверта – економічний (рис.1).

Співробітники формують інформаційні ресурси, їх невід’ємним атрибутом є знання, досвід, освіта, мотивація, здатність адаптуватися. Покупці і постачальники формують частину інтелектуального капіталу, яка уособлює відносини з клієнтами, їх задоволеність і лояльність, розуміння їх потреб в розробці продуктів, процесів і т.д. До організаційних ресурсів належать процеси компанії і якість управління та контролю процесів і механізмів обробки інформації. Технології відносяться до технологічної підтримки трьох інших складових.

1 – Наявність людського капіталу зумовлює появу організаційного

2 – Використання організаційного капіталу сприяє зростанню ринкового

3 – Збільшення ринкового капіталу впливає на накопичення досвіду працівників, зростання знань, що збільшує вартість людського

Рис.1. Соціально-економічний аспект звітності про інтелектуальний капітал

Складено автором

По своїй суті всі складові інтелектуального капіталу пов’язані в часових рамках. Так, знання і здібності працівників втілюються в

організаційні процеси і зв'язки з діловими партнерами, які, в свою чергу, створюють базу для стійких відносин з клієнтами; співпраця з партнерами та клієнтами сприяє накопиченню досвіду, розвитку знань і здібностей працівників. Тобто у звітності всі складові інтелектуального капіталу мають бути показані у взаємозв'язку).

В кожному конкретному випадку звітність закордонних підприємств про інтелектуальний капітал адаптована за обсягом і розміром для чіткої і конкретної мети відповідно до очікувань і вимог користувачів. Соціальні показники звітності розкриваються в розділі щодо людського капіталу, як частини інтелектуального,

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити наступні висновки і пропозиції:

- більшість показників інтелектуального капіталу присутні в статистичній звітності, яка є закритою для користувачів, що вимагає перегляду вимог до додаткового розкриття в примітках до обов'язкової звітності;

- існує необхідність подальшого дослідження щодо розробки принципів і процедур заохочення підприємств і організацій першочергово розкривати в звітності показники інтелектуального капіталу, які мають соціальне значення (за основу можна прийняти рекомендації ЄС);

- доцільно внести зміни до приміток фінансової звітності, передбачивши показники інтелектуального капіталу та методи їх оцінки і представлення за аналогією зарубіжних країн;

- визначити перелік суб'єктів господарювання, які зобов'язані розкривати таку інформацію (окрім, тих що оприлюднюють фінансову звітність, наприклад, навчальні заклади, науково-дослідні установи, підприємства ІТ сфери і т.д.).

УДК 657:336.717

Заводовська Л.А., здобувач

Житомирський державний технологічний університет

БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ, ПРОДУКТИ ТА ОПЕРАЦІЇ: УЗГОДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Ефективність управління будь-яким суб'єктом господарювання, зокрема і банком, значною мірою залежить від оперативно наданої

інформації, основним джерелом якої є бухгалтерський облік. Тому необхідним є чітке визначення об'єктів обліку, про які може бути отримана інформація на кожному з етапів інноваційного процесу.

Важливим питанням при визначенні об'єктів обліку інноваційної діяльності банків є розкриття відмінностей між поняттями “банківський продукт”, “банківська послуга”, “банківська операція”, які на практиці доволі часто замінюють одне одного. Існування різних підходів до трактування зазначених понять обумовлено відсутністю чіткого визначення їх на законодавчому рівні. Основним нормативним документом, що регулює діяльність банків, є Закон України “Про банки і банківську діяльність”. В статті 47 даного закону до 2010 р. при характеристиці основних видів діяльності банку вживалося поняття “банківська операція”, яке частково було замінено на “банківська послуга”. Проте в останній редакції Закон України “Про банки і банківську діяльність” обидва поняття вживаються без безпосереднього розкриття їх сутності.

Не існує єдності і серед науковців - до цього часу залишається невіршеним питання, що вважати предметом банківської діяльності – банківську операцію, банківський продукт, банківську послугу. Виділяють такі основні групи підходів до визначення даного питання: 1) грошовий підхід (ключовим значенням даної теорії є: товар особливого роду у вигляді грошей, платіжних засобів - це ресурс, який “виготовляється” банками відповідно до вимог об'єктивних економічних законів; негрошові складові банківського продукту не досліджуються); 2) лінгвістичний (маркетинговий) підхід (поняття “банківський продукт” або взагалі не розглядається, або є синонімічним поняттю “банківська послуга”); 3) правовий підхід (певна категорія угод, в нормальному укладенні та виконанні яких зацікавлене суспільство, віднесена до “банківських операцій”; банківські операції мають право на існування тільки з урахуванням громадських інтересів у сфері банківської діяльності); 4) клієнтський підхід (основоположним критерієм для визначення понять є клієнт; банківська операція розглядається як упорядкування сукупності дій співробітників банку щодо задоволення потреби з його обслуговування, а банківська послуга - як виконання банківських операцій). Вказані підходи, безумовно, мають право на існування, проте в межах нашого дослідження доцільним є розгляд даних понять з позиції бухгалтерського обліку.

Продукт можна визначити як все, що має можливість забезпечувати корисність або отримання доходу клієнтом. Продукт та послуга – слова, які використовуються як синоніми в банківській термінології. Банківськими продуктами є залучені депозити, позики або інші продукти такі, як кредитна карта, які є відчутними і вимірними. В той час, як послуга може бути таким продуктом з врахуванням способу, в якому вона пропонується, які можуть бути виражені, але не можуть бути виміряні. Отже, як банківський продукт, так і банківська послуга, призначені задовольняти потреби клієнтів та сприяти отриманню прибутку.

В ході проведеного дослідження встановлено доцільність при визначенні банківського продукту враховувати його основний складовий елемент – технології (поточні рахунки, депозити та ощадні рахунки, кредити тощо), яка і визначає тип продукту. Узагальнюючи результати проведеного дослідження в частині взаємозв'язку понять “банківська послуга” та “банківська операція”, можемо стверджувати, що в основному банківська послуга носить вторинний характер, на відміну від операції, яку можна визначити як первинну, оскільки реалізація банківської послуги здійснюється в процесі обслуговування клієнтів, тобто шляхом проведення банківських операцій. Отже, вважаємо, що банківські операції та банківські послуги є самостійними видами банківських продуктів.

З позиції бухгалтерського обліку розмежування понять “банківська послуга” та “банківський продукт” є недоцільним. Оскільки надання банківських послуг або реалізація банківських продуктів призводить по суті до одних і тих же облікових наслідків. В той же час, на законодавчому рівні доцільно закріпити поняття “банківська послуга”, “банківський продукт”, “банківська операція”, що дозволить розробити єдину позицію в наукових колах щодо їх трактування, впорядкувати понятійний апарат щодо основної банківської термінології та сприятиме їх системному дослідженню, тим самим створюючи передумови для підвищення якості обслуговування клієнтів.

УДК 657

Зарудна Н.Я., к.е.н., ст. викладач

Тернопільський національний економічний університет

МЕТОДИ ВИЯВЛЕННЯ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ОБЛІКОВИХ РЕГІСТРІВ

Економічна безпека на макрорівні забезпечується двома шляхами: з однієї сторони, власним функціонуванням та діяльністю підприємства, а з іншої, частиною системи вищого рівня і суб'єктом, що забезпечує виконання функцій регіоном або державою. Економічна безпека проявляється в забезпеченні нормальної і стабільної діяльності підприємства, попередженні витоку інформації. Економічну безпеку характеризують: стан захищеності усіх систем підприємства при здійсненні господарської діяльності в певній ситуації, стан усіх ресурсів та підприємницьких здібностей, сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз, стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації.

Оскільки обов'язковим елементом економічної діяльності є процедура документальної фіксації, то вона повинна бути суворо контрольована та керована. Первинні документи (в т.ч. бухгалтерські), облікові реєстри тощо можуть бути сфальсифіковані, тобто в них можуть вносити працівники бухгалтерії, матеріально відповідальні особи та інші зацікавлені особи підроблені записи. Для полегшення їх виявлення наведемо декілька способів фальсифікації облікових реєстрів та методи їх виявлення (табл. 1).

Таблиця 1

Методи виявлення фальсифікації у обліковій документації

№ з/п	Спосіб фальсифікації	Метод виявлення фальсифікації
1	записи в облікові реєстри без наявності підтверджуючих первинних документів (тобто відображаються операції, які фактично не здійснювались)	проведення взаємної звірки та контролю первинних облікових документів та облікових реєстрів

Продовження табл. 1

2	записи в облікові реєстри операцій, які фактично не здійснювалися, але оформлені підробленими та фальсифікованими первинними документами	використання методів фактичної перевірки господарських операцій (наприклад, інвентаризації), взаємний контроль первинних облікових документів та облікових реєстрів
3	виправлення в облікових реєстрах (дописки або виправлення записів; виправлення цифрових даних чи підчистки; виправлення без бухгалтерської довідки тощо)	формальна перевірка первинних документів та облікових реєстрів; взаємний їх контроль; перевірка облікових реєстрів щодо правильності виконаних виправлень; проведення почеркознавчої експертизи
4	проведення «безтоварних», «безгрошових» записів в облікові реєстри	взаємний контроль облікових реєстрів та первинних облікових документів; проведення контрольних перевірок
5	фальсифікація облікових реєстрів при використанні автоматизованої системи обліку (за рахунок неправдивої інформації; викривлення програм обробки даних; знищення програм та інших документів тощо)	залучення до перевірки кваліфікованих спеціалістів у галузі програмування та розробників та обслуговувачів бухгалтерських програм
6	проведення записів в Головній книзі за фальсифікованими журналами-ордерами чи відомостями	викриття фальсифікованих записів в синтетичних облікових реєстрах; взаємний контроль первинних облікових документів та облікових реєстрів.

Отже, експерт, знаючи ймовірні способи фальсифікації та методи їх виявлення, вилучає підроблені облікові документи, які в подальшому залучаються до справи в якості речових доказів.

УДК 657.05:005.53

Калабухова С.В., к.е.н., професор

Київський національний економічний університет ім.Вадима Гетьмана

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для виробництва корисної інформації потрібен різноманітний інструментарій. Розвиток комп'ютерних технологій сприяє оперативному вилученню інформації із значних масивів задокументованих, зареєстрованих та узагальнених облікових даних, недоступних традиційному інтуїтивному аналізу. Це дозволяє застосовувати нові аналітичні інструменти у пошуку цінної інформації зовнішніми та внутрішніми користувачами для прийняття якісних господарських рішень. Вважаємо, що для дослідження значних інформаційних облікових потоків та накопичених баз знань минулих періодів найзручнішим для сучасних комп'ютеризованих систем бухгалтерського обліку є застосування контент-аналізу.

До останнього часу методологію контент-аналізу пов'язували лише з політичною і соціологічною науковими сферами. При цьому загалом поняття «контент-аналіз» (від англ. *contents* - зміст) трактують як спосіб якісно-кількісного аналізу змісту інформації з метою виявлення або вимірювання різних фактів і тенденцій, відображених у цій інформації.

У найпростішому вигляді ідею контент-аналізу облікової інформації можна сформулювати як постійне виконання у комп'ютеризованій системі бухгалтерського обліку вузько окресленої аналітичними завданнями (оцінка показників, діагностика впливу факторів, пошук резервів розвитку) трансформації безперервних інформаційних потоків у нові корисні знання про господарську діяльність. Підкреслимо, що саме принцип безперервності діяльності, а відтак і безперервності інформаційних потоків, забезпечує такі якісні характеристики корисної інформації як доречність та зіставність при прийнятті рішень.

Схематичне зображення запропонованої концепції контент-аналізу облікової інформації наведено на рис. 1.

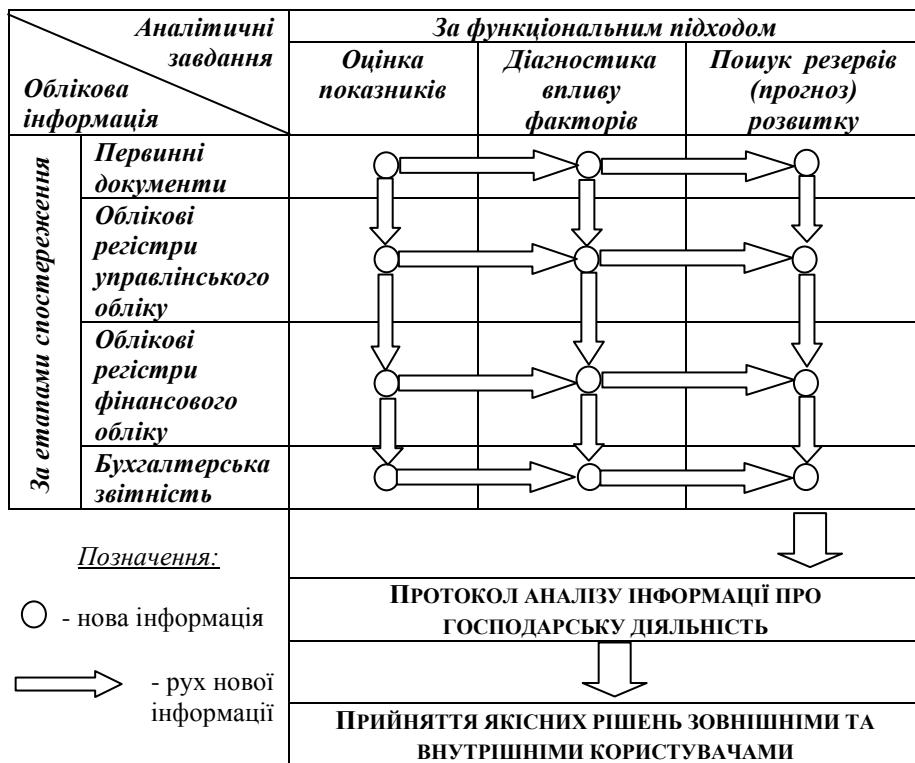

Рис. 1. Концепція контент-аналізу облікової інформації

Методика контент-аналізу бухгалтерської інформації повинна реалізовуватися за допомогою програмного комплексу та передбачати таку послідовність дій при його розробці:

1) класифікацію основних категорій предмета аналітичного дослідження та формування каталогу системи показників господарської діяльності;

2) об'єднання всіх предметних категорій аналітичного дослідження, одиниць аналізу, одиниць виміру та розрахункових алгоритмів факторних моделей, і формування довідника типових взаємозв'язків факторів зміни показників господарської діяльності;

3) кодування всіх предметних категорій аналітичного дослідження та розробка формалізованого опису показників господарської діяльності, який пропонуємо пов'язувати з номером рахунку у Плані рахунків;

4) складання протоколу аналізу - таблиці, у яку в ході опрацювання цільового запиту користувача в діалоговому режимі комп'ютером записуються всі знайдені у змісті бухгалтерської інформації, накопиченої за останні 5 років, числові закономірності закодованих предметних категорій, за допомогою яких стає можливим прийняття раціонального рішення.

УДК 330.14.014

Калюжна Г.Я., викладач II категорії

Коледж технологій, бізнесу та права

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: ЗМІСТ ТА АМОРТИЗАЦІЯ

Інноваційна діяльність є необхідною умовою розвитку будь-якої галузі економіки. Забезпечення формування інтелектуального капіталу є основою інноваційної діяльності, а результатом його ефективного використання - комерціалізація з метою отримання прибутку. Зростання ролі інтелектуального капіталу як чинника інноваційного розвитку робить його одним із пріоритетних об'єктів управління. Тому проблеми управління інтелектуальним капіталом стають все більш актуальними для суб'єктів усіх видів економічної діяльності та держави, адже саме рівень інтелектуального капіталу обумовлює їх конкурентні позиції та переваги [1].

Важлива роль у розробці теоретичних засад інтелектуального капіталу належить таким відомим іноземним вченим, як К. Беккер, Д. Белл, П. Друкер, С. Хантінгтон, Т. Шульц, Ф. Фукуяма та ін. Значний внесок у розробку методологічних засад формування інтелектуального капіталу зробили українські вчені Абалкін Л. І., Амосов О. Ю., Богиня Д. П., Геєць В. М., Куценко В. І., Онікієнко В. В., Саблук П. Т., Ситник В. П., Чухно А. А., Цибульов П. М. та інші.

Інтелектуальний капітал - це поняття, що характеризує нематеріальні та неосяжні активи компанії, які становлять розумові знання, тобто є невід'ємними від співробітників, та знання, втілені в результатах розумової діяльності (структурах, інтелектуальній власності, зв'язках із клієнтами, іміджі, діловій активності, репутації, досвіді, креативності та ін.), причому не має значення, чи придбаний

актив у третіх осіб (наприклад, патент), чи створений у компанії, оскільки основною ознакою є те, що актив є результатом розумової діяльності.

Зазвичай поняття інтелектуального капіталу використовується у вузькому та широкому сенсі [1]:

- у вузькому сенсі під інтелектуальним капіталом розуміють активи компанії, які становлять сукупність знань її персоналу і результат втілення цих знань в інших неосяжних активах: внутрішньофірмових структурах, клієнтському капіталі;

- у широкому сенсі інтелектуальний капітал - це сукупність всіх неосяжних активів компанії, в тому числі тих, які не є результатом розумової діяльності.

Інтелектуальний капітал є, перш за все, однією з форм капіталу, який під час використання має здатність до зносу. Зважаючи на нематеріальність його природи та неоднорідність структури, вважаємо за необхідне виокремити основні особливості зносу інтелектуального капіталу. Серед них такі: 1) інтелектуальний капітал у процесі використання не завжди зношується, втрачаючи свою вартість, іноді він може й примножуватись (накопичуватись); 2) знос інтелектуального капіталу не залежить від терміну його використання.

Під амортизацією інтелектуального капіталу слід розуміти процес перенесення його вартості на вартість продукції або послуг, що виробляються за його допомогою, та використання цієї вартості для відтворення інтелектуального капіталу [2].

Оскільки інтелектуальний капітал є складною категорією з точки зору неоднорідності його компонентів, вважаємо за необхідне розглядати знос та амортизацію інтелектуального капіталу в розрізі його складових елементів: людського, структурного, клієнтського та соціального капіталів.

Отже, зростання інтелектуалізації господарського життя вимагає посиленої уваги підприємств до управління процесом відтворення інтелектуального капіталу як основного фактора конкурентоспроможності. Інтелектуальний капітал, як і фізичний, має властивість зношуватись, переносячи свою вартість на вартість виготовленої за його допомогою продукції. Інтелектуальний капітал піддається фізичному та моральному зносу, котрий не залежить від періоду його використання та складається зі зносу кожної з його компонентів: людського, структурного, клієнтського та соціального капіталів [2]. Амортизацію інтелектуального капіталу складно

розрахувати, оскільки він має різновекторні траєкторії руху: одночасно зі зносом одних компонент інтелектуального капіталу вартість інших може зростати. Механізм відтворення інтелектуального капіталу включає в себе, залежно від компоненти інтелектуального капіталу, встановлення відповідних норм амортизації, обґрунтування вибору методів амортизації та формування на підприємстві спеціальних фондів (ініціативи, розвитку персоналу, створення інновацій).

1. Ковтуненко К. В. Основні підходи до формування інтелектуального капіталу: зміст та роль в інноваційному розвитку підприємства/ К.В. Ковтуненко//Економіка розвитку. – 2013 . - № 3 (67). – с. 55-59.
2. Кохно Д. О. Амортизація інтелектуального капіталу/ Д.О. Кохно// Економіка розвитку. – 2013 . - № 3 (67). – с. 93-96.

УДК 330.46

Камінський О.С., к.е.н., доцент

ДВНЗ Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАНОЇ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ «ХМАРНИХ» ОБЧИСЛЕНЬ В УКРАЇНІ

Сьогодні домінуючий підхід до використання інформаційних технологій характеризується низьким використанням активів, фрагментованим попитом на ресурси, дублюючими системами, труднощами в управлінні, і великими витратами часу на ведення закупівель. Парадигма «хмарних обчислень» має потенціал, що забезпечує можливість усунення цих недоліків і поліпшення інформаційного забезпечення на всіх рівнях компетенцій діяльності учасників соціально-економічних процесів, що дуже важливо для економіки України. Саме це викликає необхідність розробки державної концепції розвитку парадигми «хмарних» обчислень в Україні.

Державна концепція підтримки переходу організацій на парадигму «хмарних обчислень» потрібна для того, щоб:

– чітко визначити переваги, інновації і компроміси, що стосуються хмарних обчислень;

- представити структуру рішень і конкретні шляхи переходу установ на хмарну модель ІТ-інфраструктури;
- проаналізувати проблему ресурсів для реалізації хмарних обчислень;
- визначити важливість державної підтримки та внутрішнього прагнення організації в успіху впровадження хмарних обчислень.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє сьогодні говорити про чітку тенденцію до консолідації ІТ-ресурсів компаній і відомств. Саме консолідація здатна істотно зменшити витрати на ІТ. Заощаджені ж засоби можна направити на підвищення якості наявних інформаційних послуг і впровадження нових. При цьому можна виділити два базових типа консолідації — фізичну і логічну. Фізична консолідація має на увазі географічне переміщення серверів на єдиний майданчик (у хмару), а логічна — централізацію управління. Логічна консолідація застосувань приводить до централізації управління критичними для бізнесу та держави системами і додатками. Переваги логічної консолідації очевидні: в першу чергу це вивільнення апаратних ресурсів, які можна використовувати на інших ділянках інформаційної системи. По-друге, простіша і логічніша структура управління ІТ-інфраструктурою робить її гнучкішою і пристосованою для майбутніх змін.

Таким чином концепція державної підтримки розвитку інноваційної парадигми «хмарних обчислень» на думку автора має складатися з десяти етапів:

1. Визначення переліку необхідних організаціям ІТ-ресурсів і сервісів і відібрати найбільш ефективні для переносу в «хмару».
2. Визначення галузевих вимог до ІТ-середовища і вибрати на основі цього оптимальну модель реалізації «хмари»
3. Визначення відповідності існуючої апаратної і мережевої інфраструктури підприємств та державних установ «хмарним» вимогам, та визначення необхідного доопрацювання
4. Вирішення питання з ліцензуванням окремо взятих програмних додатків, які застосовуються та вимагають ліцензування.
5. Створення державної агенції з розвитку «хмарних» обчислень
6. Надання техніко-економічного обґрунтування доцільності запропонованих «хмарних» впроваджень
7. Проведення необхідних доопрацювань призначених до перенесення у «хмару» ІТ-ресурсів і сервісів

8. Запуск «хмар» і налаштування їх компонентів.
9. Організація підтримки і супровіду «хмарних» впроваджень.
10. Створення і впровадження електронного уряду.

Технології «хмарних обчислень» сприяють інноваціям, оскільки дозволяють організаціям швидко і економічно ефективно досліджувати потенціал нових можливостей оптимізації діяльності на базі ІТ-технологій за рахунок їх гнучкого масштабування практично без обмежень. Важливим є і той факт, що Україна, якраз через недостатній розвиток інформаційного суспільства, обминула етап масового розповсюдження традиційних ІТ-інфраструктур та датацентрів, який виявився непотрібним етапом розвитку світової ІТ-індустрії. Тим самим нам вдалося уникнути таких серйозних проблем інформаційної економіки, як переорієнтація і трансформація надлишкових традиційних обчислювальних потужностей, і ми тепер відразу можемо приступити до освоєння інноваційних «хмарних» технологій.

УДК 336.2

Кіндрацька Г.І., к.е.н., доцент,

Кулиняк Ю.І., асистент

Національний університет «Львівська політехніка»

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ

Об'єктивне оцінювання здатності підприємства стабільно функціонувати і динамічно розвиватися передбачає здійснення аналізу фінансової спроможності за системою абсолютних і відносних показників.

Широке використання відносних показників сприяє підвищенню точності та інформативності аналітичних висновків, а, отже, обґрунтованості управлінських рішень. Однак при цьому, як показав огляд спеціальної літератури і нормативних документів, існують певні проблеми методичного характеру, що впливають на зміст і сферу застосування показників: термінологічна невизначеність, зокрема показники мають різні назви при однаковому алгоритмі розрахунку; відмінності в залученні різних величин до чисельника чи знаменника розрахункової формули показника; використання однакової назви

коефіцієнта до різних за способом обчислення показників; орієнтація на рекомендовані значення показників, які наведені в перекладних виданнях, за умови істотних відмінностей у порядку формування інформаційних джерел, зокрема фінансової звітності.

Однією з істотних проблем є функціональна залежність між показниками. До прикладу, для аналізу фінансової стійкості часто використовують коефіцієнти автономії та фінансової залежності, однак між зазначеними коефіцієнтами існує обернений зв'язок, тому недоцільно їх одночасно залучати до системи показників. Крім того, не завжди висновок про високу фінансову стійкість підприємства при значенні коефіцієнта автономії понад 0,5 (таке рекомендоване значення передбачено типовими методиками аналізу фінансового стану) обґрунтований, оскільки структура власного капіталу різна. Аналогічно для аналізу платоспроможності, як зовнішньої характеристики фінансової стійкості підприємства, використовують коефіцієнти ліквідності, за якими її рівень може бути оцінений як високий, незважаючи на те, що частка неліквідів чи простроченої дебіторської заборгованості в оборотних активах значна.

Крім того, рекомендовані нормативні значення коефіцієнтів, відхилення від яких вказує на загрозу зниження чи втрати фінансової стійкості, здебільшого ґрунтуються на закономірностях, які характерні для світової практики, і не враховують особливості діяльності вітчизняних підприємств.

Проведений нами аналіз фінансової спроможності підприємств різних видів діяльності підтвердив неузгодженість і суперечливість отриманих оцінок, а також необхідність розрахунку не лише значень на початок і кінець періоду на основі даних балансу, а виявлення стійких тенденцій зміни аналітичних показників і їх «порогових» значень (або інтервалів варіювання), що враховують галузеві особливості діяльності аналізованого підприємства, наявність стандартного масиву інформації, особливо на корпоративному рівні, вплив факторів мезо- і макрооточення тощо.

З метою нівелювання описаних проблем доцільно формувати таку систему показників, яка охоплює всі сторони об'єкта аналізу, а між її елементами існує тісний взаємозв'язок і можливе логічне розгортання одних показників в інші. Система показників, порівняно з їх сукупністю, є якісно новим утворенням, оскільки містить інформацію про розвиток не лише певних складових, а й об'єкта аналізу загалом.

При побудові системи дотримуються певних принципів. Зокрема, принцип деревовидної структури передбачає наявність у системі узагальнених і часткових показників, причому вони повинні бути логічно та формально пов'язані між собою. Принцип унікальності припускає наявність певного набору показників, оптимального для аналізованого підприємства. Крім того, аналітичні показники, що формують систему, мають доповнювати, а не дублювати один одного, тобто відповідати принципу мультиколінеарності.

Система показників оцінки фінансової спроможності підприємства повинна складатися з показників, які характеризують динаміку фінансової спроможності підприємства в просторі і часі. Між показниками можуть бути зв'язки чотирьох типів: логічні, семантичні, функціональні та стохастичні. Показники повинні мати неформальний характер, тобто бути максимально зрозумілими, забезпечувати оцінювання як поточного стану, так і перспектив фінансової спроможності.

Таким чином, формування аналітичних показників за принципами системного підходу забезпечить можливість: виявити і оцінити ризик зниження чи втрати фінансової спроможності підприємства; порівняти отримані значення не лише з рекомендованим, а й з цільовим рівнем аналізованих показників; сформулювати обґрунтований висновок і розробити програму відповідних заходів тактичного і стратегічного рівнів.

УДК 657.1.012.1

Коваленко С.С.

Полоцкий государственный университет

РАЗВИТИЕ УЧЕТА ВАЛЮТНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ В КОНТЕКСТЕ ПЕРЕХОДА К МСФО

Валютные обязательства обусловлены валютными рисками при осуществлении организацией своей деятельности. Под валютным риском понимается возможность денежных потерь в результате колебаний валютных курсов. Необходимость выделения такой группы обязательств в рамках финансовой безопасности организации обусловлена развитием внешнеэкономической деятельности субъектов

хозяйствования Республики Беларусь в условиях колебания валютных курсов.

В современных условиях хозяйствования происходит постоянное колебание цен на реализуемую продукцию и товары. Поэтому и потребители, и производители заинтересованы в создании эффективных механизмов, способствующих защите их интересов от неожиданных изменений цен и минимизации неблагоприятных экономических последствий. Для этого создаются производные финансовые инструменты, а операции по снижению рисков получили название хеджирование.

Валютное хеджирование – это заключение срочных сделок на покупку или продажу иностранной валюты во избежание колебания цен. Такие операции совершаются с целью защиты средств от неблагоприятного движения валютных курсов, которая заключается в фиксации текущей стоимости этих средств посредством заключения сделок на биржевом рынке. Так предприниматель осуществляет управление валютными рисками, и можно не бояться изменения курсов валют. Организация получает возможность спокойно планировать свою финансовую деятельность и видит финансовый результат, не опасаясь курсовых колебаний.

Применяются два основных метода страхования валютных рисков:

- *валютные оговорки;
- *форвардные операции.

В литературе также выделяют другие виды инструментов хеджирования валютных рисков.

Валютные опционы – инструменты, обеспечивающие их владельцам право исполнения до истечения срока по опциону.

Валютные фьючерсы – срочные сделки на бирже: покупка или продажа определенной валюты по фиксируемому на момент заключения сделки курсу с исполнением через определенный срок. Обязательным условием является гарантийный депозит. Преимуществом фьючерса перед форвардным контрактом является его высокая ликвидность и постоянная котировка на валютной бирже.

Валютный своп – контракт, предполагающий обмен долговыми платежными обязательствами сторон, выраженными в различных иностранных валютах.

На сегодняшний день в Республике Беларусь не разработана методика применения и учета валютных операций в части страхования

валютных рисков. Однако в современных условиях хозяйствования в целях обеспечения финансовой безопасности, а также в контексте перехода к Международным стандартам финансовой отчетности организациям целесообразно использовать валютные операции в своей внешнеэкономической деятельности. Учет хеджирования в международной практике регламентируется МСФО (IAS) 39 Финансовые инструменты: признание и измерение.

Инструменты хеджирования валютных рисков носят краткосрочный характер (сроком менее 12 месяцев) и поэтому для их отражения в бухгалтерском учете Республики Беларусь автор предлагает использовать счет 58 «Краткосрочные финансовые вложения». В соответствии с Типовым планом счетов Республики Беларусь и Инструкции по его применению к счету 58 «Краткосрочные финансовые вложения» открываются следующие субсчета:

- ✓ 58-1 «Краткосрочные финансовые вложения в ценные бумаги»;
- ✓ 58-2 «Предоставленные краткосрочные займы».

Для отражения инструментов страхования валютных рисков необходимо ввести субсчет к счету 58 «Краткосрочные финансовые вложения»:

58-3 «*Страхование валютных операций*», на котором следует учитывать инструменты хеджирования валютных рисков.

УДК 657.1

Козлова Е.А., к.э.н., доцент,

Васькова И.В.

Могилевский государственный университет продовольствия

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНОСТРАННОГО КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЯМИ С НЕБЛАГОПРИЯТНЫМ ФИНАНСОВЫМ СОСТОЯНИЕМ

В процессе хозяйственной деятельности возникают ситуации, когда предприятие, имея иностранный капитал, собирается его использовать для быстрого совершения срочных денежных операций.

В этом случае требуется мгновенное (или в течение 1 рабочего дня) обращение валюты, поскольку в результате затягивания данной процедуры юридическое лицо может потерять сумму планируемого дохода под влиянием снижения курса иностранной валюты.

Сам процесс перевода валюты занимает достаточно короткий период, поскольку банками созданы системы мгновенного перевода. Однако в данном процессе проблемным моментом является размер запрашиваемой суммы и финансовое состояние юридического лица, желающего совершить такую операцию.

У предприятий с неблагоприятным финансовым состоянием процесс получения иностранного капитала усложняется и занимает гораздо больше времени под влиянием следующих факторов:

- проверка законности совершаемой операции;
- изъятие банком из обращения значительной денежной суммы.

При этом предприятия с неблагоприятным финансовым состоянием не могут позволить увеличить размер запрашиваемой суммы перевода ввиду отсутствия дополнительного капитала и строго установленной договором суммы.

Кроме того, на усложнение процедуры влияют такие факторы, как:

- наличие значительной суммы просроченной задолженности у юридического лица по кредитам, лизингу и т.п.;
- наличие значительной суммы просроченной задолженности у юридического лица по внутренним расчетам;
- установленные аресты расчетных счетов юридического лица;
- наличие картотеки на расчетных счетах юридического лица.

В то же время проверяется «возможность» совершения такой операции, т.е. наличие прописанного факта совершения таких операций в кредитном или другом договоре между банком и юридическим лицом несмотря на согласие сторон, косвенно участвующих в отношениях с юридическим лицом:

- Национальный банк,
- управление юстиции,
- фонд социальной защиты населения,
- обслуживающий банк и др.).

Запрос суммы в срочном порядке может носить целевой характер (выплата заработной платы работникам предприятия). Поскольку предприятие не имеет возможности использовать свой капитал в национальном эквиваленте или его не имеет, но при этом

имеет возможность использовать иностранный капитал, такой вопрос, как выплата заработной платы, является обязательным для исполнения и в строго установленные договором найма сроки (временной ограничитель совершения операции).

Предприятие в результате невыплаты в срок заработной платы, может потерять:

- свой доход (в случае падения курса запрашиваемой иностранной валюты);
- деловую репутацию.

Кроме того, при этом происходит нарушение трудового законодательства юридическим лицом в сфере оплаты труда по независящим от последнего причинам (потеря на курсе, временной ограничитель).

На решение данной проблемы влияет и само предприятие (финансовое состояние, размер запрашиваемой суммы, наличие прогноза совершаемой операции) и государство, представителем которого здесь выступает Национальный банк, непосредственно контролирующей совершение таких операций, особенно с учетом участия здесь предприятия с неблагоприятным финансовым состоянием.

Такие ситуации являются не частыми, но значимыми и для юридического лица, и для его работников. Поэтому необходимо создание системы, позволяющей ускорить процесс совершения таких операций или поставить их в первостепенную очередь выполнения.

Решение такого рода проблем является сложной позицией в системе финансового менеджмента организации. Однако без их решения невозможно функционирование организации в среде финансовых рисков.

УДК 657.1

Козлова Е.А., к.э.н., доцент,

Ян Вэй

Могилевский государственный университет продовольствия

УПРАВЛЕНИЕ РИСКАМИ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ БИЗНЕСА

Риск – это сложное экономическое явление, которое основано на случайном характере событий, которые определяют, какой из возможных исходов реализуется на практике. Для риска характерно наличие альтернативных решений, а также возможности определения вероятности исходов и ожидаемые результаты.

Следует отметить, что разница между риском и неопределенностью относится к способу задания информации и определяется наличием (в случае риска) или отсутствием (при неопределенности) вероятностных характеристик неконтролируемых переменных.

Под финансовым риском организации понимается вероятность возникновения неблагоприятных финансовых последствий в форме потери дохода и капитала в ситуации неопределенности условий осуществления ее финансовой деятельности.

Финансовый риск является неотъемлемой частью всех хозяйственных операций и присущ всем направлениям деятельности организации. Несмотря на то, что проявления финансового риска имеют объективную природу, основной показатель финансового риска – уровень риска – носит субъективный характер.

Субъективность оценки риска обусловлена различным уровнем достоверности управленческой информации, профессиональным опытом и квалификацией финансовых менеджеров и другими факторами.

Риск не является постоянной величиной, уровень финансового риска изменчив. Прежде всего, он изменяется во времени. Кроме того, показатель уровня финансового риска значительно варьируется под воздействием многочисленных объективных и субъективных факторов, воздействующих на риск.

В период подготовки и принятия хозяйственного решения нельзя с полной уверенностью утверждать, какая конкретно конъюнктура сложится на рынке, какие изменения окружающей

хозяйственной среды повлечет за собой ввод в действие или новые характеристики функционирования промышленного объекта, какие могут возникнуть неожиданные технические препятствия или конструктивные проблемы.

Однако, подвергнув выдвинутую идею разностороннему критическому разбору, идентифицируя потенциальные опасности и анализируя возможные последствия, наконец, привлекая дополнительную информацию, можно предусмотреть меры по нейтрализации или смягчению нежелательных последствий проявления тех или иных факторов финансового риска.

Несмотря на то, что теоретически в результате последствия проявления финансового риска могут быть как положительные (прибыль), так и отрицательные (убыток, потери) отклонения, финансовый риск характеризуется уровнем возможных неблагоприятных последствий. Это обусловлено тем, что негативные последствия финансового риска определяют потерю не только дохода, но и капитала организации и это приводит ее к банкротству и прекращению деятельности.

Финансовый риск – это не фатальное явление, а в значительной степени управляемый процесс. На его параметры, на его уровень можно и необходимо оказывать воздействие. Поскольку такое воздействие можно оказать только на конкретный риск, то к нему надо относиться рационально, т. е. его надо изучать, анализировать проявления риска в хозяйственных ситуациях, выявлять и идентифицировать его характеристики: состав и значимость факторов риска, масштабы последствия их проявления и т. д.

Определение приемлемого значения уровня финансового риска является одним из элементов эффективного управления хозяйственной деятельностью организации. Для этого необходимо не только провести глубокий анализ факторов, влияющих на уровень риска, но и установить критерии значения риска, приемлемые для конкретной организации в сложившихся условиях хозяйствования. Необходимо также учесть степень влияния риска на предпринимательскую деятельность и оценить возможности воздействия на риск путем нейтрализации рисков факторов или минимизации их влияния.

Кроме того, возможно хеджирование финансовых рисков путем осуществления соответствующих операций с производными ценными бумагами, что является высокоэффективным механизмом уменьшения

возможных финансовых потерь при наступлении рискованного случая.

Таким образом, управление рисками является неотъемлемой частью стратегии по повышению эффективности бизнеса.

УДК 657.1

Козлова Е.А., к.э.н., доцент,

Добрянская О.Ю.

Могилевский государственный университет продовольствия

ОПЛАТА ТРУДА КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ РАБОТЫ ОРГАНИЗАЦИИ

Современные тенденции формирования системы стимулирования оплаты труда в значительной степени зависят от экономических возможностей и специфики деятельности организации. В заработной плате работника получают своё отражение экономические отношения между работниками по поводу их участия в труде и его оплате и работодателем.

Заработная плата определяется как вознаграждение за труд, которое наниматель обязан выплатить работнику за выполненную работу в зависимости от ее сложности, количества, качества, условий труда и квалификации работника с учетом фактически отработанного времени, а также за периоды, включаемые в рабочее время.

Одной из проблем в процессе эффективного функционирования организации является формирование механизма стимулирования трудовой деятельности работников, позволяющего повысить производительность труда и качество выпускаемой продукции. Одним из шагов в этом направлении является внедрение в национальный учет международных стандартов финансовой отчетности (МСФО).

Применяя МСФО 19 «Вознаграждения работникам» предприятие может помимо фиксированной заработной платы выплачивать работнику и премию за участие в прибыли, что позволит повысить производительность труда и эффективность производства.

Так, заработная плата начальника цеха, мастеров и простых работников будет поставлена в прямую зависимость от конечного результата, то есть конечной прибыли, полученной предприятием за определенный период. Благодаря этому персонал может ощущать прямую связь между производительностью труда и уровнем

прибыльности предприятия.

Наиболее успешно этот стандарт можно применить к автономным структурным подразделениям с законченным циклом производства. Под автономным структурным подразделением следует понимать дочернее предприятие, в большинстве случаев имеющее свой бюджет.

Стимулирование работников через прибыль состоит в распределении определённой её части между работниками предприятия. Например, каждый квартал предприятие может 15% роста прибыли направлять на премирование работников. В зависимости от величины стоимости рабочей силы, уровня квалификации работников, условий труда и других показателей, устанавливается процент, после чего этот процент умножается на общую сумму премирования.

В ходе проведения исследования было выявлено, что для того чтобы этот механизм мог функционировать необходимо, чтобы выполнялись следующие критерии:

1 существование автономного структурного подразделения, имеющего самостоятельный бюджет;

2 прибыль организации должна иметь тенденцию к росту;

3 премию за прибыльную деятельность должны получать работники, непосредственно относящиеся к основному производству продукции;

4 численность рабочего персонала должна составлять 50-150 человек;

5 работник должен работать на данном предприятии не менее 3-х лет;

6 процент премирования складывается в зависимости от следующий показателей:

- от занимаемой должности:

начальник цеха (участка)-0,3;

бригадир- 0,2;

прочие рабочие-0,1;

- от стажа работы: до 4 лет-0,1; до 7 лет-0,3; до 10 лет-0,5, более 10 лет-0,7;

- от квалификации:

при наличии высшего образования-0,3;

при наличии средне-специального-0,2,

со средним образованием-0,1.

После чего эти показатели суммируются и получается процент начисляемый от доли роста прибыли.

Эффективное стимулирование труда способно мобилизовать трудовой потенциал работника, заинтересовать его в повышении качества выполняемых работ, проявлении творческого потенциала, росте уровня компетентности, что в свою очередь приведет к росту прибыли предприятия.

УДК 657.6

Коновалова О.В., к.е.н., доцент

Криворізький національний університет

НЕОБХІДНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах господарювання внутрішній аудит стає одним із основних інструментів підвищення ефективності управління підприємствами різних організаційно-правових форм, особливо, акціонерних товариств. Саме тому так важливо організувати цю службу раціонально і ефективно, враховуючи потреби кожного суб'єкта господарювання.

В цьому зв'язку, виділимо основні аспекти доцільності створення відділу внутрішнього аудиту на підприємстві:

1) створення такого відділу дозволить керівництву налагодити ефективний контроль за окремими структурними підрозділами;

2) перевірки, що здійснюються внутрішніми аудиторами, аналіз їх результатів, дозволяють виявити невикористані резерви та найбільш перспективні напрями розвитку;

3) внутрішні аудитори, наряду з контрольними, часто виконують і консультативні функції по відношенню до посадових осіб фінансово-економічних, бухгалтерських та інших служб як в материнській компанії, так і в дочірніх.

Організацію відділу внутрішнього аудиту можна проводити за наступними етапами:

1) виявлення і чітко визначення кола питань, для рішення яких формується відділ внутрішнього аудиту, побудова системи цілей створення відділу у відповідності з політикою підприємства;

2) визначення основних функцій, необхідних для досягнення поставлених цілей;

3) об'єднання однотипних функцій в групи і формування на їх основі секторів відділу, що спеціалізуються на виконанні цих функцій;

4) визначення прав і обов'язків для кожної структурної одиниці, їх документальне закріплення в посадових інструкціях і положеннях про відділ (бюро) внутрішнього аудиту;

5) інтеграція відділу внутрішнього аудиту з іншими ланками структури управління підприємством;

6) розробка внутрішньофірмових стандартів внутрішнього аудиту і Кодексу професійної етики.

Слід зазначити, що місце відділу внутрішнього аудиту в організаційній структурі підприємства залежить від багатьох факторів, зокрема:

1) мети створення відділу;

2) організаційно-правової форми підприємства, його масштабів і видів діяльності;

3) кількості і місцезнаходження філій (дочірніх підприємств).

Таким чином, створення такої служби як відділ внутрішнього аудиту є вкрай необхідним, особливо для акціонерних товариств. Структура та ієрархічний ранг відділу внутрішнього аудиту багато в чому залежать від позиції керівництва підприємства по відношенню до внутрішнього контролю. Структура і ранг відділу також формуються по мірі організаційного розвитку управління, накопичення фінансового, кадрового, інтелектуального потенціалу. Відділ внутрішнього аудиту може, спочатку, формуватися як суто консультативна ланка з відповідними функціями. По мірі зростання його впливу на діяльність підприємства до його функцій почнуть додаватися безпосередньо реалізація контрольних завдань і розробка рекомендацій по вдосконаленню всіх рівнів управління на підприємстві.

УДК 657:005:330.131.7

Ксендзук В.В., аспірант

Житомирський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ХЕДЖУВАННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ

Зважаючи на складну економічно-політичну ситуацію в Україні все більше суб'єктів господарювання (незалежно від обсягів та галузі діяльності) наражаються на валютний ризик, здійснюючи експортно-імпортні та валютні операції на вітчизняних і міжнародних ринках товарів та послуг. Найбільші коливання валютного курсу гривні щодо долара США спостерігалися у 2008 р. (станом на грудень 2008 р. курс долара США до гривні зріс на 52,48 %, що складає 2,65 грн.) та відбуваються з початку 2014 року (за період січень-вересень 2014 р. даний курс збільшився на 64,08 % (5,12 грн.)), характеризуючись потужними девальваційними процесами [1]. Валютний курс є важливим інструментом державної політики та фактором створення сприятливих умов для позитивної динаміки економічних показників, зокрема і в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Враховуючи наведені вище статистичні дані, валютне хеджування матиме переваги для всієї економіки, адже стан та розвиток окремих суб'єктів господарювання є складовими економічної стабільності та стрімкого економічного зростання країни в цілому. І, як зазначають в своїх дослідженнях науковці Г. Аллаянніс (G. Allayannis) і Ж. Вестон (J. Weston), для корпорації, схильної до валютного ризику, використання деривативів для хеджування веде до підвищення її вартості в середньому до 5,34 % [2].

Підставою для отримання позитивних тенденцій здійснення хеджування валютних ризиків є формування відповідного інформаційного забезпечення даного процесу. Тому актуальними та відкритими для дослідження залишаються питання управління валютними ризиками в частині відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності операцій хеджування. Адже система бухгалтерського обліку є базовим інформаційним джерелом для здійснення управління господарською діяльністю підприємства.

В ході дослідження проаналізовано нормативно-правові документи та наукові результати дослідників і виділено не вирішені проблемні питання облікового забезпечення операцій хеджування валютних ризиків відповідно до елементів методу бухгалтерського обліку:

1. *Документування* господарських операцій забезпечує формування

вхідних даних про операції хеджування. Відсутній документальний супровід операцій хеджування валютних ризиків ускладнює процес управління господарською діяльністю, що негативним чином впливає на рішення управлінського персоналу щодо здійснення валютного хеджування, розвитку фінансової системи підприємства тощо. Це потребує розробки документального забезпечення в частині питань про підготовку до здійснення процесу хеджування, переоцінку інструмента та об'єкта хеджування, ідентифікацію цінового ризику та про визнання результатів хеджування.

2. Обробка вхідних даних передбачає оцінку господарських операцій та здійснення відповідних записів на *рахунках* бухгалтерського обліку. Відповідно до чинного законодавства операції з інструментами хеджування відображаються лише в позабалансовому обліку, таким чином на підприємстві формується спотворена ситуація фінансово-майнового стану, що призводить до недоліків системи управління суб'єктом господарювання в цілому. Тому необхідно удосконалити існуючу методику бухгалтерського обліку операцій хеджування через розробку системи синтетичних та аналітичних рахунків, а також надання пропозицій щодо порядку оцінки даних операцій.

3. На підставі оброблених даних формується інформація про операції хеджування, що надається групам заінтересованим осіб у вигляді *звітності*. Однак, враховуючи недоліки документування та обробки вхідних даних, інформаційне забезпечення сформоване в системі бухгалтерського обліку не відповідає вимогам достовірності, релевантності та зрозумілості для заінтересованих користувачів. Вирішення даної проблеми повинно ґрунтуватися на удосконаленні існуючих та розробці нових показників звітності щодо операцій валютного хеджування.

Управління валютними ризиками повинно ґрунтуватися на достовірній інформації, яка формується в системі бухгалтерського обліку. Тому подальшого дослідження та науково-обґрунтованого вирішення потребують виділені проблемні питання бухгалтерського обліку операцій хеджування з метою формування достовірного та повного інформаційного забезпечення для управління суб'єктом господарювання, що сприятиме створенню умов для стабільного розвитку суб'єкта господарювання в частині можливості прийняття обґрунтованих управлінських рішень стратегічного та оперативного характеру.

1. Проаналізовано за даними архіву валютних курсів (<http://www.delta-tv.dp.ua/curr/arch/?2014>).
2. Allayannis G. The use of foreign currency derivatives and firm market value

[Електронний ресурс] / G. Allayannis, J. Weston // The Review of Financial Studies. – 2001. – Vol. 14(1). – pp. 243-276. – Режим доступу: <http://www2.hhs.se/personal/giannetti/4109/allayannis.pdf>.

УДК 657

Кувалдіна О.О.

*Науковий керівник: Склярчук І.П., к.е.н., асистент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ГУДВІЛУ

Протягом останніх років спостерігається тенденція щодо зростання кількості угод з придбання та злиття підприємств. Відображення цих процесів в обліку пов'язане з виникненням об'єкта обліку - гудвілу.

Відповідно до П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», гудвіл - це перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання [3].

Згідно з Податковим Кодексом України, гудвіл (вартість ділової репутації) - це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, що виникає в результаті використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, послуг, нових технологій тощо[1].

У сучасній міжнародній та вітчизняній обліковій практиці відображається лише придбаний гудвіл, який набуває ознак активу з можливістю його достовірної оцінки лише в разі придбання підприємства як цілісного майнового комплексу.

При визнанні придбаного гудвілу активом його можна ідентифікувати як позитивний (вартість придбаної фірми вища вартості її чистих активів за ринкової оцінкою) чи негативний (вартість придбаної фірми нижча вартості її чистих активів за ринкової оцінкою).

Для відображення гудвілу в обліку здійснюється незалежна оцінка, яка ґрунтується на таких методичних підходах, як: витратний, дохідний та порівняльний.

Найбільш раціональним є проведення оцінки гудвілу в рамках дохідного підходу, використовуючи методи [4, с.124]:

1. Метод надлишкового прибутку (вартість гудвілу визначається діленням надлишкового прибутку на ставку капіталізації; визначається надлишковий прибуток і проводиться його капіталізація);

2. Метод ринкової капіталізації (вартість гудвілу розраховується як різниця між ринковою капіталізацією та чистою вартістю цілісного майнового комплексу);

3. Метод залишків (вартість гудвілу визначається як різниця між ринковою вартістю підприємства та чистою вартістю цілісного майнового комплексу).

Для узагальнення інформації про гудвіл відповідно до П(С)БО 19 призначено рахунок 19 «Гудвіл», який має такі субрахунки: 191 «Гудвіл при придбанні» та 193 «Гудвіл при приватизації (корпоратизації)»

За Д-т субрахунку 191 «Гудвіл при придбанні» відображається вартість гудвілу, що виникає при придбанні іншого підприємства, за К-т - втрати від зменшення корисності гудвілу і сума списаного гудвілу. За Д-т субрахунку 193 «Гудвіл при приватизації» підприємства державного, комунального секторів економіки відображають вартість гудвілу, який виник при приватизації (корпоратизації), за К-т - суму списаного гудвілу. Аналітичний облік гудвілу ведеться за об'єктами придбання [2].

Слід зазначити, що гудвіл, який виник у процесі приватизації (корпоратизації), не амортизується, повністю або частково може бути списаний за рішенням уповноваженого органу проведенням:

Д-т 45 “Вилучений капітал”   К-т 19 “Гудвіл”.

Внесення змін до установчих документів щодо зменшення розміру статутного капіталу підприємства на вартість списаного гудвілу відображається бухгалтерським проведенням:

Д-т 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»   К-т 45 “Вилучений капітал”.

Таким чином, практичні проблеми оцінки гудвілу можна звести до визначення ринкової вартості підприємства та чистої вартості цілісного майнового комплексу. У вітчизняній та міжнародній практиці існує достатньо широка варіативність трактування сутності, методичних підходів розрахунку та обліку гудвілу, що визначають гудвіл як одну з найскладніших категорій. Тому ця категорія потребує подальшого вивчення, удосконалення обліку та нормативно-правового поля.

1. Податковий кодекс України із змінами і доповненнями // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом МФУ від 30 листопада 1999 р. № 291.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затверджене Наказом МФУ від 07.07.1999р. № 163 [Електрон.ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
4. Чеботарев Н. Ф. Оценка стоимости предприятия (бизнеса): учебн. пособие / Чеботарев Н. Ф. – М. : Дашков и Ко, 2009. – 256 с.

УДК 657.3

Кулик В.А., к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ЗМІСТ ТА ЗНАЧЕННЯ БАЛАНСОВОГО УЗАГАЛЬНЕННЯ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постійне ускладнення суспільно-господарського буття зумовлює збільшення обсягу інформації, що обробляється системою обліку. Потреби менеджменту підприємств та інших користувачів в обліковій інформації змушують бухгалтерів постійно оптимізувати процес обробки інформації, удосконалювати форми обліку, змінювати ручний спосіб обробки інформації на комп'ютерний. У наш час комп'ютеризація – загально визнаний напрямок удосконалення обробки облікової інформації [1, с. 409]. Впровадження комп'ютерних інформаційних облікових систем, які ґрунтуються на сучасних інформаційних технологіях, дає можливість отримати численні переваги як управлінцям, так і бухгалтерам.

Проте, використання інформаційних технологій при побудові автоматизованої системи бухгалтерського обліку конкретного підприємства зумовлює необхідність вирішення наступних питань, що стосуються методології бухгалтерського обліку в цілому. Подальших досліджень потребують:

- механізм реалізації балансового методу,
- система інформаційного відображення господарської діяльності об'єкта у відповідності з принципом інтеграції видів обліку,
- послідовність стадій облікового процесу,
- система облікових регістрів та спосіб запису в них,
- умови збереження подвійного запису,
- способи посилення аналітичної та контрольної функцій бухгалтерського обліку [2, с. 145].

Отже, обґрунтування механізму реалізації балансового методу – як основоположного методу бухгалтерському обліку є важливим завданням у процесі адаптації концепції бухгалтерського обліку до вимог сьогодення.

Метод бухгалтерського обліку характеризується одночасним взаємопов'язаним відображенням в цілому і в складових частинах процесів господарського життя підприємства. Одним із елементів методу бухгалтерського обліку є балансове узагальнення.

За змістом балансове узагальнення є універсальною категорією, яка урівноважує кількісне співвідношення двох сторін одного поняття, виокремлених за двома ознаками.

До основних характеристик балансового узагальнення відносяться:

- подвійний характер відображення об'єктів в обліку;
- рівність двох сукупностей показників;
- узагальнений характер наведеної інформації.

Враховуючи основні характеристики балансового узагальнення, варто зазначити, що балансове узагальнення як елемент методу бухгалтерського обліку - це спосіб подвійного відображення сукупностей об'єктів обліку, що характеризують явище чи процес у двох різних аспектах, є рівнозначними або урівноважуються за допомогою балансуєчого показника.

Дослідження балансового узагальнення в умовах застосування комп'ютерних технологій, на нашу думку, доцільно проводити у наступних аспектах:

– визначення сукупностей об'єктів обліку, що врівноважуються (їх економічний зміст, назва, склад та ієрархічна підпорядкованість, взаємозв'язок між ними та їх частинами);

– дослідження особливостей застосування контрольної функції балансового узагальнення як результату застосування подвійного запису та методики проведення контрольних дій на підставі реєстрів обліку та форм звітності, сформованих із використанням балансового методу за допомогою спеціалізованих програмних продуктів.

Отже, питання щодо використання балансового узагальнення та його місця в системі бухгалтерського обліку в умовах застосування комп'ютерних технологій залишаються дискусійними та на даний час не вирішені у повному обсязі, проте об'єктивність існування та значимість даного поняття залишаються поза сумнівом.

1. Деньга С.М. Комп'ютеризація обліку на підприємствах різних масштабів та галузей / С.М. Деньга // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». - Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007.- № 576.- С. 409-414.
2. Волков С.И. Методологические основы автоматизированного учета на предприятиях / С.И. Волков, Т.А. Краева, В.П. Савин. – М.: Финансы, 1977. – 272 с.

УДК 657

Кучер С.В., к.е.н., доцент

Житомирський державний технологічний університет

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ВІДПОВІДНО ДО ТЕОРІЇ АГЕНТСЬКИХ ВІДНОСИН

Значення податку на прибуток у формуванні бюджету та реформування податкової системи України потребує перегляду підходу до відображення в бухгалтерському обліку операцій з нарахування та сплати податку на прибуток, якому притаманний ряд проблем: існування різних баз оподаткування податком на прибуток, нерозробленість документального забезпечення, відсутність єдиної методики відображення в бухгалтерському обліку податкових різниць, асиметрія показників податкової та фінансової звітності.

Сплачувати податок на прибуток зобов'язаний кожен суб'єкт господарювання, який отримує позитивний фінансовий результат, за виключенням тих, хто має пільги в оподаткуванні за даним податком або перебуває на системі оподаткування, звільненій від сплати податку на прибуток. У зв'язку з тим, що сплата податку не пропорційна участі платника податку в розподілі державою ресурсів, існує високий ризик того, що податок ніхто не сплачуватиме, або сплачуватимуть лише одиниці платників податку. Саме тому держава встановлює загальнообов'язкові для виконання умови взаємовідносин з платниками податку, сукупність яких утворює податкову систему, в якій функціонує платник податку.

Варто відмітити, що держава не лише встановлює умови функціонування платників податків в податковій системі, а й безпосередньо сама функціонує в даній системі. У зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням податкового законодавства як держава, так і

платник податку на прибуток несе податкові ризики.

Податковий ризик для держави – ймовірність недоотримання до державного бюджету надходжень у вигляді податку на прибуток, у зв'язку з порушенням податкового законодавства платниками податку на прибуток, а також неефективною роботою контролюючих податкових органів. Реалізовані податкові ризики є витратами як держави, так і платника податку на прибуток.

Найбільший інтерес становлять витрати та ризики як держави, так і підприємства, які виникають у зв'язку з реалізацією відносин між ними податкових відносин. держава несе витрати не лише на здійснення контролю податковими органами, але й витрати, які виникають у зв'язку з недосконалістю законодавства, неефективною роботою податкових органів та у зв'язку з ухиленням платників податків від сплати податку на прибуток.

На нашу думку, податок на прибуток слід відображати відповідно до теорії агентських відносин у вигляді частки розподілу прибутку, оскільки прибуток є саме тією категорією, яку отримує підприємство функціонуючи в податковій системі регульованій державою.

Об'єктом розподілу виступає прибуток, отриманий шляхом порівняння доходів та витрат підприємства за звітний період. Напрямім розподілу прибутку керівництво підприємства може визначити безліч, залежно від потреб підприємства, але, в першу чергу, частина прибутку в чітко фіксованій частці повинна бути перерахована державі.

Суб'єктами розподілу є підприємство (агент), який розподіляє частку отриманого прибутку у вигляді податку на прибуток іншому суб'єкту розподілу – державі (принципалу) за створене нею сприятливе соціально-економічне середовище, відповідно до вимог, які висуваються податковою системою.

Інструменти регулювання відносин зі сплати податку на прибуток виділяються як на рівні держави, так і на рівні підприємства. На рівні держави таким інструментом виступає податкове законодавство, яке визначає умови функціонування агента в податковій системі, а на рівні підприємства – облікова політика, якою визначаються загальні аспекти організації та функціонування системи бухгалтерського обліку.

Інформаційною складовою відносин розподілу прибутку виступають ресурси системи бухгалтерського обліку стосовно одержаних доходів, понесених витрат, розмірів фінансових результатів, які на виході із системи бухгалтерського обліку трансформуються в фінансовій,

податкової та внутрішній звітності.

Результатом розподілу прибутку у вигляді сплати податку на прибуток є відповідність суб'єкта господарювання умовам податкової системи, які визначені законодавчо державою, а також виконання ним обов'язку щодо сплати частини прибутку державі за функціонування у сприятливому соціально-економічному середовищі.

УДК 657

Кучерова Т.П., старший викладач,

Сергієнко Л.В.

КЕІ ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ЕТАПИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розвиток України як незалежної держави з одночасним формуванням ринкової моделі господарювання вимагає запровадження внутрішнього аудиту на підприємствах. На сучасному етапі розвитку економіки в нашій країні великої уваги приділяють імпортним операціям, які є дуже актуальними, так як здійснення зовнішньоекономічних операцій з постачальниками є однією з умов підвищення їх ефективного функціонування, зростання прибутковості та конкурентоспроможності на міжнародному і національному рівнях.

Питанням удосконалення обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності України приділялася увага в роботах вітчизняних вчених: Є.Р. Мниха, В.А. Завгороднього, В.Я. Савченка, Ю.М. Кузьмінського, В.В. Євдокимова та багато інших. Проте слід зазначити, що, незважаючи на численні публікації, етапи внутрішнього аудиту не є досконало дослідженими, що, у свою чергу, свідчить про необхідність продовження наукових досліджень у цьому напрямі.

Необхідним завданням є дослідження етапів внутрішнього аудиту імпортних операцій та шляхів його вдосконалення на підприємстві.

Проаналізувавши та опрацювавши роботи багатьох вчених, які займалися вивченням питання внутрішнього аудиту зовнішньоекономічної діяльності, можемо надати уточнене тлумачення поняття, а саме: «внутрішній аудит імпортних операцій» – це незалежна експертна діяльність відділу внутрішнього аудиту (внутрішнього аудитора) з метою перевірки й оцінки ефективності та економічності

діяльності розрахунків за імпортними операціями підприємства (організації), оцінювання системи його внутрішнього контролю та послідовності дотримання політики підприємства.

Як зазначає Євдокимов В.В., в межах системи внутрішнього контролю доцільно виділяти не лише стадії, а й окремі процеси на кожній з них. На рис. 1 наведено послідовність етапів господарських операцій для здійснення контролю зовнішньоекономічної діяльності.

Рис. 1. Етапи здійснення внутрішнього контролю

Як бачимо з рис. 1, внутрішній контроль імпортних операцій починається з контролю контрактної діяльності підприємства. Наступний етап здійснюється за допомогою поточного контролю, метою якого є спостереження правильного їх проходження. Наступний контроль стосується вже виконаних операцій.

Для ефективного внутрішнього контролю імпортних операцій пропонуємо на кожному з визначених етапів здійснювати оперативний контроль. Його метою буде оперативне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також формування оперативної звітності з виконання/невиконання операцій, яку можна застосовувати для коригування умов розрахунків або поставки у подальшій співпраці щодо укладання контрактів з іноземними контрагентами, або ж

прийняття рішення щодо невивідності співпраці з ними через певні визначені причини.

Важливою умовою також є розробка методик внутрішнього аудиту і робочої документації, яку можна оформити у вигляді внутрішніх стандартів, які полегшать роботу аудиторів.

Отже, ефективний внутрішній аудит сприятиме успішному розвитку компанії в умовах жорсткої конкурентної боротьби, а виділення стадій та процесів, які описували б здійснення імпорتنих операцій, дозволить організувати якісний та достовірний контроль за зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

УДК 657

Лайчук С.М., к.е.н., доцент

Житомирський державний технологічний університет

РОЛЬ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

У процесі управлінської діяльності інформація стала більш важливим ресурсом, ніж матеріальні, енергетичні, трудові та фінансові ресурси. Великого значення набувають методи обробки й використання інформації, а також технічні засоби, завдяки яким стало можливим перетворення інформації у важливий виробничий ресурс. Інформація дозволяє економно та раціонально витратити ресурси для виробництва продукції через впровадження нових технологій, інновацій, досягнень науки і техніки.

Однією з інформаційних систем є система бухгалтерського обліку, яка виявляє та відображає факти господарської діяльності підприємства і узагальнює показники його економічної діяльності, які використовують у своїй роботі менеджери та керівники господарства у процесі ефективного управління. Одержання усіх видів інформаційних ресурсів відбувається саме за допомогою системи бухгалтерського обліку, роль якої полягає у забезпеченні інформацією для системи управління про фактичні значення показників використання та стану ресурсів, протікання господарських процесів, використання капіталу, стану розрахунків з дебіторами і кредиторами тощо.

Так, у процесі постачання використовують інформацію щодо відхилень фактичних даних від планів за показниками: затрати на

постачання, кількість запасів на складі, ціни на матеріальні цінності, надходження запасів, відповідність їх якості умовам контрактів. У процесі виробництва для прийняття рішень необхідна інформація про відхилення фактичних даних від планових щодо затрат на виробництво за видами продукції, загальновиробничих витрат, кількості виготовленої продукції. У процесі реалізації визначають відхилення фактичних даних від планових за такими показниками як витрати на збут, собівартість реалізованої продукції, ціни на продукцію, обсяги продаж, прибутки від реалізації. Використовуючи ці та інші дані обліку, виявивши відхилення адміністративних та інших витрат від запланованих, приймають управлінські рішення.

Управлінський облік можна визначити як процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою підприємства для здійснення планування, оцінки, контролю за господарською діяльністю всередині підприємства і прийняття обґрунтованих управлінських рішень, забезпечуючи оптимальне використання ресурсів і контроль за повнотою їх обліку. Тобто управлінський облік – це підсистема обліку, пов'язана із забезпеченням керівництва підприємства інформацією для використання у плануванні, контрольних діях і в прийнятті управлінських рішень. В основу системи управлінського обліку покладено інформаційну систему, яка використовує вхідну інформацію та відповідні процеси з метою одержання результатів, що відповідають точно визначеним цілям управління.

Без використання облікової інформації неможливий процес контролю. По закінченні звітного періоду на основі облікової інформації складаються звіти про виконання бюджету (плану) кожним центром відповідальності, в якому здійснюється порівняльний аналіз запланованих та фактично досягнутих результатів. При цьому виявляються небажані розбіжності між фактичними і плановими показниками, визначаються причини цього з метою недопущення їх впливу у майбутньому. Звіти, підготовлені на основі інформації управлінського обліку дозволяють об'єктивно оцінити діяльність центрів відповідальності та інформують керівництво про те, на яких ділянках не вдалося досягти планових показників. Бюджети та звіти про їх виконання, які готуються на основі інформації управлінського обліку, дають можливість оцінити діяльність підприємства.

Процес постановки управлінського обліку важливо підтримати організаційно-адміністративними заходами. Необхідно завершити формування системи збору управлінських даних, розробити посадові інструкції для виконавців, затвердити форми документів і правила документообороту, що разом із звітним і аналітичними формами утворить систему облікових даних для управління.

Таким чином, формування системи облікової інформації для управління – це взаємопов'язані дані бухгалтерського та управлінського обліку, в складі облікової політики щодо організації та ведення обліку на підприємстві. Вцілому така система формує сукупність показників оцінки витрат, собівартості і формування фінансових результатів із метою прийняття оптимальних управлінських рішень.

УДК 657:657.471

Левіна М.В., аспірант

Харківський державний університет харчування та торгівлі

СУТНІСТЬ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ В ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Основним поняттям інституціональної теорії є інститути, а головним інститутом будь-якої національної економіки є власність, навколо якої складаються відносини володіння, розподілу, перерозподілу, розпорядження, використання, споживання, а також створення, отримання, розподілу та привласнення прибутку від власності як джерела росту добробуту населення країни або, навпаки, зубожіння його основної маси і збагачення лише олігархічного прошарку. Тобто в межах інституціональної теорії інституціональні зміни розглядаються як безперервний процес кількісно-якісних змін та перетворень різних соціальних та економічних інститутів.

Розвиток інституціоналізму має вплив і на систему бухгалтерського обліку. Науковець І.А. Юхименко-Назарук пропонує навіть новий етап розвитку бухгалтерського обліку – обліковий інституціоналізм, під яким пропонує розуміти напрям сучасної теорії бухгалтерського обліку, який в пострадянських країнах з'явився на початку XXI-го століття, що передбачає застосування інституційної

теорії та її методологічного інструментарію при вирішенні облікових проблем та аналізі змін національної системи бухгалтерського обліку

Основною для традиційного інституціоналізму є теорія, яка вивчає трансакції (угоди) та пов'язані з ними витрати. Важливість дослідження цих витрат не викликає жодного сумніву, адже саме трансакційні витрати відіграють визначальну роль в функціонуванні ринкового механізму. Величина трансакційних витрат в економіці впливає на економічний розвиток. Їх збільшення – це результат поглиблення суспільного розподілу праці, що не лише зумовлює зростання продуктивності використовуваних факторів виробництва, а й збільшує підвищення рівня спеціалізації, зростання складності обмінів, неоднорідність сторін, які беруть в них участь, нестабільність складу учасників угод, розсіяність інформації про контрагентів, збільшення ризику втрати координації в системі добровільних обмінів тощо. Це призводить до певної декомпозиції економічної системи, потребує її трансформації та обов'язкового врахування трансакційних витрат, які зростають внаслідок ускладнення обмінів Факт впливу інституціональних умов на економічну поведінку індивідів та результати їх господарської діяльності є визнаним сучасною економічною теорією.

В термінології інституціональної теорії витрати слід класифікувати на три групи, залежно від їх відношення до процесів виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання:

трансформаційні витрати – витрати на виробництво продукції (пов'язані з фізичною дією на предмет праці);

трансакційні витрати – витрати, пов'язані із здійсненням трансакцій обміну, рівень яких визначається не технологічними, а інституціональними чинниками;

інституціональні витрати – витрати, пов'язані із забезпеченням дотримання встановлених інституціональних норм.

Дослідники економічної теорії наголошують на необхідності оцінки, відображення в бухгалтерському обліку і звітності та аналізу трансакційних витрат. При цьому дана категорія нової інституціональної теорії і дотепер є недостатньо дослідженою в сучасній бухгалтерській науці. Цей факт можна вважати однією з головних причин неконкурентоспроможності країни, серед тих держав, де більшу увагу приділяють дослідженням трансакцій. Розуміння трансакцій як ринкового феномену стало превалюючим в

світовій економічній літературі. В науковій літературі існує безліч визначень поняття трансакційних витрат, але відсутній єдиний підхід до вивчення цього питання. Іноді вони діаметрально протилежні один одному, адже кожен дослідник наголошує увагу саме на тому аспекті, який його цікавить.

Розглянувши та згрупувавши найбільш поширені визначення трансакційних витрат в працях науковців, які досліджують особливості їх обліку, пропонуємо в системі сучасних суспільно-економічних відносин та для ідентифікації їх в бухгалтерському обліку під ними розуміти витрати та втрати, обумовлені невизначеністю та суперечливістю інтересів економічних агентів, що взаємодіють в процесі планування, підготовки, координації та захисту бізнес-трансакцій, оцінка, яких може бути достовірно визначена та які призведуть до зменшення економічних вигод внаслідок вибуття активів або збільшення зобов'язань, але є необхідними для здійснення виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання і досягнення ним поставленої мети.

УДК 657.432

Лобода Н.О., к.е.н., доцент

Львівська державна фінансова академія

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОГО КОМПАРАТИВІСТСЬКОГО ДИСКУРСУ (ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ)

Розглядаючи бухгалтерський облік як систему ((від грецького - ціле) - це сукупність елементів, які знаходяться у взаємозв'язку один з одним і утворюють визначену цілісність, єдність), слід керуватися тим, що на конкретному підприємстві він здійснюється за допомогою засобів праці та живої праці працівників бухгалтерії, які виконують обробку бухгалтерських документів з метою одержання проміжної та результатної інформації. Бухгалтерський облік як система забезпечує інформацію в безперервному ланцюзі подвійного запису фактів господарської діяльності на рахунках, а подвійний запис разом з іншими елементами методу обліку утворює замкнутий контур інформаційних зв'язків у системі рахунків обліку, що чітко окреслює його межі.

Питання структури та функцій системи бухгалтерського обліку вивчалися такими вітчизняними вченими, як Ф.Ф. Бутинець, С.І. Волкова, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, П.О. Куцик, В.С. Лень, М.Р. Лучко, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, О.М. Чабанюк та ін. Ці автори підійшли до визначення системи бухгалтерського обліку з позицій теорії систем, теорії інформації та теорії управління. Однак на сьогодні існує необхідність визначення певних напрямків удосконалення національної системи бухгалтерського обліку на основі систематизації та узагальнення провідного досвіду організації систем бухгалтерського обліку європейських країн та доцільність розгляду можливості та способів створення моделі єдиної (глобальної) системи бухгалтерського обліку.

Починаючи з 90-х років минулого століття і по цей час, глобальні процеси у світовій економіці та політиці збільшили кількість та якість інститутів, що зацікавлені в розвитку системи бухгалтерського обліку. У системах бухгалтерського обліку і звітності різних країн існують суттєві відмінності, обумовлені впливом численних факторів, до яких можна віднести: правове регулювання; фінансову та податкову системи; професійну підготовку бухгалтерів та аудиторів; загальну економічну ситуацію у країні; потреби користувачів облікової інформації; вплив інших держав тощо.

Перші спроби класифікувати системи бухгалтерського обліку різних країн були зроблені ще на початку ХХ ст. Тоді американський учений Генрі Ренд Хетфілд виділив три групи: Великобританія, США, континентальна Європа. Американською асоціацією бухгалтерів у 1977 році була запропонована класифікація систем бухгалтерського обліку "за зонами впливу" з виділенням п'яти зон: британська; франко - іспансько - португальська; німецько - голландська; американська; комуністична. Українські дослідники М. Лучко та І. Бенько виділяють шість національних і міжнародних бухгалтерських систем:

1) Країни Східної Європи - єдина бухгалтерія; витратна база плану рахунків; мета облікової системи - зниження собівартості;

2) Країни Європейського Союзу (ЄС) - дві бухгалтерії (загальна й аналітична); прибуткова база плану рахунків; мета облікової системи - збільшення прибутку;

3) Англосаксонська система - дві бухгалтерії (фінансова й управлінська); прибуткова база плану рахунків; мета облікової системи - збільшення прибутку;

4) Французька система - дві бухгалтерії; виробнича база плану рахунків; мета бухгалтерії - збільшення доходу;

5) Країни Африканського Союзу - дві бухгалтерії; виробнича база плану рахунків; мета бухгалтерії - збільшення доходу;

6) Організація Об'єднаних Націй (ООН) - дві бухгалтерії; виробнича база плану рахунків; мета облікової системи - збільшення доходу.

На сьогоднішній день в Україні назріла необхідність подальшого реформування бухгалтерського обліку і створення національної моделі обліку. Метою реформування бухгалтерського обліку є формування адекватної системи бухгалтерського обліку нового типу господарських відносин в українській економіці, наближеною до міжнародних стандартів обліку та звітності. Міжнародні стандарти фінансової звітності слід розглядати як один із основних факторів продовження і активізації реформи бухгалтерського обліку в Україні. Розуміння основоположних ідей і суті міжнародних стандартів обліку забезпечить в подальшому коректний підхід до застосування в українській практиці бухгалтерських рішень, традиційних для кращої Європейської практики.

УДК 659

Лозинський Д.Л., к.е.н.

Житомирський державний технологічний університет

ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА СУЧАСНУ ЕКОНОМІКУ

Сьогодні, в часи актуалізації глобальних соціальних проблем, прийшов час по-новому переосмислити феномен корпоративної соціальної відповідальності. Якщо раніше це явище розглядалося як один з інструментів брендингової політики компанії та зачасту носило короткостроковий характер, то в світлі останніх світових подій корпоративна соціальна відповідальність має перетворитися на усталену норму господарської діяльності кожного підприємства. І не тому, що це ідеальна модель для ведення бізнесу (а вона далеко не ідеальна з логіки капіталістичного підходу), а просто тому, що це морально правильно (як би наївно це не прозвучало).

Виходячи з різного роду економічних теорій, ми хочемо вірити в те, що, здійснюючи соціальні заходи, паралельно з цим компанія

робить вагомий вклад в поживлення ділової активності, але, на жаль, так буває не завжди, і класична схема “наші витрати – чийсь доходи – чийсь витрати – наші доходи” часто дає збої. Тому не потрібно ідеалізувати вплив корпоративної соціальної відповідальності на економічні процеси, щонайменше в короткостроковій перспективі. Розуміємо, що соціальна відповідальна поведінка не стане ідилією для всіх учасників ринку, для багатьох із них це означатиме суттєві виклики, а для деяких специфічних компаній (виробники апріорі шкідливих для здоров’я продуктів), щоб стати соціально відповідальними, необхідно буде взагалі припинити свою діяльність. Тому до можливих наслідків соціально відповідальної поведінки можна віднести не тільки підвищення якості продукції, екологічної безпеки та соціального захисту працівників, але й зростання собівартості, підвищення цін, безробіття в деяких сегментах економіки (звичайно, в довгостроковій перспективі перелічені негативні наслідки будуть нівельовані).

Але попри всі ці ризики, вважаємо, що сьогодні корпоративна соціальна відповідальність має мати місце в діяльності кожної компанії і розглядатися не як черговий маркетинговий хід рекламної стратегії, але як загальноприйнятий стандарт, що свідчить про усвідомленість іншого виду відповідальності – моральної...

УДК 657

Лоханова Н.О., д.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет

НОВІ ВИМОГИ ІНВЕТОРІВ ДО ЗМІСТУ КОРПОРАТИВНОЇ ЗВІТНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Огляд діючого стану обліку і звітності в Україні засвідчує, що в цілому він залишається низьким і відображає проблему конфлікту економічних інтересів різних суб’єктів: засновників бізнесу, управлінців, податкових органів тощо. Однак, на необхідності всілякого вивчення і максимального задоволення інтересів інвесторів постійно наголошується в дослідженнях як вітчизняних і зарубіжних авторів, так і міжнародних бухгалтерських організацій, зокрема АССА. Серед проблем використання інформації для прийняття

ефективних інвестиційних рішень суттєве місце займає те, що інвесторам приходится стикатися з надзвичайно широким масивом інформаційних даних [1]. Звернемо увагу на деякі дискусійні питання, на яких зупинилися інвестори в ході опитування з боку АССА:

- на необхідність підвищення рівня інформованості та комунікацій у реальному часі, наданих компаніями, що є причиною "гіпер-інвестування", звернули увагу 63% опитаних;

- на рівень підвищення скептицизму до "інформації, отриманої від компаній, з початку фінансової кризи" наголосили 69% опитаних,

- відсутність впевненості "у тому, що звітна інформація зовні співпадає із тою, яка використовується для управління бізнесом" прозвучала у відповідях 59% опитаних;

- 45% інвесторів, хто взяли участь в дослідженні, взагалі "не вважають річний звіт важливим інструментом";

- 63% інвесторів вважають корпоративну звітність складною;

- рівень задоволеності інвесторів окремими аспектами інформації, що надається компаніями, з точки зору її корисності для прийняття інвестиційних рішень була оцінена таким чином: лише 51% задоволені строками подання інформації; 52% - загальною якістю; 52% - відповідністю формату; 50% - рівнем детальності [1]. Отже, задоволеність складає лише половину інвесторів.

Як бачимо, інвестори звернули увагу на безліч проблем стосовно як якості, так і своєчасності звітної інформації.

Далі визначимо основні напрями вдосконалення системи корпоративної звітності, які бачаться актуальними в сучасних умовах:

- 1) Необхідно змістити акценти в цільовій установці складання звітності. У практиці українських підприємств, на жаль, основна цільова установка при складанні звітності бачиться в тому, щоб надати інформацію про діяльність підприємства відповідно до вимог чинного законодавства. Тоді як дійсна її мета повинна передбачати надання усім зацікавленим групам користувачів інформації, значимої для ухвалення рішень.

- 2) Потрібна оптимізація складу показників, приведених у звітності. Має місце ситуація, при якій обсяг відомостей, що представляються у звітності, значно зростає, тоді як сприйняття інформації не покращується. В якості прикладу приведемо ситуацію з розширенням змісту Звіту про фінансові результати і трансформацією його у Звіт про сукупний дохід, яке сьогодні відбулося на рівні МСФЗ [9] і П(С)БО. З одного боку, доповнення показників Звіту про

фінансові результати показниками іншого сукупного доходу є зрозумілим. Однак, з іншого боку, доповнення формату відповідного звіту широким колом нових складових, зокрема таких компонентів, як: зміни у надлишку переоцінки основних засобів і нематеріальних активів; актуарні прибутки та збитки за програмами з визначеними виплатами працівникам; прибутки та збитки, що виникають внаслідок переведення фінансової звітності закордонної господарської одиниці; прибутки та збитки від інвестицій в інструменти власного капіталу, оцінені за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в іншому сукупному доході; ефективна частка прибутків та збитків за інструментами хеджування тощо [2], які мають місце на вузькому числі підприємств, на наш погляд, слід здійснювати дуже зважено.

3) Дуже важливою є взаємна ув'язка форм звітності і логічне представлення показників з націленістю на розкриття ключових чинників успіху компанії, об'єктивне відображення основних проблемних зон з орієнтацією на стратегію розвитку фірми. У даному випадку важливим напрямком розвитку звітності є складання Інтегрованого звіту, перевагою якого вбачається системність.

1. Звіт за результатами дослідження ACCA "Зрозуміти інвесторів: напрямки корпоративної звітності" / ACCA. – 2013. – Режим доступу: www.accaglobal.com/accountants_business.
2. МСБО 1 «Подання фінансової звітності». Редакція від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Сайт «Законодавство України». – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_013.

УДК 657

Луцьок І.В., асистент

Національний університет “Львівська політехніка”

ПОБІЧНА ПРОДУКЦІЯ, БРАК ТА ВІДХОДИ ВИРОБНИЦТВА: РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ

Ефективне управління якістю на підприємстві потребує достовірної та точної інформації щодо величини втрат від неналежної якості. Часто один і той же результат виробничого процесу на різних підприємствах може бути віднесений як до відходів виробництва або бракованої продукції, так і до супутньої продукції. Від того, до якої з

класифікаційних груп віднесено цей результат, залежить методика оцінки та облікового відображення. Тому важливим є дослідження сутності відходів, браку та супутньої продукції.

Результати виробництва за наявністю дефектів поділяють на кондиційні і некондиційні. Кондиційний результат виробництва – це продукція, що відповідає нормативним вимогам і придатна для застосування за призначенням [3]. З цього випливає, що некондиційною є продукція, що не відповідає нормативним вимогам та непридатна для використання за прямим призначенням. Отже, бракована продукція є підвидом некондиційної.

Згідно з Державним класифікатором відходів некондиційна продукція – це продукція, яка: а) не відповідає нормативним вимогам або не придатна для застосування за призначенням внаслідок забруднення; б) не може бути регенована, відновлена чи використана іншим способом за місцем її виробництва; в) підлягає обробленню (переробленню) у спеціалізованих підприємствах або продажу як вторинний матеріальний ресурс (сировина). Бракована продукція – продукція, передавання якої споживачеві не допускається через наявність дефектів [1].

На думку О. Золотухіна некондиційна продукція може бути: бракованою (продукція, передавання якої споживачеві не допускається через наявність дефектів); належати до відходів (не мати подальшого використання за місцем її утворення чи виявлення і від якої її власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення) та умовно-придатною (продукція, яка може використовуватися за іншим аналогічним призначенням, аніж передбачено для продукції кондиційної) [2].

Згідно із законодавством України відходи – це будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [4].

До складу відходів відповідно до Державного класифікатора відходів належать зокрема бракована і некондиційна продукція. Відходи поділяють на: відходи вхідних компонентів, виробничо-технологічні відходи та відходи кінцевої продукції [1]. На нашу думку, для цілей бухгалтерського обліку до відходів виробництва слід відносити відходи сировини і матеріалів та виробничо-технологічні відходи, а браковану

продукцію виділяти як окремий об'єкт, що повністю або частково пройшов усі стадії технологічного процесу.

Брак у виробництві – це продукти, вироби, напівфабрикати, деталі, які не відповідають за своєю якістю встановленим стандартам або технічним умовам і не можуть бути використані за прямим призначенням або можуть бути використані лише після їх перероблення або виправлення [3].

Одним із результатів технологічного процесу при виробництві основного продукту є побічна продукція (by-product). Побічні продукти є результатом комплексного виробництва, не потребують додаткових витрат та мають незначну вартість, порівняно з основною продукцією. Від відходів виробництва побічні продукти відрізняє можливість отримання економічної вигоди від їх реалізації.

Отже поняття “брак”, “відходи виробництва” та “побічна продукція” відрізняються за своєю суттю, методикою оцінки та бухгалтерського обліку. Перспективи подальших досліджень полягають в уточненні категорійного апарату та визначенні критеріїв віднесення результатів виробничого процесу до того чи іншого виду.

1. Державний класифікатор України: класифікатор відходів ДК 005-96: Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації від 22.02.1996 р. № 89.
2. Золотухін О. Розподіл витрат на некондиційну продукцію / О. Золотухін // Вісник Міністерства доходів і зборів України. – 2012. – № 16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/1665>.
3. Поліщук І. Р. Класифікація та оцінка результатів виробництва в бухгалтерському обліку: сучасний стан та перспективи розвитку / І. Р. Поліщук, О. В. Боднар // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2012. – № 4(62). – С. 195-198.
4. Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР.

УДК 657

Макушевич А.І., викладач-методист
Коледж технологій, бізнесу та права
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки

ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Вплив світової фінансової кризи на економіку України продемонстрував нездатність вітчизняної підприємницької сфери протистояти її викликам, мобільно пристосовуватись до постійної зміни ринкових умов і проявив потенційні ризики її дестабілізації.

Сучасні умови фінансово-господарської діяльності підприємств України характеризуються нестабільністю через вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які не лише ускладнюють виробничий процес та уповільнюють темпи їх розвитку, а й створюють реальні загрози їх фінансовій стійкості. Це зумовлено, перш за все, недостатністю фінансового забезпечення, оскільки скорочується довгострокове кредитування та інвестування підприємств. Актуальною проблемою є неповернення дебіторської заборгованості, при цьому частка сумнівних боргів за останні роки суттєво збільшилася.

Головними причинами фінансової кризи більшості підприємств є високі темпи зростання цін на продукцію паливно-енергетичного комплексу та послуги транспорту, що спричинило зростання собівартості продукції. Збільшення цін веде до зменшення попиту на продукцію і, як наслідок, – зниження обсягів виробництва та виручки від реалізації продукції.

Багато підприємств опинились на межі банкрутства без будь-яких перспектив поновлення діяльності внаслідок затримки платежів, яка збільшує кредиторську заборгованість і призводить до порушення ритмічності роботи та неповного завантаження підприємства. Наслідком є несвоєчасна закупівля матеріалів, затримка розрахунків за спожиті енергоносії та за бюджетом. Негативний вплив на розвиток підприємництва мало припинення банківського кредитування, яке й до сьогодні не відновилося у докризових обсягах. У період кризи простежується також різке зменшення державної фінансової підтримки.

Загрозу розвитку підприємств складає й діючий механізм управління залученням коштів, який не сприяє підвищенню ефективності функціонування підприємств. Більшість підприємств працює на основі застарілих виробничих потужностей, які не можуть забезпечити достатньої інноваційної насиченості продукції, тому покупці надають перевагу більш конкурентоспроможним закордонним аналогам. Відповідно, підприємства не в змозі в достатньому обсязі фінансувати свої поточні витрати, використовуючи прибуток і власний капітал та змушені вдаватись до залучення коштів, інколи навіть в надмірних та загрозливих щодо їх фінансової стійкості обсягах.

Необхідно зазначити, що підприємства можуть залучати додаткові фінансові ресурси для нарощення виробничого потенціалу, навіть якщо це негативно вплине на обсяг прибутку у поточному періоді, однак забезпечить зростання прибутку у перспективі за допустимого рівня ризику. Залучати кошти із зовнішніх джерел доцільно до моменту, коли граничні витрати на залучення додаткової одиниці коштів будуть меншими від граничного прибутку від її використання.

Основними шляхами вдосконалення механізму залучення оптимальних джерел фінансування підприємств в умовах кризи є:

– покращення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, реструктуризація дебіторської заборгованості у фінансові інструменти;

– відкладення або призупинення інвестицій в основні засоби;

– надання знижок покупцям у разі передоплати;

– зменшення обсягів кредитування покупців;

– отримання кращих умови кредитування у постачальників;

– продаж або надання в оренду необоротних активів, що не використовуються;

– скорочення витрат, відстрочка платежів, вексельні розрахунки.

Однією з найважливіших складових процесу виведення підприємства з кризового стану є розробка та реалізація державних антикризових заходів.

Отже, в період економічної кризи ускладнюється процес забезпечення підприємств власними фінансовими ресурсами, що спричинено дією як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Успішна реалізація антикризових заходів буде можливою лише за умови ефективного управління залученням коштів.

УДК 657

Маркєєва Т.А., викладач

Коледж технологій, бізнесу та права

Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку ринкової економіки перед підприємствами постають нові стратегічні цілі, для реалізації яких необхідно мати таку економічну інформацію, яка надасть можливість керівництву швидко та адекватно реагувати на ринкові зміни. У таких умовах фінансова звітність не завжди задовольняє інтереси власників та інших користувачів звітності. З метою залучення іноземних інвестицій та виходу на міжнародні ринки перед фахівцями обліку постає проблема формування та оприлюднення інформації про стан компанії, яка виходить за межі фінансових звітів.

Тому виникає об'єктивна необхідність подальшого поглибленого дослідження теоретичних, методичних і організаційних питань, спрямованих на удосконалення практики складання та використання звітності, яка б задовольнила користувачів науково розробленою методикою інтерпретації інформації, що і визначило актуальність обраної теми дослідження.

В економічній кризі загострюється конкуренція, що спонукає власників до пошуку шляхів виходу із кризи, а також залучення нових фахівців у компанію. Тому відбувається переорієнтація бізнесу на соціально відповідальний. Важливим інструментом, що інформує зацікавлених сторін про вплив компанії на сталий розвиток суспільства та демонструє її прихильність принципам соціальної відповідальності, є соціальна звітність, що розкриває економічні, екологічні та соціальні результати діяльності фірми.

Нефінансова звітність - це документально оформлена сукупність даних комерційної організації, що відображає середовище існування компанії, принципи та методи співпраці з групами впливу, результати діяльності компанії в економічній, соціальній та екологічній сфері життя суспільства. Нефінансова звітність є інструментом соціальної відповідальності бізнесу.

Сучасні науковці пов'язують нефінансову звітність зі сталим розвитком. Сталий розвиток - це економічне зростання матеріального виробництва, а також інших видів діяльності, яке задовольняє потреби суспільства, що передбачає інтегрування цілей високої якості життя країни чи регіону.

Проблемам нефінансової (соціальної) звітності присвячені праці вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як: Андрющенко А, Балакірева О., Волков С., Воробей В., Голов С., Журовська І., Карагода В., Костіна А., Литовченко С., Ліборакіна М., Оренчина О., Пушкар М., Сірій Є., Шлендер П., Шулулус О.

В Україні, перший звіт із корпоративної соціальної відповідальності був підготовлений та опублікований у 2005 році компанією «Систем Капітал Менеджмент», яка вперше підготувала та оприлюднила чотири соціальні звіти. В розвинутих країнах світу діє державне регулювання нефінансового звітування.

Фінансова звітність не здатна задовольнити вимоги усіх користувачів. Перевагами нефінансової звітності є: нефінансова звітність допомагає компанії вдосконалити апарат управління; нефінансова звітність будує довіру до компанії; нефінансова звітність підвищує прозорість компанії; нефінансова звітність зміцнює ділові відносини з іншими компаніями; нефінансова звітність поряд із фінансовою дозволяє отримувати користувачам інформацію не лише про фінансове становище компанії, а й про інші аспекти її діяльності. Саме соціальна звітність є ефективним інструментом внутрішньої та зовнішньої політики діяльності підприємства та основою для розробки та реалізації стратегічних проектів бізнесу, що сприятиме розширенню діяльності компанії та її виходу на нові міжнародні ринки.

Для сучасного бізнесу характерна підвищена увага до питань соціальної відповідальності і корпоративної етики. Зазначені аспекти давно вже є невід'ємною складовою іміджу сучасних компаній та успіху в конкурентній боротьбі.

Наявність нефінансового звіту може сприяти підвищенню ефективності компанії, посиленню контролю за дотриманням вимог законодавства і поліпшенню її репутації на ринку.

Нефінансовий звіт повинен подавати детальний огляд політики компанії щодо впровадження принципів стосовно прав людини, трудових прав, охорони довкілля та протидії корупції.

В Україні доцільним є перетворення соціальної звітності в ефективний інструмент державної політики. Оскільки нефінансова звітність перебуває на етапі активного розвитку та її складання зазнає чималих труднощів, пропонується запровадження державного регулювання порядку формування та подання звітності для користувачів.

УДК 35.073.53

Міняйло В.П., к.е.н., асистент

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРИНЦИПИ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Ефективну систему контролю закупівель за державні кошти дозволяють створити принципи фінансового контролю, так як однією з умов досягнення завдань контролю у сфері державних закупівель, побудови його цілісної та ефективної системи є дотримання принципів, що охоплюють теорію і практику контролю в цілому та сферу закупівель.

Ключові принципи контролю держзакупівель синтезуються з принципами бюджетного процесу, аналізу, контролю і, відповідно, з принципами здійснення держзакупівель, адже все вищеперераховане відноситься до усієї системи держзакупівель і відображають основні властивості, зв'язки та відносини, які складаються у цій системі.

Більшість науковців виділяють такі принципи контролю:

- законності – суб'єкти контролю повинні суворо слідувати нормам і правилам, встановленим законодавством;
- гласності – відкритість діяльності органів фінансового контролю, наявність доступу до інформації про результати контрольної діяльності;
- незалежності – суб'єкти контролю повинні володіти організаційною, матеріальною незалежністю від держави і суб'єктів господарювання, діяльність яких вони перевіряють;
- об'єктивності – діяльність суб'єктів контролю повинна виключати упередженість і схильність впливу на прийняття рішення;
- відповідальності – суб'єкти контролю повинні нести економічну, дисциплінарну та адміністративну відповідальність за

неналежне виконання покладених на нього контрольних функцій і завдань;

Разом з тим, з метою врахування динамічності та багатоаспектності процесу організації системи держзакупівель контроль має також базуватися на наступних принципах: регулярності, сконцентрованості дій, науковості.

Принцип регулярності передбачає здійснення контролю держзакупівель циклічно, характер та контрольні дії повинні повторюватися через визначений проміжок часу.

Принцип сконцентрованості дій передбачає спрямованість всіх контрольних дій контролю на досягнення основної мети, формування єдиної системи державного фінансового контролю держзакупівель, її найважливіший сутнісний зміст – забезпечення усунення виявлених порушень та запобігання їх вчиненню в подальшому.

Науковий принцип полягає в організації контролю держзакупівель на науковій основі, забезпечення інтегруючих взаємозв'язків між суб'єктами системи держзакупівель.

Застосування зазначених принципів надасть змогу забезпечити ефективне функціонування системи контролю та застосовуватись як еталон якості системи прийняття рішень для перевірки наявності перепон на шляху здійснення державних закупівель.

УДК 005.57:33.021

Мних Є.В., д.е.н., професор

Київський національний торговельно-економічний університет

ІНФОРМАТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ У РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ

Загальною аксіомою для управління економічними процесами на будь-яких рівнях є використання аналітичної бази. Саме системні аналітичні дослідження дозволяють реально оцінити можливості досягнення цілей управління та визнати існуючі і потенційні ризики управлінських дій. Проте, як показує практика, запит на такі аналітичні обґрунтування є недостатній, а тому все більшими і частішими є прорахунки суб'єктів управлінського процесу. Враховуючи, що відповідальності за такі прорахунки можна легко

уникнути, то потреби у виважених, глибоко аргументованих управлінських діях немає. Як показують результати спеціальних досліджень (опитування, анкетування, узагальнення реальної практики управління) в Україні більше 55% управлінських операцій здійснюється за вказівками політичної чи господарської ієрархії, а при її корумпованості відповідальності за негативні наслідки такого управління не виникає. Майже 30% управлінських рішень приймається «за аналогією» без усвідомлення природи, ментальності, стратегії і інших характеристик такої аналогії. Це робить беззахисним таке управління при виникненні нестандартних ситуацій. Не можна позитивно оцінити так звану «креативну аналітику», яка спрямована на недобросовісну конкуренцію, монопольне зловживання, уникнення оподаткування і інші дії, які призводять до розбалансування державних корпоративних та приватних пріоритетів економічного розвитку. Саме глибокі, системні аналітичні дослідження можуть стати доказовою базою цивілізованого економічного управління, забезпечивши його гнучкість у будь-яких господарських ситуаціях та виходячи із стратегії і тактики економічного розвитку. Звичайно, що ніякі аналітичні дослідження не можуть абсолютно гарантувати успіх обраних управлінських дій, проте вони можуть визначати зони ризику і доцільність його хеджування.

Методичний інструментарій аналітичних досліджень є достатньо напрацьований, а при використанні сучасних інформаційних технологій може бути реалізований на запит управлінських структур різного просторового виміру та у будь-яких часових інтервалах. При цьому також досягається і економічність аналітичних процедур, а отже їх виправданість у конкретних випадках. Зрозуміло, що для цього необхідний фаховий рівень підготовки керівників не за кількість наявних дипломів чи сертифікатів, а за вміннями постановки, реалізації та використання результатів аналітичних задач. Зведення аналітичних процедур лише до порівняльного аналізу (більше 70% змісту аналітичних записок, пояснень, висновків) недостатньо для аргументації управлінських дій.

В Україні комплексний економічний аналіз мав найбільше визнання у 70-80 роках минулого століття і пояснення цьому було одне – висока відповідальність за реальне планування господарської діяльності і за виконання планів. Перехід до індикативного планування і посилення корумпованості у реалізації функцій регулювання, контролю, розподілу, стимулювання призвели до втрати

зацікавленості в об'єктивній аргументації економічних явищ і процесів із виділенням центрів відповідальності та конкретних відповідальних осіб. Як наслідок, нереальними залишилися майже всі урядові програми економічного розвитку, а через надмірну політизацію економічного управління детальних оцінок їх реальності та причин невиконання так і не було зроблено. Без системної аналітики проходили процеси приватизації, державних закупівель, зовнішньоекономічної діяльності та інше.

Корисна інформативність економічного аналізу буде досягнута, якщо повною мірою буде реалізована його оцінкова функція щодо визнання реального потенціалу економічних систем всіх рівнів, стратегії і еволюції його формування та розвитку, а також дієвості нормативно-правових регуляторів економічних процесів. Така стартова база аналітичних досліджень є передумовою для подальшої системної діагностики. І тут визначальною умовою є формування реальної інформації про цей економічний потенціал. При відсутності достовірної та системної інформації будь-які аналітичні дослідження є не тільки безкорисними, а і шкідливими для прийняття управлінських рішень.

Системна діагностика збільшує інформативність економічного аналізу у виборі превентивних управлінських дій, які б унеможливили або мінімізували ризик небажаного сценарію економічних процесів. Діагностика за рівнями детермінації причинно-наслідкових зв'язків, за критеріями оптимізації, за рейтинговими оцінками має достатню базу доказовості і переконливості без суб'єктивних суджень і визнання авторитетів до чого, на жаль, тяжіє економічне управління в Україні. Зауважимо, що інформацію економічного аналізу не слід розглядати як довідкову для управління із повним відокремленням аналітичної роботи у діючих механізмах управління. Аналітична складова є необхідною і достатньою передумовою виконання всіх функцій управління, а тому інформація економічного аналізу має конкретне цільове спрямування і не може бути предметом різного роду спекуляцій та фарисейства. Етика аналітичних досліджень передбачає максимальний пошук істини та креативність суджень у досягненні прагматичних цілей.

УДК 336.77:334.012.64

Мостовенко Н.А., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Зростання зайнятості, подолання соціальної напруженості та досягнення насиченості ринку вітчизняними товарами та послугами неможливі без розвитку малого й середнього підприємництва. Сприяти розвитку структур малого бізнесу покликана певна інфраструктура підприємництва, яка організаційно, фінансово та аналітично забезпечує їхню господарську діяльність та сприяє підвищенню її ефективності.

Згідно із законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» до об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва належать: бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, технологічні парки, фонди підтримки підприємництва, фінансові установи, інноваційні та інвестиційні фонди і компанії, лізингові компанії, консультативні центри та ін.

За даними Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва станом на 01.01.2014 в Україні діють 480 бізнес-центрів, 79 бізнес-інкубаторів, 50 технопарків, 538 лізингових центрів, 4148 небанківських фінансово-кредитних установ, 226 фондів підтримки підприємництва, 3034 інвестиційних та інноваційних фондів і компаній, 4238 інформаційно-консультативних установ.

Експерти наголошують, що нині має місце помітна диспропорція у формуванні інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва в регіонах України. Так, 35,9% від загальної кількості об'єктів інфраструктури сконцентровано в місті Києві, 10,1% – в Донецькій, 7,2% – в Харківській областях. Годі, як в інших регіонах України питома вага таких об'єктів значно менша, а саме: 4,2% – в Полтавській, 3,4% – в Луганській, 2,9% – в Житомирській областях. В місті Севастополь лише 1,0%, в Чернівецькій області – 0,86%, в Чернігівській області – 0,8%.

Загалом, формування інфраструктури підтримки підприємництва здійснюється шляхом розвитку її окремих елементів. Так, у 2013 році збільшилась загальна кількість технопарків (на 8,7%), інформаційно-консультативних установ (на 8,6%), небанківських фінансово-кредитних установ (на 4,7%), бізнес-інкубаторів (на 4,0%), координаційних рад з питань підприємництва (на 1,6%).

Крім того, станом на 01.01.2014 в Україні налічувалось 2149 громадських об'єднань суб'єктів підприємництва. Функціонування таких елементів інфраструктури підтримки підприємництва сприяє забезпеченню захисту прав та інтересів суб'єктів малого і середнього підприємництва, спрямуванню підприємницької ініціативи на вирішення першочергових проблем регіонів, а також налагодженню ефективної взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадського суспільства.

Створення нових об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва в регіонах України ґрунтується на врахуванні місцевих потреб суб'єктів підприємництва. Цікавим є досвід функціонування Київського інноваційного інкубатора «iHub». Його цільовою аудиторією є старшокласники, студенти і приватні підприємці, які створюють проекти у сфері інформаційних технологій. На сьогодні, свої проекти розвивають 18 стартап-команд, автори ще 20 проектів стали віртуальними резидентами інкубатору. «iHub» систематично організовує зустрічі для стартапів з потенційними інвесторами.

Незважаючи на досить широку різноманітність, існуюча в Україні мережа інфраструктури функціонує як система звичайних комерційних структур, що надають послуги на платній основі. Відсутність коштів уповільнює формовання базової мережі фінансово-кредитної та навчально-консультативної інфраструктури підтримки малого й середнього бізнесу. Варто зауважити, що зі вступом України до СОТ та впровадженням принципів Європейської Хартії для малих підприємств висуваються нові вимоги до формування об'єктів переважно інноваційної інфраструктури: технополісів та технопарків, інноваційних бізнес-інкубаторів, бізнес-центрів, кластерів тощо.

Таким чином, сприяння розвитку інноваційної інфраструктури підтримки підприємництва, зокрема надання суб'єктам господарювання наукової, техніко-технологічної, освітньої, кадрової,

матеріальної, маркетингової фінансової, інформаційної та консультативної підтримки є одним із ключових питань, що потребує вирішення як на місцевому, так і на державному рівнях.

УДК 657.8:004

Муравський В.В., к.е.н., старший викладач

Тернопільський національний економічний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЧИННИК ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ КОМП'ЮТЕРНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ФОРМИ ОБЛІКУ

Глобалізаційні тенденції в економіці ставлять нові вимоги до удосконалення системи обліку на підприємстві. В умовах автоматизованої обробки облікової інформації чільне місце серед інформаційних принципів займають оперативність та дистанційність в налагодженні ефективних комунікаційних зв'язків між суб'єктами обліку. В умовах науково-технічно прогресу та інформаційного суспільства виникає необхідність в перегляді теоретичних, методичних та організаційних положень дещо застарілої комп'ютерної форми обліку на користь впровадження сучасних засобів комунікації в обліково-контрольні процедури. Запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку пов'язане з реалізацією комплексу організаційних дій, які значно змінилися в порівнянні з традиційними формами ведення обліку.

Першим організаційним чинник, який необхідно враховувати при реалізації комп'ютерно-комунікаційної форми обліку, є спосіб застосування загальнодоступних хмарних технологій. За критерієм хмарності розміщення та обробки облікової інформації доцільно виділити наступні варіанти організації обліку: безхмарний, частково хмарний і хмарний. Якщо підприємство використовує Інтернет-мережу лише для обміну обліковою інформацією в інформаційному середовищі підприємства, то такий організаційний варіант доцільно називати безхмарним. Дані про діяльність підприємства не покидають його інформаційні межі і не передається для виконання будь-яких процедур обробки іншим суб'єктам господарювання. В такому випадку можна говорити про відсутність загрози комерційній таємниці підприємства і високий рівень інформаційного захисту.

Значна кількість сучасних програмних продуктів для автоматизації обліку надають можливість розміщення облікової інформації на публічних серверах. Програма одночасно із збереженою на технічному пристрої індивідуальною інформацією про діяльність підприємства може мати доступ до спільних для багатьох фахівців облікових даних. Наприклад, декілька працівників, відповідальних за окремі напрямки обліково-контрольної роботи, паралельно можуть здійснювати діяльність над реалізацією спільного проекту, отримуючи інформацію та зберігаючи результати в спільному інформаційному просторі. Таким чином, операції з обробки інформації виконуються одночасно на технічному пристрої, за яким працює фахівець, та на веб-сервері розробника програмного забезпечення, що дозволяє назвати такий організаційний варіант частковохмарним.

Третім варіантом використання хмарних технологій в організації обліку і контролю на підприємстві є повне перенесення обчислювальних операцій на програмні та технічні засоби фірм, які надають послуги он-лайн бухгалтерії. Введення облікових даних та виконання процедур обробки над ними виконується через традиційний інтернет-браузер. Хмарний варіант організації обліку і контролю сприяє мінімізації організаційних витрат, проте призводить до появи інформаційних ризиків. Уся облікова інформація є доступною для сторонніх суб'єктів господарювання, що загрожує інформаційній безпеці підприємства.

З організаційними аспектами використання хмарних технологій пов'язана також можливість делегування обліково-контрольних повноважень. Способи автоматизації обліку за класифікаційним критерієм можливості передачі обліково-контрольних функцій стороннім фірмам можна поділити на недеlegation, частково делегований та делегований організаційний варіант. Неделегований та делегований організаційний варіанти є достатньо дослідженими в науковому світі і безпосередньо не залежать від запровадження сучасних комунікаційних технологій. Проте, з можливістю дистанційної передачі інформації на значну відстань від місця її виникнення та регламентований розподіл функціональних обов'язків й доступу до окремих видів облікової інформації став можливим частково делегований варіант автоматизації обліку і контролю. Часткове делегування передбачає передачу функцій фінансового обліку разом з податковими розрахунками та звітністю незалежній

(часто аудиторській) фірмі, що оптимально збалансовує оптимізацію організаційних витрат та зростання інформаційних загроз.

Таким чином, організацію комп'ютерно-комунікаційної форми обліку слід розглядати у нових напрямках запровадження хмарних технологій та можливості делегування обліково-контрольних повноважень через мережу інтернет стороннім організаціям.

УДК 657

Назаренко Т.П., к.е.н., доцент

Житомирський державний технологічний університет

ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Сучасний етап розвитку економіки висуває до суб'єктів господарювання вимогу щодо підвищення загального рівня якості управлінських кадрів і професійної підготовки менеджерів. Неefективність використання ресурсів на підприємствах у період кінця XIX – початку XX ст. обумовлена відсутністю необхідної інформації для прийняття ефективних та оперативних управлінських рішень.

Аналізуючи історію виникнення внутрішнього аудиту в світі, можемо визначити чотири основні хронологічні етапи його розвитку, в основу поділу прийнято стан функцій внутрішнього аудиту та роль внутрішнього аудиту в структурі підприємства.

Першому етапу розвитку внутрішнього аудиту (до 1940 року) притаманне забезпечення збереженості активів, консультування з питань складання звітності та виявлення шахрайства. Тому аудитори перевіряли в першу чергу правильність відображення здійснених операцій у облікових записах та наявність майна, відображеного в облікових записах, – найбільш імовірну здобич розтратників.

Другий етап (1940- кін. 50-х р.) характеризувався заснуванням Інституту внутрішніх аудиторів (Institute of Internal Auditors, ІА). Внутрішній аудит розглядався як робота, що тісно пов'язана з роботою зовнішніх аудиторів. Внутрішніх аудиторів залучали сприяти зовнішнім при перевірці фінансової звітності або виконувати функції, ідентичні обліковим, у тому числі – звіряння звітних даних.

Третій етап (кін. 50-х – 70-х рр..) характеризується становленням професії внутрішнього аудитора, з цього часу вона починає вважатися повноцінною, зрілою та такою, що потребує фахового навчання та складання спеціальних іспитів на звання дипломованого спеціаліста. Управлінський персонал сприймає внутрішніх аудиторів, як осіб, які можуть надати їм цінну консультацію.

Четвертий етап (кін. 70-х – теперішній час) пов'язаний із формуванням ринкової економіки, що сприяло виникненню зовсім нових вимог до системи фінансового контролю й ознаменувало перехід від відомчих перевірок, метою яких було виявлення допущених помилок, до незалежних позавідомчих перевірок фінансового стану суб'єктів господарювання з метою підвищення ефективності управління.

Огляд нормативно-правових актів щодо внутрішнього аудиту в Україні дозволив визначити наступні етапи його становлення:

I етап. (1998 – 2000 рр.) – характеризується становленням внутрішнього аудиту в банківському секторі

II етап. (2001 – 2002 рр.) – впровадження внутрішнього аудиту в систему державного фінансового контролю характеризується введенням Наказу Головного контрольно-ревізійного управління України № 168.

III етап. (2003 – 2008 рр.) – розвиток внутрішнього аудиту, корпоративне управління і управління ризиками.

IV етап. (2008 – 2012 рр.) – становлення внутрішнього аудиту в системі державного контролю, а також самоорганізація служб внутрішнього аудиту на підприємствах.

V етап. (2012 – теперішній час) – характеризується необхідністю впровадження служб внутрішнього аудиту як необхідного інструменту моніторингу стану контролю та оцінки ризиків.

Слід зазначити, що всі нормативно-правові акти України щодо внутрішнього аудиту стосуються державного сектору та банківської системи. З огляду на це, виникає проблема впровадження такої служби на підприємствах інших форм власності, однак з іншої боку, відсутність будь-яких обмежень на зміст і форми проведення внутрішнього аудиту стимулює розробку суб'єктами господарювання власних форм реалізації його функцій, а також зумовлює пошук

можливостей підвищення результативності їхньої діяльності з використанням сучасних інструментів контролю та управління.

Розглянувши історію розвитку внутрішнього аудиту встановлено, що виник він наприкінці XIX сторіччя у великих компаніях США та Західної Європи, де виникла ситуація, коли незалежні аудитори несумлінно виконували свої професійні обов'язки, а також в силу того, що не були обізнані внутрішніми справами компанії, призвели до низки банкрутств корпорацій-гігантів. Зважаючи на це, виникла необхідність створення окремого підрозділу, який функціонував би на підприємстві та виконував би функції незалежного контролю та оцінки діяльності компанії.

УДК 339.13

Нестеренко О.О., к.е.н.

Харківський державний університет харчування та торгівлі

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ АВС-АНАЛІЗУ

В наш час аналітики всього світу широко використовують такий практичний інструмент, як АВС-аналіз, не замислюючись про його більш ніж вікову історію, і як часто буває, видатні ідеї живуть дуже довго, але імена творців забуваються, а самі ідеї перетворюються на тривіальний прийом щоденної роботи.

На думку професора Гафні Мейсона (M. Mason Gaffney Professor of Economics Department of Economics University of California), витоки методу АСВ-аналізу беруть свій початок ще на початку 80-х років XIX ст. в дискусії стосовно земельної ренти в США. Вели дискусію два американських економіста Френсіс Уолкер (Francis Amasa Walker 1840-1897 pp.) та Генрі Джордж (Henry George 1839-1897 pp.). За більш ніж сто років ідея, яка була ними сформульована в декількох пропозиціях, дала життя серйозному математичному апарату, знайшла втілення і практичне застосування в різних галузях знань. Генрі Джордж запропонував проводити аналіз розміру фермерських господарств і розміру податків, які з них збираються, з використанням часток в загальному обсязі досліджуваної сукупності. Це була ідея нового підходу до якісного вивчення економічних даних.

У 1894 р. George Schilling секретар State Board of Labor Commissioners підготував статистичний звіт «Eighth Biennial Report on

Taxation», в якому в табличній формі були представлені статистичні дані наростаючим підсумком з вказівкою часток, які займають різні категорії вивчення (такою таблицею користуються і дотепер при проведенні ABC аналізу).

В 1905 році Лоренц Макс Отто (Lorenz Max Otto) в роботі «Methods of Measuring the Concentration of Wealth», підготовленої для захисту дисертації на звання доктора, привів графічне зображення функції кумулятивного розподілу, як показника нерівності в розподілі доходів та частки чисельності населення. Ця робота була б забута, якби на неї не послася італійський статистик і демограф Коррадо Джіні (Corrado Gini 1884-1965 pp.) в опублікованій в 1912 р. його знаменитій праці «Варіативність і мінливість ознаки» («Мінливість і непостійність»). В ній був запропонований так званий коефіцієнт Джіні, який вельми корисний у вивченні кривих, які використовуються в ABC аналізі. Коефіцієнт Джіні – це макроекономічний показник, який застосовують для вимірювання нерівномірності доходів населення. Якщо його величина рівна 0, то спостерігається абсолютна рівність доходів (кожен має рівний дохід), а якщо він рівний 1, то спостерігається абсолютна нерівність доходів (одна людина одержує всі доходи, а інші не одержують ніяких доходів, тобто ведуть натуральне господарство).

У 1921 р. графічне зображення даних, запропоноване Лоренцом, одержало назву «кривої Лоренца». Кожна точка на цій кривій відповідає твердженню, подібному до: «20 найбідніших відсотків населення одержують всього 7% доходу». Саме цим терміном прийнято називати зображення лінії, представленої в сучасних схемах ABC аналізу. З часу публікації Лоренцом своєї першої студентської роботи в світі вийшло більше тисячі статей, присвячених вивченню «кривих Лоренца».

Вченим, з ім'ям якого пов'язують ABC-аналіз, є італійський інженер, економіст, соціолог Вільфредо Парето (1848-1923 pp.). В одній з робіт Парето йшлося про те, що в Італії 20% домогосподарств одержують 80% доходів, але принцип Парето до самого вченого має вельми віддалене відношення. Назвати принцип його ім'ям запропонував Джозеф Джуран (1904-2008 pp.) в 1941 році, який бачив головне застосування принципу Парето у побудові ефективних виробничих систем управління якістю та логістичних систем

постачань зброї в США. Після війни Джуран став широко пропагувати принцип Парето для вирішення завдань менеджменту.

До кінця сорокових років минулого сторіччя було сформульовано всі основні складові «елементи» майбутнього аналітичного інструменту. Зображення кривої Лоренца з розділенням її за принципом Парето на три класи з абrevіатурою ABC з'явилося в конспекті лекції Henry Ford Dickie з General Electric в 1948 р. для слухачів закритого коледжу міністерства оборони США (матеріали лекції публікувалися під грифом RESTRICRED). І лише через три роки, в 1951 р. H.F. Dickie опублікував роботу «Shoot for Dollars, not for Cents», у якій детально пояснив принципи застосування введеного ним аналітичного інструменту для вивчення товарної маси.

Таким чином, більш ніж півстоліття пішло у людства на те, щоб ідеї, висловлені видатними економістами, знайшли зручну і наочно-практичну реалізацію для конкретної прикладної області.

УДК 334.25

Оксенюк К.І., к.е.н., доцент,

Салівончик О.М., к.е.н.

Луцький національний технічний університет

РОЛЬ КОНТРОЛІНГУ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В умовах посилення процесів глобалізації та конкуренції, для того, щоб утриматися на досягнутих позиціях і нарощувати їх, підприємство має бути готове до оперативного й адекватного реагування на будь-яку зміну ринкової ситуації. Один із способів створити на підприємстві ефективну систему управління – це охопити його єдиною підсистемою інформації для ухвалення управлінських рішень в системі контролінгу.

Дослідженням проблематики контролінгу займалися такі науковці як О.Б. Гребець, Й. Вебер, І.Є. Давидович, Р.П. Задорожний, В.І. Одновелик, Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна, М.В. Тарасюк, О.В. Троян, М.Г. Чумаченко та інші.

Варто відмітити, що контролінг – нове явище в теорії та практиці сучасного управління, яке переводить управління підприємством на

якісно новий рівень, інтегруючи та направляючи діяльність різних служб та підрозділів на досягнення оперативних, стратегічних цілей.

Поява контролінгу на сучасних підприємствах зумовлена наступними причинами: підвищення нестабільності зовнішнього середовища висуває додаткові вимоги до системи управління підприємством (увага зосереджується з контролю минулих подій на прогнозування майбутніх); необхідність прискорення реакції підприємства на зміни зовнішнього середовища, підвищення його гнучкості; необхідність постійного відслідковування змін, що виникають у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства; необхідність продуманої системи дій щодо забезпечення виживання підприємства та уникнення кризових явищ; необхідність побудови спеціальної системи інформаційного забезпечення управління та інші.

Таким чином, в Україні існує необхідність розвитку контролінгу і його впровадження в діяльність підприємства як комплексної системи управління, що є чинником підвищення рівня економічної ефективності підприємства. Контролінг забезпечує методичну інструментальну базу для підтримки основних функцій управління, а також для оцінки ситуації та прийняття ефективних управлінських рішень.

УДК 657.1

Писаренко Т.М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ПОБУДОВУ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Облікова система України доволі динамічно розвивається з метою задоволення потреб різних користувачів облікової інформації. Все частіше перед підприємствами постає завдання перспективного розвитку, що змушує їх розробляти стратегію виживання і розвитку на ринку. На допомогу управлінському персоналу таких підприємств приходять стратегічний управлінський облік.

Стратегічний управлінський облік являє собою систему управлінського обліку, що спрямована на прийняття стратегічних управлінських рішень.

Стратегія підприємства – це загальний план його діяльності, який

охоплює тривалий період, розроблений з метою досягнення поставлених цілей, має здатність переходити від абстракції до конкретики у вигляді конкретизованих планів для функціональних підрозділів.

Підприємство, яке хоче вижити або розвиватися, повинно визначити стратегію своєї поведінки на ринку. На основі сформованої стратегії здійснює діяльність вищій управлінський персонал, формуючи стратегічні плани, проекти і програми, які є системною характеристикою напрямків та інструментів розвитку підприємства.

Але визначена стратегія не дає негайного запланованого результату. Крім того, не завжди управлінський персонал підприємства зможе повністю передбачити всі техніко-економічні показники підприємства на майбутнє.

При розробці стратегії повинні бути враховані: потреби клієнтів; наявність можливості та період впровадження необхідних нововведень різних типів; наявність необхідних ресурсів; можливості використання власних і залучених капіталовкладень; рівень діючої технології та можливості її модифікації; тип і масштаб використання сучасних інформаційних технологій; кадровий потенціал та ін.

Оскільки стратегія – це план на перспективу, то логічно що під цей план має вибудовуватися вся поведінка управлінської ланки, складовою якої є обліково-аналітичний підрозділ підприємства.

У процесі стратегічного управлінського обліку здійснюється стратегічний аналіз з використанням методів економічного аналізу: екстраполяції; індивідуальних та колективних експертних оцінок; імітаційного моделювання та ін.

Проведений стратегічний аналіз дає можливість спрогнозувати показники діяльності.

Планування, як передбачення майбутнього, є вагомою складовою процесу менеджменту. Серед видів планування важливе місце займає стратегічне планування як процес розробки стратегій та основних методів їх здійснення для досягнення мети. Він охоплює формулювання місії й основних цілей організації, діагностику її середовища, генерування та аналіз стратегічних альтернатив з метою вибору найдосконалішої з них, визначення необхідних ресурсів і координацію із зовнішнім середовищем.

Готовність до запровадження певної методології планування визначається здебільшого видом управлінської системи відповідно до рівня нестабільності середовища.

На основі стратегічного планування здійснюється стратегічний

контроль і регулювання стратегії розвитку підприємства.

Підсумовуючи сказане, слід зазначити наступне: стратегічний аналіз, стратегічне планування, контроль і регулювання є складовими стратегічного управлінського обліку. Причому існує прямий і зворотній зв'язок між ними: стратегія впливає на побудову управлінського стратегічного обліку, а результати обробки облікової інформації в стратегічному управлінському обліку впливають на формування і коригування стратегічного плану розвитку підприємства.

УДК 330.341.1:331.215.3

Полінкевич О. М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Одним з визначальних чинників структурної перебудови та прискорення економічного зростання є активізація інноваційної діяльності підприємств і перехід на інноваційну модель національної економіки. Така модель змінює підґрунтя економічного зростання: рушійною силою розвитку стає не тільки саме промислове виробництво, а також його базування на новітніх наукових розробках і технологіях. В Україні перешкоджають здійсненню інноваційної діяльності такі фактори: нестача власних коштів (80,1 % обстежених підприємств), великі витрати на нововведення (55,5 %), недостатня фінансова підтримка держави (53,7 %), високий економічний ризик (41 %), тривалий термін окупності нововведень (38,7 %), відсутність коштів у замовників (33,3 %), недосконалість законодавчої бази (40,4 %), відсутність попиту на продукцію (16 %), відсутність кваліфікованого персоналу (20 %), відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями (19,7 %), нестача інформації про ринки збуту (17,4 %), нестача інформації про нові технології (17,3 %) [3, с. 14]. Подолання їх є першочерговим завданням для української економіки.

За оцінками експертів ОЕСР, в середині ХХ ст. темпи економічного зростання визначалися прогресом технологій на 38 %, а вже в кінці цього століття – на 65 %. За даними англійської комісії з

трудова ресурсів 60 % росту загальної ефективності американської і японської промисловості здійснюється завдяки змінам у технології. Загальноприйнятою у світі є думка про те, що цей фактор обумовлює близько 75 % приросту продуктивності праці, більше 50 % приросту національного доходу, істотно знижує собівартість продукції [1, с. 16].

Європейські країни у 2010 році можна поділити на три групи за критерієм частки підприємств, що впроваджують інновації: 1) вище 20 % – Сербія, Кіпр, Ісландія, Ірландія, Австрія, Бельгія, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Фінляндія, Словенія, Італія, Німеччина, Туреччина, Хорватія; 2) 10–20% – Швеція, Франція, Мальта, Чеська республіка, Данія, Естонія, Словаччина, Іспанія, Норвегія; 3) нижче 10 % – Венгрія, Румунія, Польща, Литва, Болгарія, Латвія. В цілому по Україні показник коливається в межах другої групи, хоча за окремими областями він попадає і в першу і в третю групу також [2].

Згрупуємо дані у табл. 1.

Таблиця 1

Обґрунтування доцільності впровадження інновацій в управління підприємством

Період	Джерело даних	Висновок про вагомість інноваційного розвитку
Середина XX ст.	За оцінками експертів ОЕСР	Темпи економічного зростання визначалися прогресом технологій на 38 %, а вже в кінці цього століття – на 65 %
XXI ст.	За даними англійської комісії з трудових ресурсів	60 % росту загальної ефективності американської і японської промисловості здійснюється завдяки змінам у технології
2012 р.	За даними Європейського регіонального статистичного щорічника	Європейські країни у 2010 році можна поділити на три групи за критерієм частки підприємств, що впроваджують інновації: 1) вище 20 % – Сербія, Кіпр, Ісландія, Ірландія, Австрія, Бельгія, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Фінляндія, Словенія, Італія, Німеччина, Туреччина, Хорватія; 2) 10–20% – Швеція, Франція, Мальта, Чеська республіка, Данія, Естонія, Словаччина, Іспанія, Норвегія; 3) нижче 10 % – Венгрія, Румунія, Польща, Литва, Болгарія, Латвія. В них ВВП на душу населення за даними Світового банку є більше від 1,75 рази до 35,06 раз, ніж в Україні

Продовження табл. 1

2013 р.	Державна служба статистики України	У 2013 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалося 1715 підприємств, або 16,8% обстежених промислових підприємств (у 2012 році 17,4%). Понад три чверті інноваційно активних промислових підприємств займалися впровадженням інновацій (12,9 % обстежених підприємства, а у 2012 р. 17,2%). Найбільше їх впроваджували в машинобудуванні, харчовій та тютюновій промисловості
---------	------------------------------------	---

У 2013 р. інноваційною діяльністю у промисловості України займалося 1715 підприємств, або 16,8% обстежених промислових підприємств (у 2012 році 17,4%). Понад три чверті інноваційно активних промислових підприємств займалися впровадженням інновацій (12,9 % обстежених підприємства, а у 2012 р. 17,2%). Найбільше їх впроваджували в машинобудуванні, харчовій та тютюновій промисловості. Питома вага підприємств, що займаються інноваціями у 2013 році порівняно з 2008 роком по Україні в цілому, в розрізі областей зросла, за винятком Волинської області. Найбільший відсоток зростання спостерігався у Одеській області в 1,54 рази та Харківській області в 1,77 рази проти 1,29 рази по Україні. В Польській республіці спостерігається зменшення частки підприємств, що займаються іноваціями у 2012 році порівняно з 2010 роком на 2,23 %. Питома вага підприємств, що впроваджували інновації у 2013 році порівняно з 2008 роком по Україні в цілому, в розрізі областей зросла за винятком Волинської та Київської областей. У Польській республіці спостерігається зменшення показника в 1,33 рази у 2012 році порівняно з 2008 роком. Найбільший відсоток зростання характерний для Харківської області 9,9 %. Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промисловості у 2013 році порівняно з 2008 роком також мала тенденцію до зменшення за винятком Одеської області. У Польській республіці в 2011 році порівняно з 2008 роком спостерігалось зменшення частки реалізованої інноваційної продукції в обсязі промисловості на 5,4 %.

Зростання питомої ваги підприємств, що займалися та впроваджували інновації призвело до зменшення питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в обсязі промисловості, що негативно позначилося на економіці країни та потребує розробки

механізмів активізації інноваційної діяльності промислових підприємств.

Таким чином, активізація інноваційної діяльності є одним з найважливіших чинників прискорення економічного розвитку країни та ефективного функціонування промислового виробництва. Вони визначають економічне зростання країни, забезпечують створення нових робочих місць, таким чином, сприяють на макрорівні покращенню конкурентоспроможності національної економіки.

1. В очікуванні мари небесної // Урядовий кур'єр. – 2010. – 22 черв., № 112. – С. 16.
2. Полінкевич О. М. Механізми адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до нової економіки : монографія / О.М. Полінкевич. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. – 448 с.
3. Семиноженко В. Наука – це не периферія державної політики, а її авангард / В. Семиноженко // Урядовий кур'єр. – 2010. – 22 черв., № 112. – С. 14.

УДК 631.11:330.522:657.6(477.73)

Потривасва Н.В., д.е.н., професор,

Пелипканич І.В.

Миколаївський національний аграрний університет

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Основними методами оцінки виробничих запасів при списанні їх на витрати виробництва на сільськогосподарських підприємствах є наступні: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу.

Поряд з тим, згідно з П(С)БО 9 «Запаси», для всіх одиниць виробничих запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, в системі бухгалтерського обліку застосовується тільки один із наведених методів [3].

Вважаємо, що використання на практиці лише зазначених методів оцінки вибуття виробничих запасів в системі внутрішньогосподарського обліку недостатньо забезпечує керівництво сільськогосподарських підприємств необхідною інформацією в системі оптимізації ціноутворення на власну продукцію (роботи, послуги) та визначення точки беззбитковості. Застосування методів

оцінки запасів у випадку будь-якого вибуття запасів відбувається згідно з П(С)БО 9 «Запаси».

Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів застосовується за умов, коли необхідно чітко ідентифікувати і забезпечити фізичний і вартісний рух виробничих запасів з моменту їх придбання і до моменту списання на витрати виробництва.

Метод середньозваженої собівартості передбачає віднесення на витрати купівельної вартості списаних на собівартість продукції товарно-матеріальних цінностей за середньозваженою ціною, яка проводиться по кожній одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітної місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітної місяця і одержаних у звітному місяці запасів.

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили на підприємство (відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

На підставі останніх досліджень вважаємо, що доречним буде застосування таких методів оцінки вибуття виробничих запасів, як метод найменшої собівартості запасів ЧІФО та найбільшої собівартості запасів ЕІФО.

За методом ЧІФО оцінка вибуття запасів відбувається з урахуванням, що з початку вибувають найдешевші запаси, які першими відпускаються у виробництво (продажу та іншому вибутті) [3].

В основу методу ЕІФО закладено принцип прямо протилежний тому, який використовується при методі ЧІФО, тобто оцінка вибуття запасів відбувається з врахуванням того, що з початку вибувають найдорожчі запаси, які першими відпускаються у виробництво (продажу та іншому вибутті).

У підсумку зазначимо, що найперспективнішими на сьогодні є методи найменшої собівартості запасів ЧІФО і найбільшої собівартості запасів ЕІФО. Метод ЧІФО надає можливість мінімізувати вартість використаних виробничих запасів у собівартості окремої продукції за рахунок віднесення виробничих запасів із більшою закупівельною ціною (у відповідності із методом ЕІФО) до

собівартості продукції, яка має більш вигідне становище із реалізацією на ринку.

1. Лишиленко О.В. Напрямки покращення методів оцінки списання виробничих запасів в системі аналізу безбитковості виробництва продукції аграрних підприємств / О.В. Лишиленко. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.rusnauka.com/SND/Economics/>
2. Методичні рекомендації по вдосконаленню методів оцінки вибуття виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень в сільськогосподарських підприємствах: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://magazine.faa.org.ua/content/view/636/37/>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 р. № 246. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, Закон України від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

УДК 657:336.781

Рибчак Д.М.

*Науковий керівник: Кубік В.Д., ст. викладач

Одеський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЯЛТІ

Поняття «роялті» для України є досить новим та мало вивченим, тому питання бухгалтерського та податкового обліку роялті досить часто є предметом судово-економічних експертиз та економічних досліджень. Серед вчених-економістів, які займаються вивченням цієї проблеми, постійно відбуваються спори, чи відносити роялті до нематеріальних активів, чи вони виступають доходами (витратами) поточного звітного періоду.

Серед нормативних актів, які регулюють питання обліку міститься таке визначення терміна «роялті»: "Роялті – будь-який платіж, отриманий як винагорода за користування або за надання права на користування будь-яким авторським та суміжним правом на літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, будь-яким патентом, зареєстрованим знаком на товари і послуги чи торговельною маркою, дизайном, секретним

кресленням, моделлю, формулою, процесом, правом на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау)".

Отже, для визнання будь-якого платежу роялті необхідно, щоб: по-перше, підставою для визначення такого платежу був нематеріальний актив, тобто немонетарний необоротний актив, що не має матеріальної форми, і, по-друге, щоб цей актив мав такі якості, які б дозволяли передавати його у використанні іншим особам, тобто він міг би бути відокремленим від підприємства.

Згідно з П(С)БО 15, роялті як дохід, який виникає в результаті використання належного підприємству нематеріального активу іншими особами, визнається, якщо:

а) є імовірність надходження економічних вигід, пов'язаних із такою операцією;

б) дохід може бути достовірно оцінений.

Порядок визнання роялті визначається за принципом нарахування згідно з економічним змістом відповідної угоди.

Відповідно до пп. 140.1.2 ПКУ, витрати з нарахування роялті відносяться до витрат подвійного призначення платника податку на прибуток. А це означає, що при визнанні таких витрат у податковому обліку діють відповідні обмеження. При цьому в п. 140.1.2 встановленні обмеження щодо визнання таких витрат, зокрема при нарахуванні роялті, сплачених нерезиденту, а також не включається до складу витрат роялті, виплачені на користь: юридичних осіб, звільнених від сплати податку на прибуток відповідно до ст. 154 ПКУ; осіб, які сплачують податок на прибуток у складі інших податків, фактично це платники єдиного податку та фіксованого с/г податку.

При укладанні ліцензійних договорів необхідно зазначити обрану систему оподаткування, тому що у податковому обліку господарська операція з виплатою роялті:

– у ліцензіата (при умові, що він знаходиться на загальній системі оподаткування) виплата роялті відноситься до складу оподатковуваних витрат. Якщо витрати з нарахування роялті можна безпосередньо віднести до конкретного об'єкта витрат, то такі витрати враховуються у складі собівартості виготовлених і реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг і відповідно до п. 138.4 ПКУ. При цьому відповідно до п. 138.5 ПКУ інші витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому їх здійснено, тобто в якому було підписано акт приймання-передачі ліцензійних прав або

здійснено нарахування роялті відповідно до умов ліцензійного договору.

– у ліцензіара (при умові, що він знаходиться на загальній системі оподаткування) датою отримання доходів у вигляді роялті є дата нарахування таких доходів, встановлена відповідно до умов укладених ліцензійних договорів (п. 135.5.1 ПКУ).

Окремо варто зазначити, що згідно із п. 196.1.6. ПКУ роялті не є об'єктом оподаткування ПДВ. Тому з даної господарської операції не буде виникати ні податкових зобов'язань, ні податкового кредиту.

Згідно з ПКУ роялті, які отримані фізичною особою – підприємцем – платником єдиного податку не включаються до її підприємницького доходу. Оподаткування роялті у такому випадку здійснюється за загальним правилом оподаткування доходу фізичних осіб. Тобто у такій ситуації суб'єкт підприємництва, який виплачує роялті, виступає податковим агентом і повинен утримати з суми нарахованого роялті податок на доходи фізичних осіб за ставкою 15 (17 %) і перерахувати його до бюджету. А фізичній особі роялті виплачується вже за вирахуванням утриманого ПДФО.

УДК 336:005.52

Рибчак Д.М.

*Науковий керівник: Волкова Н.А., доцент

Одеський національний економічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

За умови встановлення і розвитку ринкових відносин великого значення набуває якісний аналіз фінансових результатів діяльності підприємств.

Функціонування підприємства, незалежно від видів його діяльності і форм власності, визначається його здатністю приносити достатній дохід і прибуток. Прибуток – це кінцевий результат діяльності підприємства, що характеризує абсолютну ефективність його роботи. Прибуток є частиною доданої вартості, яку безпосередньо одержують підприємства після реалізації продукції, робіт і послуг як винагорода за вкладений капітал і ризики підприємницької діяльності. Кількісно вона є різницею між сукупними

доходами (після сплати податку на додану вартість, акцизного податку і інших відрахувань з виручки до бюджетних і позабюджетних фондів) і сукупними витратами звітного періоду.

Діяльність підприємства може бути не тільки прибутковою, а й збитковою, і залежить від факторів внутрішнього і зовнішнього економічного середовища. Фінансові результати підприємства залежать від виробничої, постачальницької, маркетингової, збутової, інвестиційної і фінансової діяльності.

Дослідженню проблем аналізу фінансових результатів приділили увагу у своїх працях провідні вітчизняні вчені-економісти: Білуха М.Т., Борщевський П.П., Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М., Дем'яненко М.Я., Кірейцев Г.Г., Кужельний М.В., Лінник В.Г., Сопко В.В., Сук Л.К., Чумаченко М.П., Мних Є.В. та інші.

Метою перевірки формування і використання фінансових результатів є встановлення достовірності даних щодо відображення в обліку доходів і витрат діяльності підприємств, повноти і своєчасності відображення інформації у первинних та зведених документах, облікових регістрах відповідно до законодавства та прийнятої облікової політики, достовірності відображення інформації про доходи, витрати та фінансові результати у звітності підприємства.

Джерелами інформації для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства можуть бути: фінансові плани суб'єкти господарювання, бізнес-плани, дані бухгалтерського обліку, форми фінансової звітності, податкова звітність, статистична звітність, облікові регістри, первинні документи, матеріали ревізій та аудиторських перевірок тощо.

Для ефективного аналізу фінансових результатів повинні бути підібрані оптимальні прийоми, оскільки вони мають як свої переваги, так і недоліки.

Серед основних прийомів аналізу фінансових результатів виділяють:

- 1) горизонтальний аналіз, який полягає у порівнянні кожної позиції поточної звітності з минулим періодом;
- 2) вертикальний аналіз. Він забезпечує визначення структури фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на показник загалом;
- 3) трендовий аналіз, що полягає у порівнянні кожної позиції звітності з минулими періодами і виявлення тренду, тобто основної

тенденції динаміки показника, яка є вільною від випадкових впливів індивідуальних особливостей окремих періодів;

4) порівняльний аналіз – це внутрішній аналіз показників звітності підприємства, дочірніх підприємств, підрозділів, цехів, а також порівняння показників даного підприємства з відповідними показниками конкурентів, з нормативними чи середньо-галузевими даними;

5) факторний аналіз, який дає змогу виявити вплив окремих факторів на показники за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження.

Серед основних проблем недоліків варто відзначити те, що при проведенні аналізу фінансових результатів українські підприємства стикаються з проблемою, пов'язаною з нестабільністю економіки.

Дані аналізу фінансових результатів є складовою частиною фінансового аналізу, який в свою чергу використовується як інструмент з'ясування конкурентоспроможності підприємства. Цей факт набуває все більшого значення в умовах ринкової економіки, основним законом якої є отримання найвищого прибутку на кожную вкладену в підприємство гривню. Щоб забезпечити конкурентоздатність, на підприємстві необхідно здійснювати фінансовий аналіз, результати якого дадуть відповіді на питання, що пов'язані з вирішенням проблем підвищення ефективності діяльності підприємства.

УДК 657

Риковська Л.О., здобувач кафедри обліку і аудиту
Луцький національний технічний університет

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ: ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Одним із основних завдань суб'єктів господарювання є повне, достовірне та прозоре відображення наявної інформації про дійсний фінансовий стан у своїх фінансових звітах для внутрішніх та зовнішніх користувачів. Даний принцип закріплений нормативно-правовими актами як вітчизняного, так і міжнародного законодавства з питань ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової

звітності. На якість поданої фінансової звітності, її достовірність і відповідність усім висунутим їй вимогам та, відповідно, на ефективність та доцільність прийнятих на її основі управлінських рішень безпосередньо впливає наявність або відсутність помилок у фінансових звітах, своєчасне та повне їх виправлення.

Проблеми процесу виправлення помилок та відображення змін у фінансових звітах розглядалися в працях відомих вітчизняних учених-економістів, серед яких Б. Усач, В. Швець, С. Голов, А. Кузьминський, М. Тарасова, О. Петрик, М. Кужельний та інші. Враховуючи цінність наукових праць та їх теоретичну спрямованість, варто відмітити необхідність методично-нормативного забезпечення виправлення помилок у фінансовій звітності у подальшому дослідженні та наукових розробках.

Правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності визначені Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», а також прийнятими відповідними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в Україні, а саме П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 2 «Баланс», П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів», П(С)БО 5 «Звіт про власний капітал», П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» та П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».

Однією з важливих вимог, які пред'явлені до якості фінансової звітності, згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Вимоги до фінансової звітності», є достовірність. Даний принцип передбачає, що інформація, наведена у фінансовій звітності, повинна бути достовірною, не містити помилок та перекозчень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності. Даний принцип виконуватиметься лише за відсутності помилок у фінансових звітах або у своєчасному і повному їх виправленні.

Достовірне подання є також однією з найважливіших вимог у міжнародній практиці ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Так Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» визначає достовірне подання як правдиве подання впливу операцій, інших подій та умов відповідно до визначень та критеріїв визнання для активів, зобов'язань, доходу та витрат, наведених у Концептуальній основі. Також цим стандартом

припускається, що дана вимога, тобто достовірне подання у фінансових звітах, буде досягнута в результаті застосування Міжнародного стандарту фінансової звітності, з розкриттям додаткової інформації в разі необхідності.

Помилки можуть бути допущені з різних причин: недбалість працівника, його низький кваліфікаційний рівень, несправність технічного забезпечення ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Помилки можуть бути в тексті операції, кореспонденції рахунків, арифметичних підрахунках, при неправильному застосуванні правил ведення бухгалтерського обліку і недотриманні податкового законодавства.

Згідно пункту 41 Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» помилки можуть виникати стосовно визнання, оцінки, подання або розкриття інформації про елементи фінансових звітів.

Одним з базових принципів здійснення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є послідовність. Але, в зв'язку з прийняттям Податкового кодексу, виникла необхідність внесення змін до облікової політики. В результаті чого, актуальним є питання відображення змін облікової політики та облікових оцінок [1].

Отже, на достовірність та прозорість інформації, відображеної у фінансових звітах суб'єктів господарювання, впливають як відсутність або своєчасне та коректне виправлення помилок, так і врахування змін облікової політики і облікових оцінок. Також на сьогодні існує значний ряд невідповідностей як вимог різних вітчизняних нормативно-правових актів стосовно цього питання, так і вітчизняних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

1. Сльнікова, Ю.В. Методика відображення змін облікової політики та облікових оцінок у фінансовій звітності [Електронний ресурс] / Ю.В. Сльнікова. – Режим доступу: http://uabs.edu.ua/images/stories/graduate_docs/1300_st_04.pdf. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

УДК 657

Садовська І.Б., к.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

ДЖЕРЕЛА НАРОЩУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ГАЛУЗІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Одним із факторів забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку держави є досягнення гармонійної взаємодії національних систем освіти, науки, бізнесу та держави. При цьому освіта і наука розглядаються нами як єдине синергетичне джерело. Держава виступає в ролі формального інституціонального регулятора. Бізнес є неформальним інституціональним регулятором. Запорукою успішного бізнесу є добре налагоджена система управлінського обліку. Елементами такої системи виступають кадровий потенціал і обліково-управлінська методологія.

Кадровий потенціал не створюється сам по собі. І, відповідно, є найбільш стійким до зміни умов зовнішнього середовища функціонування бізнесу. Методологію, як сукупність методик, можна задати, затвердити законами та інструкціями, і контролювати її виконання. Кадровий потенціал з відповідними ефективними рисами і характеристиками можна виростити, виховати і вивчити. Його також можна наростити на вже існуючій базовій основі. Такою основою на сьогодні є обліково-економічні кадри підприємств і установ. Нарощування кадрового потенціалу в широкому розумінні – це постійне самовдосконалення, а у вузькому розумінні – це перенавчання, додаткове навчання обліково-економічних кадрів в напрямку і з урахуванням нових викликів економічної теорії та практики бізнесу, зокрема, менеджменту, маркетингу і логістики.

Джерелами нарощування кадрового потенціалу в галузі управлінського обліку є: 1) обліково-економічні кадри; 2) визначена і прийнятна суспільством місія управлінського обліку; 3) науково обґрунтована методологія управлінського обліку; 4) професорсько-викладацькі кадри, які вільно володіють категоріальним апаратом в сфері управління і обліку; 5) громадські професійні організації, головним призначенням яких є сприяння розвитку професії управлінського бухгалтера, суспільний контроль за формуванням його світогляду і кристалізації національного менталітету.

Обліково-економічні кадри можна диференціювати за ознакою формування їх освітнього і практичного потенціалу за часів: радянської системи (до 1991 року); перебудови економіки держави від адміністративно-командної до ринкової (1991 – 2000 р.р.); реформування і адаптація нової, поки що спотвореної політичними інтригами, вітчизняної ринкової економіки до європейських стандартів (з 2000 р. до цього часу).

Місія управлінського обліку чітко не визначена. В. М. Жук [1, с.94] обґрунтував, що місія обліку в системі управління задається інституційними запитами на результативну інформацію. За дослідженнями вчених В. Ф. Палія та В. Я. Соколова, місія обліку задається зовнішніми інститутами. Наше бачення місії управлінського обліку заключається в упорядкуванні стрімко зростаючого масиву фінансової та нефінансової інформації, тобто створення інформаційної основи для ефективного прийняття управлінських рішень.

Науково обґрунтована методологія управлінського обліку є ключовим джерелом з точки зору пізнання предмету і об'єкту управлінського обліку. Методики управлінського обліку розробляються на основі історичних вітчизняних, класичних зарубіжних, а також нових теорій.

Професорсько-викладацькі кадри, які вільно володіють категоріальним апаратом в сфері управління і обліку, також потребують удосконалення і відповідного перепрофілювання. Саме цей процес є довготривалим, оскільки пов'язаний з національним менталітетом. Перебудуватися на нову систему навчання – першочергове завдання вітчизняної системи освіти.

Громадські професійні організації в Україні поки не мають суспільного визнання на потрібному рівні. А саме вони мають стати потужним джерелом нарощування кадрового потенціалу з позиції постійного професійного розвитку і самовдосконалення. В найближчий час в Україні буде сформована громадська професійна організація «Асоціація професіоналів з управлінського обліку», головною метою якої буде удосконалення методології управлінського обліку, сертифікація управлінських бухгалтерів на відповідність професійним критеріям, контроль за дотриманням етичних цінностей членами асоціації.

1. Жук В. М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія / В. М. Жук. – К.: ННЦІАЕ, 2009. – 648 с.

УДК 657

Семенець А.П., аспірант

Житомирський державний технологічний університет

РОЗРАХУНКИ ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Протягом останнього десятиліття все більше окреслюється вплив розвитку Інтернет-технологій на глобальні економічні процеси в світі. Саме із появою Всесвітньої мережі більшість науковців пов'язують розвиток національних ринків майже всіх країн світу, а також їх глобалізацію. Нові технології торкнулися також і сфери торгівлі (поява електронної комерції), що, як наслідок, призвело до поширення розрахунків електронними грошима через всесвітню мережу Інтернет. Все більше суспільство використовує електронні гроші для розрахунків за поточними платежами (оплата комунальних послуг, мобільний зв'язок тощо).

Здійснення розрахунків в безготівковій формі сприяє економічному розвитку країни, а саме:

– активізація розрахунків електронними грошима підвищує рівень споживання благ домогосподарствами, адже в готівковій формі споживач може розрахуватися лише тією сумою, яка є у нього в наявності в гаманці. В той же час, електронні гроші дають доступ до всіх коштів, наявних на рахунку, що дає змогу здійснити вигідну, але обмежену за часом угоду;

– здійснення розрахунків електронними грошима означає скорочення операційних витрат економіки та держави в цілому (на емісію, транспортування грошей та розрахунково-касове обслуговування).

– розрахунки електронними грошима в значній мірі стимулюють розвиток електронної комерції та туризму. Здійснення розрахунків в мережі Інтернет значно спрощує замовлення та бронювання місць в готелях, придбання квитків на всі види транспорту, а також дає можливість перевозити значні суми грошей.

Проблемним питанням, особливо актуальним у сьогоднішній скрутній фінансовій ситуації у нашій країні, є вплив емісії електронних грошей на обсяги грошової маси. Зауважимо з цього приводу, що разом з тим, збільшується швидкість їх обігу, адже не

потрібно витратити час на друк грошей та їх транспортування.

Неправильним є відношення до електронних грошей як до заміни звичайних грошей. Поява електронних грошей спричинена необхідністю забезпечити операції через Всесвітню мережу Інтернет там, де використання звичайних грошей є неможливим. Тому електронні гроші слід розглядати як доповнення до реальних грошей, необхідних для обігу.

Існує ряд переваг та недоліків використання електронних грошей, як юридичними, так і фізичними особами. Так до переваг використання розрахунків електронними грошима слід віднести:

– *зручність та доступність*. Для розрахунків електронними грошима споживачу потрібен лише комп'ютер та Інтернет, не потрібно витратити час на пошук банку (банкомату) для зняття готівки чи витратити час на заповнення квитанцій для здійснення платежу. Хоча сьогодні все значного поширення набуває така послуга банку, як Інтернет-банкінг, що в деякій мірі забезпечує більш швидке здійснення платежів;

– *мобільність*. Де б не знаходився споживач, він може здійснювати операції, використовуючи лише комп'ютер або мобільний телефон та Інтернет;

– *простота використання*. Будь-яка людина, може безперешкодно працювати з електронними грошима, адже електронні платіжні системи розробляються для споживачів в простій та доступній формі;

– *анонімність платежів*. При здійсненні розрахунків електронними грошима, необхідно зазначити лише номер електронного гаманця без будь-якої інформації про себе;

– *оперативність*. Здійснення електронних платежів відбувається швидко та надійно;

– *можливість переказувати малі суми*. В банківській системі комісія для платежів в невеликих сумах є значно вищою, ніж при переказі значних сум.

До основних причин, що стримують розвиток розрахунків електронними грошима можна віднести недовіру споживачів до електронних платіжних систем, що спричинено нерозвиненістю законодавчого регулювання даних платежів, а також звичка розраховуватися готівкою, проте, як позитивне слід відмітити поступову переорієнтацію споживачів товарів та послуг на безготівкові розрахунки (в т.ч. електронними грошима).

УДК 657.631.2

Сергиенко Н.С., к.э.н., доцент
Финансовый университет при
Правительстве Российской Федерации

РЕАЛИЗАЦИЯ ВНЕШНЕГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ В СУБЪЕКТАХ РФ

Реформирование бюджетного процесса в России затронуло все этапы, в том числе государственный и муниципальный контроль. Так, важными событиями являются: принятие в 2011 году федерального закона № 6-ФЗ «Об общих принципах организации и деятельности контрольно-счетных органов субъектов РФ и муниципальных образований», в 2012 году - проекта, вносящего изменения в БК, и принятые изменения в 2013 г., и, наконец, в 2013 году - федерального закона № 41-ФЗ «О Счетной палате Российской Федерации».

Происходящие преобразования заслуживают положительной оценки, поскольку изменения в законодательстве направлены на то, чтобы ликвидировать имеющиеся пробелы, недочеты и связанные с ними наболевшие проблемы. Однако при детальном осмотре в новом законе можно также найти ряд незначительных и существенных недостатков. Этот факт не умоляет значимости перемен, он просто подтверждает, что в мире нет ничего идеального, а это осознание порождает необходимость дальнейшего совершенствования внешнего контроля, в частности, за исполнением регионального бюджета.

Теперь в Бюджетном кодексе РФ есть определения терминов внутреннего и внешнего государственного финансового контроля. Эти виды контроля закреплены за определенными органами, но не уточнено, что именно они означают, не раскрыты цели и задачи, стоящие перед внутренним и внешним государственным финансовым контролем, и, более того, в них не дано само определение контрольно-ревизионной деятельности. Поэтому требуется дальнейшая проработка данного вопроса, подразумевающая более детальную расшифровку как внутреннего, так и внешнего контроля, во избежание лишних недоразумений не только в теории, но и на практике.

Четкие определения, данные внешнему и внутреннему контролю, могли бы способствовать и в решении так часто поднимаемого вопроса дублирования полномочий органов финансового контроля, который, в

свою очередь, возникает в силу специфики самой контрольно-ревизионной деятельности. На практике схожие полномочия органов внешнего и внутреннего государственного (муниципального) финансового контроля приводят к возникновению ряда негативных последствий, таких как конфликт интересов, снижение эффективности осуществляемой контрольной деятельности и даже дезорганизации финансово-хозяйственных процедур.

Важным моментом является дальнейшее развитие внешнего финансового контроля, совершенствование внутренних стандартов, а также стандартов, касающихся взаимодействия контрольно-счетных органов и Счетной палаты РФ. В данное время наблюдается недостаточная проработанность на региональном уровне вопроса об осуществлении сотрудничества контрольно-счетных палат с другими субъектами финансово-бюджетных отношений как внутри субъекта РФ (муниципалитета), так и за его пределами. Возможно, это будет решено посредством реализации ст.18 нового закона, которая дает контрольно-счетным палатам право с целью исполнения своих функций непосредственно осуществлять в рамках закона сотрудничество и взаимодействие с любыми субъектами финансово-бюджетных отношений. Представляется весьма перспективным направление взаимодействия между региональными контрольно-счетными органами и территориальными органами Росфиннадзора, которое, возможно позволит решить проблему отсутствия единой классификации финансовых нарушений.

Кроме норм Бюджетного кодекса РФ, по сути, не рассмотрен процесс организации внешней проверки годового отчета об исполнении бюджета субъекта РФ. На практике это порождает не только существенные различия, но и ситуации, при которых данная деятельность осуществляется в отсутствие установленного правового механизма ее проведения, либо механизм противоречит другим общефедеральным требованиям. Это свидетельствует о необходимости закрепления основных постулатов внешней проверки годового отчета на федеральном уровне. К ним можно отнести: принципы проведения внешней проверки годового отчета об исполнении бюджета субъекта РФ; этапы ее проведения; перечень тех сведений, которые будут отражаться в Заключении контрольно-счетного органа субъекта РФ. Это позволит создать единый механизм проведения внешней проверки годового отчета, что положительно отразится на контрольной деятельности.

УДК 37.08: 657

Сирцева С.В., к.е.н.

Миколаївський національний аграрний університет

ОСВІТНЯ КОНЦЕПЦІЯ ЯК СКЛADOVA ЧАСТИНА КОНЦЕПЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Бухгалтерський облік є однією з найважливіших наук в системі бізнес-освіти. Як освітня технологія бухгалтерський облік орієнтований на передачу необхідних знань та вироблення умінь у студентів, що навчаються на облікових спеціальностях.

Нові підходи до навчання вимагають нових методів організації навчального процесу, сучасного інформаційно-освітнього середовища, нових педагогічних технологій, що дозволяють підвищити інтенсивність та ефективність навчального процесу, створюють умови та засоби індивідуального та колективного навчання.

Так, сучасна система освіти не на достатньому рівні забезпечує належний рівень фахової підготовки студентів з напрямку «Облік і аудит» до практичної діяльності, оскільки відсутня цілісна концепція та відповідна ефективна система підготовки в специфічних умовах інформаційного середовища.

Ефективність навчання спеціалістів з бухгалтерського обліку в інформаційному середовищі забезпечується специфічними діями методологічного рівня, такими, як: виділення істотного на основі інформаційної моделі бухгалтерського обліку, синтез цілісного, системне уявлення про факти господарської діяльності, взаємозв'язку об'єктів бухгалтерського обліку, облікових процесів, етапах вирішення облікових задач, виконання послідовних облікових процедур з використанням комп'ютерної техніки.

На нашу думку, дії у віртуальній бухгалтерії з обліковими об'єктами, систематизація та узагальнення інформації, пошук інформації, якої бракує, створення особливих умов для спостережень представляють собою новий предметно-змістовний рівень підготовки студента.

Досвід використання в навчальній практиці інтерактивних електронних навчально-тренінгових комплексів дозволив встановити, що студенти краще засвоюють ключові ідеї, принципи і узагальнені алгоритми бухгалтерського обліку. Моделювання, закладене в

електронні навчально-тренінгові комплекси виступає важливим елементом підвищення ефективності навчання.

Отже, основними умовами успішної реалізації освітньої моделі на основі електронних навчально-тренінгових комплексів з урахуванням факторів, що визначають ступінь можливості навчання студентів в інформаційно-технологічному середовищі, є єдність методологічних, теоретичних і методичних позицій, створення комп'ютерного середовища, адекватного завданням реальної облікової практики в сфері бухгалтерського обліку та активізація навчальної діяльності.

УДК 657

Скиба І.І.

Національний університет „Львівська політехніка”

РЕФОРМУВАННЯ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)

Створення національної системи бухгалтерського обліку розпочалось у 1991 році, коли Україна здобула статус незалежної держави. Хоча в цей час в країні відбувалися зміни в економіко-правому забезпеченні підприємницької діяльності, реформування власності, а також перехід до ринкової економіки, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності ґрунтувалися на методиці державної форми власності та планової економіки, яка була сформована за радянських часів.

Першим фундаментальним актом на шляху до реформування існуючої законодавчої бази став прийнятий 16 липня 1999 року Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, який чітко визначив правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Також були затверджені Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1-6, 7-12, 14-17, 19-21, 25 та План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

До складу Балансу було введено нові об'єкти обліку, такі як нематеріальні активи, гудвіл, фінансові інвестиції, відстрочені податкові активи та відстрочені податкові зобов'язання, неоплачений капітал та вилучений капітал.

П(с)БО 2 „Баланс”, яке затверджене Міністерством фінансів України 31.03.99 р. №87 визначалися зміст і форма балансу та загальні вимоги до розкриття його статей.

Баланс підприємства складається відповідно до П(с)БО, які є взаємопов'язаними між собою. Наприклад, запаси відображаються в Балансі згідно з П(с)БО 2, а їх облік ведеться згідно з П(с)БО 9 „Запаси” і т. д.

У 2007 році введено в дію П(с)БО 30 „Біологічні активи”, відповідно до якого актив Балансу доповнено двома статтями: „Довгострокові біологічні активи” та „Поточні біологічні активи”.

Після введення в дію П(с)БО 31 „Фінансові витрати”, до складу таких статей Балансу як „Незавершене будівництво” та „Незавершене виробництво”, якщо їх об'єкти потребують великого періоду часу на їх створення, включаються фінансові витрати.

У 2008 р. форму №1 доповнено рядком 231 „у тому числі в касі”, де вказується сума наявної готівки в касах підприємства.

На підставі наказу Міністерства фінансів України від 07.02.13 р. №73 П(с)БО 2 втратило чинність, і набуло чинності Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке замінило перші п'ять П(с)БО, що містили пояснення змісту всіх статей фінансових звітів.

За новим стандартом форма №1 отримала подвійну назву – Баланс або Звіт про фінансовий стан, що характеризує його функціональне призначення. Змінилась структура Балансу (Звіт про фінансовий стан): три розділи активу та три пасиву.

Витрати майбутніх періодів з окремого розділу стали статтею у складі „Оборотних активів”. Виробничі запаси, незавершене виробництво, готову продукцію та товари об'єднано в одну статтю „Запаси”, проте можна застосовувати додаткові рядки, які деталізують основну статтю. Резерв сумнівних боргів в окремому рядку не відображається, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги відображається вже за мінусом цього резерву. Грошові кошти також відображаються одним рядком. Зазнав змін і пасив Балансу: у розділі I в окремій статті повинна наводитися інформація про капітал у дооцінках. Додатково можна показати емісійний дохід та накопичені курсові різниці. В одну статтю „Зареєстрований капітал” об'єднано статутний та пайовий капітал. Окремо в розділах II та III зазначається інформація про довгострокові

та короткострокові забезпечення. До III розділу також додано статтю „Доходи майбутніх періодів”, яка раніше була окремим розділом. Натомість створено новий розділ „Зобов’язання, пов’язані з необоротним активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття”.

Отже, усі зміни, що відбувалися з Балансом, зумовлені реформуванням дорадянської економіки та розвитком процесів економічної інтеграції України. Дані зміни стали важливою передумовою ефективного функціонування та визнання бухгалтерського обліку і фінансової звітності на міжнародному рівні.

1. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С.Ф. Голов // – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522с.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р., № 73.

УДК 657

Случак Н.А., к.е.н.

Березнівський лісотехнічний коледж НУВГП

ЛІСОВІ РЕСУРСИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Тривала підміна понять в економічній науці (економіка – буквально – правила управління домашнім господарством, господарська діяльність, пов’язана з виробництвом продукції і послуг, зі створенням; хрематистика – мистецтво наживати багатство та робити гроші) суттєво вплинула на ціннісні орієнтири. Це, у свою чергу, змінило як взаємовідносини між людьми, так і ставлення людей до навколишнього середовища і свого місця у ньому. Лісогосподарські підприємства одні з небагатьох, які можуть зменшувати негативний вплив людини на довкілля. Лісовідновлення створює позитивні екстерналії для суспільства в цілому. Тому, на наш погляд, для підприємств лісової галузі необхідно враховувати, насамперед, їх можливість покращити середовище існування людини, і лише в наступну чергу – економічні вигоди, які можуть бути отримані. Рівень використання лісових ресурсів повинен бути в межах біосферно допустимого. Це потребує чіткого розмежування демографічно обумовлених потреб та деградаційно-паразитичних.

Підхід до лісів як до нескінченного джерела природних багатств

вичерпав себе. Тому важливою є розробка нової концепції використання лісових ресурсів.

Лісогосподарська галузь, поряд із сільським господарством, унікальна: вона може створювати нові речовини (вирощування дерев, ягід, грибів, лікарських рослин і т.д.), а не лише перетворювати існуючі. Як сировинна база ліси є важливим гарантом економічної безпеки. Вони – джерело сировинних ресурсів деревного і не деревного походження, які виступають сировиною для промисловості. Ресурси деревного походження, отримувані після зрубання дерева, одержують разово, по закінченні терміну вирощування дерева, а ті, які отримуються прижиттєво та ресурси недеревного походження можна одержувати неодноразово, протягом вирощування деревних порід (яке триває від 80 років).

Комплексне використання лісових ресурсів вимагає чіткого визначення видів цих ресурсів, визначення переліку необхідних робіт, окреслення витрат, які виникатимуть.

УДК 657.47

Смолякова О.М., к.э.н.

Белорусский государственный экономический университет

ПОСТРОЕНИЕ СИСТЕМЫ УЧЕТА ЗАТРАТ НА ПРОИЗВОДСТВО В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СТРАТЕГИИ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ

Для настоящего момента развития экономической науки характерен пересмотр и дальнейшее развитие концепции управления, что требует совершенствования системы информационного обеспечения процессов принятия управленческих решений. Условия современной конкуренции требуют принятия быстрых и эффективных решений на основе объективных и полных данных, предоставляемых, в том числе, системой бухгалтерского учета.

Одним из факторов, обеспечивающих успешное функционирование организаций, является стоимостная оценка продукции, на которую существенное влияние оказывает затратный механизм. В последние годы затратный метод ценообразования зачастую подвергался резкой критике. В противовес затратному

підходу проблеми цінообразовання розглядалися з точки зору ринкового попиту. Можливості окремого виробника в установленні ціни на даній основі обмежені множиною факторів стратегічного і тактичного характеру. При цьому цінова політика організацій зазвичай будується за принципом: збір інформації про ціни на аналогічну продукцію – визначення свого місця на ринку – розробка стратегії цінообразовання. В цих умовах більшість організацій при визначенні ціни по-прежнему в значительній ступені керуються рівнем склавшихся витрат на виробництво. Можливо виділити дві найбільш поширені стратегії цінообразовання, що вимагають цільового розподілу витрат при їх обліку:

- стратегія низьких витрат,
- стратегія диференціювання.

Для реалізації стратегії низьких витрат необхідно виробити розподіл витрат на кожному етапі, в першу чергу, на структурні (визначені економічною природою того чи іншого виду діяльності) і функціональні (залежні від особливостей побудови управлінської системи, застосованої технології, т.е. от роботи самого суб'єкта господарювання).

Стратегія диференціації орієнтована не стільки на зниження витрат, скільки на надання продукту специфічних характеристик і якостей, що неизменно викликає додаткові витрати на виробництво. При даному підході система обліку повинна дозволити виділити групи витрат, можливо підлягають відшкодуванню в ціні, наприклад, стандартні і додаткові.

Вне залежності від застосованої цінової стратегії система обліку витрат на виробництво повинна бути побудована таким чином, щоб надавати управлінському персоналу можливість об'єктивного регулювання ціни.

1. Апчерч А. Управлінський облік: принципи, практика: Пер. з англ. під ред. Я.В. Соколова, І.А. Смирнової. – М.: Фінанси і статистика, 2002. – 952 с.
2. Друри К. Управлінський облік для бізнес-рішень: Пер. з англ. під ред. В.Н. Егорова. – М.: ЮНІТИ-ДАНА, 2003. – 665 с.
3. Жданов С.А. Механізми економічного управління підприємством: Учеб. посібник для вузів/С. А. Жданов. - М.: ЮНІТИ, 2002. - 319 с.
4. Иванов В.В. Управлінський облік для ефективного менеджменту. – М.: ИНФРА-М, 2013. – 206 с.
5. Мицкевич А.А. Управление затратами и прибылью/А.А. Мицкевич. – М.: ОЛМА-ПРЕСС: ИНЭС, 2003. - 191 с.

6. Панков, Д.А. Управленческий учет и анализ: учебное пособие/Д. А. Панков, Л.В. Пашковская. - ГИУСТ БГУ, 2011. - 222 с.
7. Палий В.Ф. Управленческий учет издержек и доходов (с элементами финансового учета). – М.: ИНФРА-М, 2009. – 277 с.
8. Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект: Пер. с англ. под ред. Я.В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 416 с.

УДК 657

Сторожук Т.М., к.е.н., доцент

Національний університет державної податкової служби України

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Діяльність будь-якого підприємства здійснюється в умовах дії факторів вн, які виражені показниками економічного потенціалу, обсягом наявних ресурсів, системою організації виробництва, постачання, збуту та управління, технологіями виробництва, кадрового забезпечення та багаутрішнього та зовнішнього середовища. Кожне підприємство є унікальним через неповторність своїх індивідуальних характеристик та іншими складовими. Суб'єкт господарської діяльності, щоб забезпечити своє майбутнє, повинен швидко адаптуватися до змін в оточуючому середовищі. «Роль управлінського апарату полягає у тому, щоб виявити зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі на основі отриманої економічної інформації і розробити стратегію виживання фірми в умовах жорсткої конкуренції»[1,с.303]. Тому є потреба в адаптації системи управління до змін середовища та зміни системи одержання економічної інформації.

Управління має бути конструктивним, ефективним, оперативним та дієвим. Ефективне управління суб'єктами ринкової економіки обумовлюється створенням необхідної за якістю, обсягом та термінами інформації, яка дозволяє приймати дієві управлінські рішення. Збір та обробка даних для створення такої інформації і подання її у потрібному для прийняття управлінських рішень вигляді мають бути побудовані на загальних принципах, але в той же час і індивідуалізовані [2,с.123]. За результатами багатьох досліджень, можна зробити висновок, що на даний момент більшість

господарських одиниць України так і не зуміли правильно організувати систему бухгалтерського обліку та не забезпечили створення і рух інформаційних потоків для прийняття відповідних управлінських рішень.

Основною ланкою системи одержання економічної інформації є бухгалтерський облік. В сучасних умовах господарювання виникла потреба розширення меж бухгалтерського обліку як в просторі, так і в часі. Інакше кажучи, сьогодні змінилися як якісні так і кількісні вимоги до інформації, яку продукує бухгалтерський облік. В умовах ринку та постійних змін економічного середовища функціонування підприємства виникає потреба у внутрішній та зовнішній інформації. Щодо зовнішньої інформації, мова йде про інформацію на кшталт: місцеві ринкові ціни, показники діяльності підприємств-конкурентів, перелік можливих постачальників та їх пропозиції, перелік вірогідних покупців та їх запити, ринки збуту, потреби та запити різних споживачів тощо. Приймати адекватні управлінські рішення без такої інформації неможливо. Функціонування суб'єкта господарювання в умовах існування різного рівня цін на одні і ті ж матеріальні цінності, одержані від різних постачальників та різних цін від того ж самого постачальника, але в різні періоди зумовлює більшу увагу звертати на натуральні, кількісні показники. На нашу думку, використання різного роду кількісних, натуральних показників є особливо актуальним в рамках ведення оперативного та управлінського обліку.

Розширення інформаційних ресурсів має здійснюватись в напрямку розвитку не тільки операційного, але і тактичного та стратегічного обліку. Відображення в обліку потенційних наслідків фактів господарського життя підприємства та визначення потенціалу в цілому має стати прерогативою стратегічного обліку.

Відступ від командно-адміністративної економіки і наближення до ринкових умов господарювання в Україні, на превеликий жаль, не гарантував швидких та кардинальних змін в системі одержання та потоку інформації. На підприємствах зберігається жорстка централізація інформації та прийняття рішень, що не дозволяє оперативно та ефективно діяти. Комп'ютеризація суспільства та бухгалтерського обліку зокрема майже не змінила систему створення інформації. Прискорились темпи одержання інформації, але завдання обліку та вимоги до інформації майже не змінилися. Варто відмітити також відсутність на ринку адекватних програмних продуктів, які б

повністю відповідали вимогам менеджерів різних рівнів управління, запитам бухгалтерів та потреб економіки.

1. Пушкар М.С. Креативний облік(створення інформації для менеджерів): Монографія.-Тернопіль,Карт-бланш,2006.-334 с.
2. Бухгалтерський облік:актуальні проблеми та рішення [Текст]:монографія/за ред. д-ра екон.наук,проф.С.С.Герасименка, д-ра екон. наук, проф.А.О.Єпіфанова:[С.С.Герасименко,А.О.Єпіфанов,М.Д.Корінько та ін.].-Суми:ДВНЗ«УАБС НБУ»,2010.-162с.

УДК 339

Суперека І.А.

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиційна діяльність — це комплекс заходів і практичних дій юридичних та фізичних осіб (українських або іноземних), а також держави щодо здійснення інвестицій у будь-якій формі з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні засоби та оборотні кошти в усіх галузях та сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Основною метою управління інвестиційною діяльністю є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії підприємства на окремих етапах його розвитку. В кінцевому підсумку воно набуває конкретного вираження в максимізації ринкової вартості підприємства та підвищенні добробуту його власників у поточному та майбутніх періодах. Тому в процесі реалізації цієї мети інвестиційна діяльність спрямовується на вирішення таких найважливіших завдань розвитку економіки підприємства.

По-перше, на основі здійснення лише ефективною інвестиційною діяльністю можливе забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства (стратегія підприємства на будь-якому етапі

його розвитку з моменту створення передбачає постійне економічне зростання шляхом збільшення обсягу і диверсифікації діяльності, максимально можливу активізацію інвестиційних процесів).

По-друге, забезпечення максимізації чистого прибутку, що залишається в розпорядженні власників підприємства від інвестиційної діяльності (за наявності альтернативних рішень щодо інвестування треба приймати ті з них, які забезпечують найбільший прибуток у розрахунку на одиницю вкладеного капіталу). Максимізація рівня чистого інвестиційного прибутку має забезпечуватися в межах допустимого інвестиційного ризику, конкретний рівень якого визначається схильністю до ризиків власників або менеджерів підприємства при здійсненні інвестиційної діяльності.

По-третє, забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків за необхідного рівня дохідності інвестицій.

По-четверте, забезпечення оптимальної ліквідності інвестицій та можливостей швидкого реінвестування капіталу.

По-п'яте, забезпечення формування необхідних обсягів та оптимальної структури інвестиційних ресурсів з урахуванням потреб (попиту) на довготермінову перспективу.

По-шосте, підтримання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства у процесі здійснення інвестиційної діяльності.

По-сьоме, пошук і обов'язкове здійснення шляхів прискорення реалізації інвестиційних програм та проектів підприємства.

Усі зазначені вище завдання управління інвестиційною діяльністю тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені.

Управління інвестиційною діяльністю слід розглядати як складову загальної системи управління підприємством та здійснюючи звертати увагу на: інтегрованість із загальною системою управління підприємством, комплексність в процесі формування управлінських рішень щодо реалізації інвестицій у взаємозв'язку з кінцевими результатами фінансової діяльності підприємства, високий рівень динамізму управління в галузі формування і реалізації інвестицій, багатоваріантність підходів щодо прийняття окремих управлінських рішень в сфері формування інвестиційних ресурсів підприємства, орієнтація на стратегічний розвиток підприємства.

Головною метою управління інвестиційною діяльністю підприємства є отримання максимального прибутку не тільки в

поточному, але і у перспективному періодах. Це передбачає розв'язання низки питань, зокрема: розробка інвестиційної стратегії підприємства; пошук і формування інвестиційних ресурсів; оцінка ефективності проектів; формування і оцінювання інвестиційного портфелю; оцінка інвестиційної привабливості підприємства та ін.

Виходячи з вищенаведених даних можна зробити висновок, що система управління інвестиційною діяльністю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством і включає розробку напрямів діяльності підприємства в частині інвестиційної, що орієнтована на збільшення прибутку, за рахунок довгострокових вкладення капіталів, призначених для створення, розміщення, реконструкції, модернізації, технічного переозброєння підприємства.

Отже, ефективність системи управління буде досягатись за рахунок покращення інвестиційної діяльності в основних її частинах: організаційна забезпеченість, інформаційна забезпеченість, планування, контроль, моніторинг інвестиційних проектів, проведення фінансово-економічних розрахунків, оцінка ефективності.

Управління інвестиційною діяльністю передбачає необхідність проведення фінансово-економічних розрахунків, які пов'язані з потоками грошових коштів в різні періоди. Вирішальною при цьому є оцінка вартості грошей, яка з часом змінюється з урахуванням норми прибутку на фінансовому ринку.

1. Вініченко І.І. Формування системи управління інвестиційною діяльністю підприємства.// Інвестиції: практика та досвід. - 2007.- № 4.- 9-13с.
2. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. Навчальний посібник. - К.: Лібра., 1998.
3. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб. - К.: Знання-Прес, 2003
4. Федоренко В. Г. Инвестознавство: Підручник. - 3-тє вид., допов. - К.: МАУП, 2004. - 480 с.
5. www.intkonf.org

УДК 174.4 (07)

Сушик І.В., к.і.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ЕТИКА БІЗНЕСУ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції країн проблема етики бізнесу для України набуває надзвичайно актуального характеру. Без застосування етичних принципів у бізнесі неможливо забезпечити стійкий розвиток окремого суб'єкта та мінімізувати внутрішні та зовнішні ризики. Моральна регуляція підприємницької діяльності є однією з важливих передумов формування та ефективної реалізації економічної стратегії української держави, політики розвитку національного підприємництва.

Як відносно самостійна частина соціально-філософської теорії та етики, підприємницька етика („етика бізнесу“) конституюється у другій половині ХХ-го століття. Саме в цей час наукова спільнота і діловий світ прийшли до висновку про необхідність підвищення «етичної свідомості» професійних бізнесменів та менеджерів при проведенні ними ділових операцій, а також відповідальності корпорацій перед суспільством. Поштовхом до осмислення моральних чинників економічної діяльності в сфері бізнесу слугували численні факти зловживань в роботі відомих виробничих компаній в ряді європейських країн. Як реакція на проблему в Європі виходять перші праці, присвячені ситуації в етиці бізнесу.

У 80-ті – на поч. 90-х років ХХ ст. формується і запроваджується в практику етика бізнесу не тільки як наукова, але й як навчально-освітня дисципліна. В США, наприклад, цей предмет до своїх навчальних програм включила більшість шкіл бізнесу. З'явилися узагальнюючі документи, які мали для бізнес-політики стратегічне суспільне значення. Серед них, зокрема, „Сім принципів ведення бізнесу“ (1994), „Глобальні принципи Саллівана“ (1999), які містять основні узагальнення щодо правил і норм ділової етики, впливу транснаціональних корпорацій на довкілля та соціальне життя тощо.

Еволюція і розповсюдження етики бізнесу у 90-ті – 2000-ні роки пов'язана із створенням і розвитком Всесвітньої комп'ютерної мережі (Інтернет) та утворенням єдиного інформаційного простору. В численних публікаціях цього періоду обґрунтовується думка про те,

що використання етичних засад в професійній діяльності ділових людей вдосконалює бізнес, посилює його соціальну ефективність і привабливість.

В українській соціально-філософській та етичній літературі інтерес до дослідження моральних аспектів бізнес-діяльності виник нещодавно. При цьому увага приділяється переважно з'ясуванню практичної функції моралі, моральних аспектів господарчої діяльності в умовах становлення ринкової економіки, аналізуються питання моральної регуляції підприємницької діяльності, вплив моральних цінностей на економічну поведінку тощо.

Етика бізнесу в широкому сенсі є сукупністю етичних принципів і норм, якими повинна керуватися діяльність організацій та їх членів у сфері управління і підприємництва. Етика бізнесу є вивченням відповідності моральних норм людини діяльності і цілям ділової організації. Вона не є простим набором певних моральних стандартів, а виступає інструментом аналізу і вирішення проблем, які постають перед етичною людиною, що займається бізнесом.

Вищевикладене підсилює актуальність етики бізнесу як наукової проблеми та необхідність впровадження її як навчальної дисципліни. Вивчення курсу «Етика бізнесу» допоможе розглянути морально-етичні питання, що виникатимуть при складних ділових відносинах у бізнесі; показати етичні проблеми, що вирішуються керівниками; познайомитись з етичними цінностями особистості й організації; сформувати етичний погляд на економічні взаємини; розуміти етичну ситуацію в сучасному діловому світі, бути здатним знатися на процесах, властивих українській діловій культурі, вміти зіставити їх із духовними і етичними процесами в інших регіонах світу. Дисципліна дасть студентам відповідний обсяг знань, необхідний для майбутньої професійної діяльності в царині менеджменту, допоможе виявити закономірності й визначити правила етики ділових стосунків з метою формування розвиненої культури підприємництва.

Отже, бізнес-діяльність – це сфера людських стосунків. Саме люди, а не товари, фінансові потоки, акції і цінні папери, є діючими особами економічного життя. Бізнес потребує морального патронування як і будь-яка інша царина людської активності. Культура бізнес-діяльності з глибоким етичним підґрунтям є важливою передумовою виживання, стабільності й прибутковості компанії.

УДК 657

Талах Т.А., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ВИКОРИСТАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ МАРКЕТИНГОВОГО АНАЛІЗУ

Формування управлінської звітності, у тому числі маркетингової, є завершальним етапом облікового процесу. Маркетингова управлінська звітність є сукупністю показників, що відбивають результативність маркетингу як процесу господарської діяльності підприємства, у тому числі витрати на окремі маркетингові функції за видами продукції і групами покупців. Маркетингова управлінська звітність повинна, передусім, відповідати запитам внутрішніх користувачів цієї інформації на кожному рівні управління, залежно від господарських рішень, що приймаються на кожному з цих рівнів.

Висока доля витрат на маркетинговий процес також не завжди свідчить про використання на підприємстві маркетингового підходу до управління.

Керівникові маркетингового підрозділу потрібна детальніша інформація за ключовими показниками, що характеризують діяльність цього підрозділу. Для управління маркетингом такі показники включають передусім: інформацію про витрати ресурсів, задіяним в процесі маркетингу в розрізі функціональних статей витрат; детальну інформацію по окремих видах продукції (прибутки, витрати) та інформацію за контрагентами (прибутки, витрати).

Для цього можуть використовувати дані, сформовані в реєстрі за рахунком «Витрати в розрізі видів продукції» для аналізу витрат на маркетинг за окремими видами продукції. Така інформація відбиває набір маркетингових функцій (і операцій), пов'язаних з виготовленням і збутом цих видів продукції. Аналіз цих функцій і операцій дозволяє класифікувати дії на додаючі і не додаючі цінності продукту. Отримання і наступний аналіз такої інформації дозволяє скасовувати не результативні (які не додають вартість) операції і витрати на них, що дозволяє скорочувати витрати без погіршення показників об'ємів продажів і прибутку. В той же час, рішення про відмову від здійснення тих або інших функцій або операцій повинні прийматися обачно, щоб не погіршити задоволеність клієнтів і надалі не погіршити

конкурентоспроможність підприємства в цілому і окремих видів продукції.

Це дозволить приймати рішення відносно подальших умов співпраці з конкретними покупцями з метою поліпшення результатів господарської діяльності підприємства.

Також серед покупців слід виділити ті, з якими компанія зацікавлена підтримувати довгострокову співпрацю. Це дозволить сформуванню обґрунтовану політику по підтримці саме перспективних покупців і перерозподілити на них ресурси, що вивільняються, що забезпечить велику ефективність окремих маркетингових функцій (знижок, рекламній підтримці та ін.) і господарської діяльності в цілому.

Крім того, аналіз споживання маркетингових функцій окремими групами споживачів допомагає виявити специфічні функції і дії, які будуть результативними/не результативними саме для цієї групи. Скасування цих витрат для інших груп споживачів дозволить також понизити маркетингові витрати без погіршення інших показників.

Таким чином, маркетингова управлінська звітність повинна відповідати запитам внутрішніх користувачів на кожному рівні управління, залежно від господарських рішень що приймаються на кожному з цих рівнів. Спільне використання даних маркетингової управлінської звітності на різних рівнях управління, а також за участю співробітників інших служб (наприклад, фінансових) дозволить підприємствам більш обґрунтовано приймати рішення з питань ціноутворення і планування асортименту.

УДК: 657

Ткачук І.М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

РОЛЬ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БУХГАЛТЕРА

Як відомо від правильних, своєчасних і точних дій бухгалтера залежить ефективна діяльність підприємства. Проте, навіть найбільш кваліфікований фахівець може допустити ненавмисну помилку, яка може призвести до негативних наслідків. Виходом з даної ситуації є

страхування професійної відповідальності бухгалтера, яке може допомогти компенсувати фінансові наслідки від неправомірного рішення.

Страхування професійної відповідальності пов'язане із забезпеченням страхового захисту у зв'язку з висуненням претензій до фізичних осіб або підприємств, зайнятих виконанням своїх професійних обов'язків або наданим послуг, тобто основою відповідальності є професійна діяльність конкретної фізичної або юридичної особи.

За міжнародною класифікацією страхування професійної відповідальності є окремим видом страхування загальногромадянської відповідальності, проте останнім часом воно все частіше розглядається як окремий вид в силу притаманних йому особливостей в частині формулювань умов страхування, андеррайтингу, оцінки ризику та способів врегулювання претензій.

У зарубіжній практиці страхування професійної відповідальності бухгалтера відноситься до числа найбільш поширених видів страхування. При цьому, відповідно до європейської термінології професійна відповідальність бухгалтера відповідає такому підвиду, як страхування від помилок і упущень (Errors and omissions insurance).

Страхування професійної відповідальності (Professional Indemnity) надає страховий захист від позовів з боку третіх осіб у зв'язку з помилками і упущеннями, зробленими страхувальником при виконанні службових обов'язків. Відповідно, метою даного виду страхування є захист «професіоналів» (professionals), тобто людей, які мають вищу освіту, володіють спеціальними знаннями і певною підготовкою.

Страхування професійної відповідальності може здійснюватися в добровільній і обов'язковій формах. У багатьох зарубіжних країнах воно проводиться в обов'язковій формі. Зокрема, таким фахівцям як бухгалтери, без укладання договору страхування професійної відповідальності здійснювати професійну діяльність забороняється. При цьому, страхувальниками можуть бути юридичні та дієздатні фізичні особи, які отримали ліцензію (сертифікат, свідоцтво, дозвіл і т.д.) на проведення професійної діяльності.

Варто зауважити, що страхове відшкодування поширюється тільки на майнову відповідальність страхувальника з чинним законодавством і не поширюється на кримінальну та моральну

відповідальність. Таким чином, страховик зобов'язується відшкодувати третім особам (юридичним або фізичним), які скористалися послугами страхувальника, прями матеріальні збитки, що виникли в порядку правової відповідальності в період дії договору страхування в результаті страхового випадку, підтверджена необхідними документами і за наявності рішення суду. Порушення кримінальної справи відносно страхувальника припиняє вирішення питання про виплату страхового відшкодування.

Відшкодування підлягає виплаті за умови отримання Страховиком від Страхувальника всіх необхідних документів, що підтверджують причини та обставини настання страхового випадку та розмір завданого збитку третім особам.

Враховуючи специфіку професійної діяльності бухгалтера, в більшості випадків для визначення суми збитку вимагається звернення до незалежний експерт. Витрати, пов'язані з їх роботою несе, як правило, страхувальник.

Головними перешкодами для подальшого розвитку ринку страхування професійної відповідальності бухгалтерів, з точки зору експертів області страхування, є недосконалість судової системи та низька правова споживча культура.

Узагальнюючи вище зазначене слід відмітити, що існування страхування професійної відповідальності обумовлено можливістю пред'явлення майнових претензій до осіб, які зайняті виконанням своїх професійних обов'язків. Юридично можливість пред'явлення таких претензій зумовлена, або законодавством, або умовами договору. Майнові претензії можуть бути викликані недобросовісним виконанням професійних обов'язків, помилками, упущеннями, повністю виключити які в реальному житті бухгалтера майже неможливо.

УДК 657.633.5

Гранченко Л.В., д.е.н., професор

Уманський національний університет садівництва

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ОСНОВНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Сучасні автори [1, 2] розділяють функції контролінгу та менеджменту, відзначаючи інформаційну та методологічну функції контролінгу. Разом з тим, і в рамках даної концепції визначення даного поняття досить різні: інструмент методичного та інформаційного супроводу процесу управління, інформаційне забезпечення управління, фінансово-економічна коментуюча функція в менеджменті, функція інформаційного супроводу процесу планування. Таким чином, працюючи в рамках даної концепції, визначення контролінгу, виділяє такі його складові. По-перше, контролінг – інструмент регулярного менеджменту, тобто контролінг може існувати, коли на підприємстві є (будується) система саме регулярного менеджменту. В іншому випадку контролінг на підприємстві не існує. По-друге, контролінг націлений на вибір оптимальних управлінських рішень, тобто контролінг дає підготовлені варіанти управлінських рішень. Даний момент видається суттєвим, так як такі визначення контролінгу, як, наприклад, інформаційне забезпечення управління або супровід планування не дозволяють зробити однозначний висновок про характер діяльності служби контролінгу. По-третє, контролінг ґрунтується саме на наукових методах моделювання та оптимізації. Основу висновків і рекомендацій, вироблюваних контролінговою службою, є логічно вивірені побудови, засновані на чітко сформульованих передумовах.

Контролінг – це основний аналітичний інструмент регулярного менеджменту, що дозволяє здійснювати вибір оптимальних управлінських рішень на основі наукових методів моделювання та оптимізації [1]. Таким чином, контролінг є систематизована, модельована частиною підготовки управлінського рішення.

Відповідно до напрямів діяльності, розрізняють відповідні їм напрями контролінгу: контролінг маркетингу, виробництва, фінансів, логістики, інвестицій тощо. У нашому дослідженні увага зосереджена на фінансовому контролінгу. З урахуванням усього вищесказаного, нами пропонується наступне визначення фінансового контролінгу.

Фінансовий контролінг – це основний аналітичний інструмент управління фінансово-економічними показниками, що дозволяє здійснювати вибір оптимальних управлінських рішень у сфері фінансів та економіки на основі наукових методів моделювання та оптимізації [2].

Визначення фінансового контролінгу є звуженням загального визначення контролінгу зазначенням сфери вироблення управлінських рішень, а саме – у сфері фінансів та економіки. Дане визначення, на відміну від ряду що даються дослідниками визначень, не фіксує сферу показниками прибутку і ліквідності, а дозволяє спиратися при постановці завдань фінансового контролінгу на систему фінансово-економічних показників, яка адекватна конкретної компанії.

Розкриваючи сутність контролінгу як інструменту регулярного менеджменту, необхідно визначити методи та інструментальні засоби, необхідні для вирішення поставлених перед контролінгом задач. Сукупність застосовуваних методів і інструментальних засобів будемо називати інструментарієм контролінгу. У проведеному нами дослідженні систематизовано інструментарій контролінгу, визначено чотири основні групи задач і відповідних їм інструментів: формалізація мети (інструмент – збалансована система показників – ЗСП), побудова сценаріїв розвитку (інструмент – розробка імітаційних моделей), вибір оптимальних сценаріїв (інструмент – розробка оптимізаційних моделей), підтримка управління за відхиленнями (інструмент – методи оперативного планування і контролю, фінансового аналізу).

Величини показників ЗСП і траєкторії їх досягнення можуть бути визначені через побудову сценаріїв розвитку на основі розробки імітаційних моделей. Даний інструмент дозволяє розглядати варіанти подальшого розвитку подій та їх вплив на показники цілей компанії. Використання двох вищезазначених інструментів – ЗСП і імітаційного моделювання – дозволяє моделювати поведінку вимірних показників, що характеризують рівень досягнення мети компанії, при різному поєднанні факторів як зовнішньої, так і внутрішньої середовища підприємства. При цьому вибір чисельних характеристик плану компанії здійснюється вручну з безперервного безлічі варіантів. Застосування аналітичних моделей, що використовують методи вибору оптимальних сценаріїв, дозволяє істотно скоротити набір варіантів і полегшити процес планування діяльності компанії.

1. Продан В.О. Управлінський облік як основа контролінгу / Продан В.О. // Глобальні та локальні проблеми соціально-економічного розвитку: нові виклики та рішення : тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих учених, 6-7 квітня 2012 р. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – С. 25-27.
2. Рахман М.С. Эволюция и современное состояние концепции контроллинга / Рахман М.С. // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2009. – № 869. Економічна серія. – С. 240-246.

УДК 657

Гранченко Л.В., д.е.н., професор,

Вернюк Н.О., к.е.н., доцент

Уманський національний університет садівництва

ЛОГІСТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Історія логістики сягає в глибоку давнину, але незважаючи на це, вона молода та прогресивна наука. Розквіт її припадає на період другої світової війни, саме в цей час її ефективно застосовували для прийняття стратегічних рішень у військовій промисловості, тилових, постачальницьких базах і при організації транспорту з метою своєчасного забезпечення військової армії зброєю, паливно-мастильними матеріалами та продуктами харчування. У післявоєнний період поняття та методи логістики поступово впроваджували в громадське життя, спочатку як новий науковий напрям про раціональне управління рухом матеріальних потоків у сфері обігу, а згодом у виробництві.

У даний час логістика охоплює закупівельну або логістику постачання, логістику виробничих процесів, збутову або розподільчу логістику, транспортну, інформаційну, логістику управління запасами, складську логістику. У період ринкового реформування української економіки цікавість до науки логістики зростає із загостренням кризи збуту, з підсиленням впливу споживачів на товаровиробників, із трансформацією ринку продавця в ринок покупця, логістика стає все більше потрібною у практичній діяльності. Підприємці всіх масштабів і рівнів переконались, що без свідомого цілеспрямованого управління матеріальними потоками неможливо забезпечити асортиментний вибір продукції, успішне просування товарів на ринку, оптимальну

організацію транспортування продукції та її розподіл, що поряд із маркетингом відображується в логістиці.

Проблеми формування ефективного логістичного механізму управління тривалий період є предметом дослідження багатьох вчених. Серед них: Анікіна Б., Захаров К., Неруш Ю., Окландер М., Родніков А., Семененко А. та інші. Проведені економічні дослідження стосувались, головним чином, пошуку факторів підвищення ефективності логістичного управління на підприємствах. Разом з тим, окремі аспекти дослідження у сфері логістики потребують уточнення, розширення і поглиблення, що зумовлено галузевими особливостями виробництва окремих видів продукції, відмінностями в рівні розвитку галузей, недосконалим менеджментом в Україні.

УДК 657

Трофимчук Н.В., ст. викладач

Коледж технологій, бізнесу та права

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ФОРМАТІВ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ

Сучасні тенденції розвитку господарського середовища зумовили суттєву зміну поглядів науковців і практиків на процес управління компанією та появу нового напрямку, що визначається комплексним використанням методичних підходів та інструментів фінансово-економічного і стратегічного аналізу, а також дією таких факторів, як креативність, динамізм, нестандартність у баченні подальшого розвитку бізнесу. Результатом останніх наукових досліджень і практичних апробацій у цій сфері стало формування у західній науковій думці сучасної концепції управління на основі розробки та реалізації успішної ділової моделі компанії, яка, на відміну від класичних бізнес-стратегій, може піддаватись оцінці з точки зору ефективності.

На основі семантичного та логічного аналізу терміну «бізнес-модель» пропонується визначати його зміст таким чином: це схематичний опис устрою бізнесу компанії як способу генерування вигод для споживачів і власників.

Враховуючи різноманітність бізнес-моделей і їх структурну складність, є доцільним виявлення базового набору основних елементів, що дозволяють стандартизувати опис бізнес-моделей, полегшити сприйняття і керування ними.

Кожна бізнес-модель повинна давати характеристику наступних основоположних аспектів бізнесу будь-якого підприємства:

- 1) що є споживчою цінністю, яку пропонує підприємство;
- 2) як підприємство створює споживчу цінність;
- 3) як підприємство реалізує споживчу цінність;
- 4) як підприємство керує своєю діяльністю;
- 5) як підприємство генерує дохід і прибуток.

На основі зазначених змінних, що визначають якісний стан об'єкта - бізнесу, - можна виділити 5 змістовних блоків, які об'єднують основні елементи бізнес-моделі:

I. Блок «Зміст цінності» (що визначає ключові напрямки бізнесу (бізнес-портфель);

II. Блок «Створення цінності» (акумулює в собі опис матеріальних і нематеріальних активів, що беруть участь у створенні споживчої цінності, визначення партнерів, постачальників і моделі взаємовідносин з ними, застосовуваних технологій, а також структур і функцій, необхідних для створення обраної споживчої цінності);

III. Блок «Реалізація цінності» (характеризує цільові сегменти ринку, конкурентів, способи та канали збуту);

IV. Блок «Управління» (описує управлінські відносини, що забезпечують взаємодію всіх елементів керованої системи бізнесу);

V. Блок «Генерування грошових потоків» (відображає способи і методи формування кінцевого результату господарської діяльності в перетвореній (фінансовій) формі).

Взаємозв'язок системи блоків, що формують бізнес-модель, здійснюється за допомогою потокових процесів, що визначають циркуляцію матеріальних ресурсів, інформації, фінансів як суто всередині компанії, так і при її взаємодії із зовнішнім оточенням. Системний підхід до управління сукупністю даних потоків може бути реалізований через управління бізнес-процесами, що представляють собою наскрізні ланцюжки операцій, що проходять крізь безліч структурних підрозділів і передбачають використання різних ресурсів. Бізнес-процеси пронизують бізнес-модель, координуючи взаємодію її складових блоків, і є її важливою частиною, визначаючи схему отримання кінцевого результату бізнесу.

Запропонований блоковий підхід до розгляду сутності процесу формування бізнес-моделі є виключно ціннісно-орієнтованим, а тому має обмеження з використання, не може бути поширений на окремі специфічні типи бізнес-моделі, торкається проблем майбутнього, а тому є небезпека втрати зв'язку з минулими елементами ресурсної бази. Тому саме модульний підхід щодо розгляду процесу формування бізнес-моделі підприємства дає змогу гнучко та збалансовано перейти до розвитку підприємства, органічно включаючи етапи зростання активів, прибутковості, усталеності, конкурентоздатності бізнесу.

До переваг модульного підходу слід також віднести можливості адаптації, пристосування, подальшого вдосконалення окремих елементів бізнес-моделі з урахуванням системи стратегій та зовнішніх обмежень (зокрема конкурентних). Окрім цього, цільові компоненти модульного підходу орієнтуються на принципово важливі для системи розвитку виробничо-комерційної системи у відповідності до існуючих проблем та характеристик різних типів підприємницьких структур.

УДК 657

Федоркевич А.В., к.э.н., доцент

УО «Белорусский государственный экономический университет»

АНАЛИЗ ОБЪЕМОВ ПЕРЕВОЗОК ГРУЗОВ НА ВОДНОМ ТРАНСПОРТЕ

В настоящее время развитие речного транспорта имеет стратегическое значение для экономики Беларуси, так как он поможет развёртыванию внутреннего туризма и осуществлению экспорта без посредников. В этой связи, для обоснования управленческих решений не обойтись без экономического анализа.

Все **показатели использования флота** можно объединить в три группы:

1) **Экстенсивные показатели:**

✓ **средняя продолжительность нахождения судна в эксплуатации** – характеризует сколько времени в течение отчетного периода единица флота находится в эксплуатации:

$$t_{\text{экспл}}^1 \text{ судна} = \frac{\text{тоннаже} - \text{сутки в эксплуатации (ТС}_{\text{экспл}})}{\text{общая грузоподъемность (Г}_{\text{общ}})}$$

✓ **средняя продолжительность оборота судна**

$$t_{\text{оборот}}^1 = \frac{\text{тоннаже} - \text{сутки в эксплуатации (TC}_{\text{экспл}})}{\text{общее количество груженых тоннаже} - \text{рейсов (TR}_{\text{груз}})}$$

✓ **коэффициент ходового времени**

$$K_{\text{ХВ}} = \frac{\text{общее количество тоннаже} - \text{суток хода с грузом (TC}_{\text{гр.}})}{\text{тоннаже} - \text{сутки в эксплуатации (TC}_{\text{экспл}})}$$

2) **интенсивные показатели:**

✓ **средняя нагрузка на 1 тонну грузоподъемности**

$$H_{1т\text{ГП}} = \frac{\text{Количество выполненных тонно} - \text{километров (V}_{\text{го}})}{\text{тоннаже} - \text{километры хода с грузом (TKM}_{\text{гр.}})}$$

$V_{\text{го}}$ – объем выполненной работы

$TKM_{\text{гр}}$ – расстояние с учетом грузоподъемности

✓ **Коэффициент использования грузоподъемности** – характеризует степень использования грузоподъемности с учетом пройденного расстояния

$$K_{\text{гр}} = \frac{\text{Количество выполненных тонно} - \text{километров (V}_{\text{го}})}{\text{общее количество пройденных тоннаже} - \text{километров (TKM}_{\text{общ}})}$$

$TKM_{\text{общ}}$ – количество тоннаже

– километров в груженом и порожнем состоянии

✓ **средний пробег с грузом за оборот судна** – расстояние, которое проходит судно с грузом в среднем за время 1 рейса, км

$$Pr_{\text{гр}} = \frac{\text{тоннаже} - \text{километры хода с грузом (TKM}_{\text{гр.}})}{\text{общее количество груженых тоннаже} - \text{рейсов (TR}_{\text{груз}})}$$

✓ **среднетехническая скорость** (км/сутки)

$$v_{\text{тех}} = \frac{\text{тоннаже} - \text{километры хода с грузом (TKM}_{\text{гр.}})}{\text{общее количество тоннаже} - \text{суток хода с грузом (TC}_{\text{гр.}})}$$

✓ **средняя путевая скорость** (км/сутки)

$$v_{\text{путевая}} = \frac{TKM_{\text{гр.}}}{TC_{\text{гр.}} + TC_{\text{стоянок с гр.}}}$$

$TC_{\text{стоянок с гр.}}$ – тоннаже-сутки стоянок в пути с грузом

3) **обобщающие показатели:**

✓ **валовая производительность** – это объем транспортной работы, приходящейся в среднем за 1 сутки работы на 1 т грузоподъемности (кВт мощности, пассажирское место).

$$\text{ВП} = \frac{\text{Кількість виконаних тонно – кілометрів (V_{го})}{\text{тоннаже – сутки в експлуатації (ТС_{\text{експл}})}$$

✓ **чистая производительность** – это объем транспортной работы, приходящейся за сутки хода с грузом на 1 тонну грузоподъемности.

$$\text{ЧП} = \frac{\text{Кількість виконаних тонно – кілометрів (V_{го})}{\text{общее количество тоннаже – суток хода с грузом (ТС_{\text{гр.}})}$$

Для анализа грузооборота судна и подсчета резервов увеличения объема транспортной работы можно воспользоваться мультипликативной факторной моделью:

$$V_{\text{ГО}}^{\text{груз.судна}} = \text{ТС}_{\text{експл}} \times K_{\text{ХВ}} \times v_{\text{тех}} \times H_{1\text{т ГП}}$$

где: $\text{ТС}_{\text{експл}}$ - количество тоннаже-суток нахождения судов в эксплуатации

$K_{\text{ХВ}}$ – коэффициент ходового времени

$v_{\text{тех}}$ – среднетехническая скорость

$H_{1\text{т ГП}}$ – средняя нагрузка на 1 тонну грузоподъемности

УДК 657.422.1

Чалюк Л.В., аспірант

Київський національний економічний університет ім.Вадима Гетьмана

КОЕФІЦІЕНТНИЙ АНАЛІЗ АДЕКВАТНОСТІ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Грошові кошти суб'єктів господарювання перебувають в постійному русі, забезпечуючи всі види діяльності: операційну, інвестиційну, фінансову. Рух грошових коштів, що в теорії управління підприємством характеризується поняттям «грошовий потік», розкриває динамізм підприємницької діяльності, де грошові надходження і грошові витрачання мають постійний характер.

Однією з основних цілей аналізу руху грошових коштів є виявлення рівня достатності формування грошових коштів для забезпечення безперервності діяльності суб'єкта господарювання, виконання зобов'язань перед кредиторами та власниками, оновлення матеріально-технічної бази. Аналіз літературних джерел показав, що

загалом вчені по-різному підходять до розрахунку коефіцієнтів для аналізу руху грошових коштів, що вносить плутанину у виробленні чіткого, поетапного підходу до організації та проведення аналізу. При цьому у вітчизняному доробку бракує комплексних досліджень та єдиних підходів до методики коефіцієнтного аналізу достатності формування грошових коштів.

У економічній практиці, зокрема банківської діяльності, поняття достатності ототожнюється з поняттям адекватності (наприклад, норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу). У перекладі з англійської слово «adequacy» означає достатність, відповідність. Отже, адекватність руху грошових коштів означає грошову достатність у суб'єкта господарювання для задоволення певних потреб.

У зарубіжній практиці для аналізу достатності (адекватності) руху грошових коштів розраховують коефіцієнт Cash flow adequacy ratio – CFAR, який в оригіналі розраховується за формулою:

$$CFAR = \frac{\text{Cash Flow from Operations Activities}}{\text{Long-term debt paid} + \text{Fixed assets purchased} + \text{Cash dividends distributed}}$$

Це співвідношення повинно мати значення 1 або вище. Співвідношення 1 або більше вказує, що операційна діяльність компанії приносить достатню кількість грошових коштів для задоволення необхідних бізнес-зобов'язань та здійснення капітальних інвестицій, що свідчить про нормальну фінансову стабільність. Відношення менше одиниці вказує на те, що суб'єкт господарювання має потенційні проблеми з ліквідністю.

Необхідно підкреслити, що у системі бухгалтерського обліку сальдовий потік грошових розрахунків у результаті операційної діяльності характеризується чистим рухом коштів від операційної діяльності, а не тільки надходженням грошових коштів. При цьому зауважимо, що оскільки чистий рух коштів від операційної діяльності є різницею між надходженням і витрачанням грошових коштів у результаті операційної діяльності, відтак в результаті такого розрахунку за достатністю формування обсягу розрізняються дефіцитний (зі знаком мінус) та позитивний (зі знаком плюс) рух грошових коштів.

Зрозуміло, що достатність грошових коштів буде можлива лише за наявності позитивного грошового потоку. Тому вважаємо, що у вітчизняному перекладі у чисельнику зарубіжної формули має бути значення реально одержаного, позитивного чистого руху коштів від операційної діяльності, інформація про котрий розкривається у рядку 3195 Звіту про рух грошових коштів. Стосовно знаменника відмітимо, що оскільки погашення будь-яких позик є фінансовими витратами, тому не бачимо доцільності виокремлення довгострокових позик.

Отже, сутність коефіцієнтного аналізу адекватності руху грошових коштів пропонуємо розуміти забезпечення внутрішніх та зовнішніх користувачів інформацією про достатність грошових коштів суб'єкта господарювання, отриманих у результаті операційної діяльності, для здійснення ним інвестиційної та фінансової діяльності. Розрахунок коефіцієнту адекватності руху грошових коштів пропонуємо здійснювати за формулою:

$$CFAR = \frac{\text{Чистий рух коштів від операційної діяльності} \quad (\text{ф.3 р.3195})}{\text{Придбання необоротних активів} \quad (\text{ф.3 р.3260}) + \text{Погашення позик} \quad (\text{ф.3 р.3350}) + \text{Сплата дивідендів} \quad (\text{ф.3 р.3355})}$$

УДК 330.131.7

Шевчук І.А., здобувач

Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Формування організаційно-економічного механізму у забезпеченні стійкої економічної безпеки підприємства потребує з'ясування визначень стійкої економічної безпеки та організаційно-економічного механізму забезпечення стійкої економічної безпеки підприємства.

Оскільки промислові підприємства розраховують на довгострокову стабільну роботу, виникає необхідність у застосуванні поняття стійкої економічної безпеки. Нами пропонується визначати стійку економічну безпеку як стан економічної системи внутрішнього середовища, здатний протягом усього життєвого циклу підприємства успішно нейтралізувати як власні внутрішні, так і зовнішні загрози без істотних для себе ресурсних витрат.

Для забезпечення стійкої економічної безпеки промислового підприємства пропонується використовувати організаційно-економічний механізм. Під організаційно-економічним механізмом забезпечення економічної безпеки підприємства, нами пропонується розуміти – сукупність методів і засобів здатних впливати на збалансованість інтересів взаємодіючих різних суб'єктів, що володіють різними інтересами.

Якщо не розглядати інтереси взаємодіючих суб'єктів то це може привести до того, що в практичних умовах роботи підприємства не чітко визначається можливість досягнення його мети по відношенню до споживача продукції і партнерів по бізнесу, а задачі часто не гармонізуються між собою.

Схема організаційно-економічного механізму складається з шести наступних етапів: збирання інформації, обробка одержаної інформації за напрямками, визначення рівня економічної безпеки, розрахунок прогнозованих значень показників та індикаторів, розробка заходів щодо системного збалансування інтересів підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища, аналіз результатів реалізації заходів щодо забезпечення економічної безпеки підприємства.

На першому етапі реалізації організаційно-економічного механізму проводиться підбір необхідної інформації за допомогою встановленої на підприємстві локальної обчислювальної системи (ЛОС).

На другому етапі здійснюється обробка одержаної інформації, для чого організовується експертна група в службі економічної безпеки підприємства. До складу цієї групи повинні входити фахівці основних напрямків діяльності підприємства і особи, що ухвалюють відповідальні рішення, вони також обробляють, систематизують, узагальнюють та упорядковують одержану інформацію.

На третьому етапі, згідно математичної моделі та вхідних десяти складових економічної безпеки: фінансова, інтелектуальна, кадрова,

техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, інноваційна, екологічна та ретроспективна складові, визначається рівень безпеки по кожній складовій і розраховується їх сукупний рівень.

На четвертому етапі розраховуються прогнозовані значення показників діяльності підприємства, що входять у систему економічної безпеки досліджуваного підприємства. Прогнозування цих показників дозволяє в значній мірі здійснювати передбачення, яке ґрунтується на науковому аналізі дійсності і передбачати тенденції і процеси в майбутньому, а також справитися з негативними ситуаціями, що дозволить забезпечити стійку економічну безпеку промислового підприємства.

Отже, одержані результати у вигляді реалізації організаційно-економічного механізму, дозволяють підвищити рівень економічної безпеки підприємства. Промислове підприємство функціонує в оточенні зовнішнього середовища: регіону, держави та інших суб'єктів. Найближче оточення підприємства – це регіон, в якому воно функціонує. Забезпечивши економічну безпеку на рівні регіону, можна досягти стратегічної мети підприємства – забезпечення стійкої економічної безпеки.

1. Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 170с. –Бібліогр.: с. 160-169.
2. Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. – К.: Лібра, 2003. – 280с.
3. І.І. Нагорна. Оцінка стійкої економічної безпеки промислового підприємства / І.І. Нагорна // Економічний простір. – 2008. - №19. – С. 243-255.

УДК 657

Шиманська К.В., к.е.н., доцент

Житомирський державний технологічний університет

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦЯ З ОБЛІКУ І АУДИТУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЦИКЛУ КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Розвиток вищої освіти України у європейському векторі посилює необхідність максимального наближення професійних компетенцій майбутніх фахівців з обліку і аудиту до вимог сучасного ринку праці, що актуалізує формування професійної компетенції фахівця, що може виконувати функції контролера (державних контролерів різних органів виконавчої влади, незалежних контролерів, внутрішніх контролерів), оскільки вони повинні мати не тільки значні професійні знання, але й найвищі морально-етичні якості.

Вивчення порядку організації та змісту інформаційно-методичного забезпечення дисциплін контрольного напрямку циклу професійної та практичної підготовки відповідно до галузевих стандартів вищої освіти за напрямом (спеціальністю) “Облік і аудит” дозволило встановити низку проблем практичного характеру при викладанні таких дисциплін.

По-перше, сучасна навчальна література орієнтована виключно на викладення моделей контролю, які підтримують формальну логіку та стандартні моделі вирішення питань контролю на підприємстві. Всі ми знаємо, що порушення можна поділити за певними типами, проте, логіку порушення не можна стандартизувати і в цьому контексті розвиток критичного нестандартного мислення набуває важливого компетентнісного значення.

По-друге, відсутні міцні міждисциплінарні зв'язки, зокрема, в підручниках з облікових дисциплін немає опису випадків, коли неправильно сформована кореспонденція бухгалтерських рахунків або застосована облікова оцінка фальсифікує показники звітності. Ми ж повинні вчити не тільки, як правильно робити, а ще й демонструвати, до чого приведе неправильне документування або відображення в бухгалтерському обліку відповідних операцій. Тому при викладанні обліку та розгляді типових документів, необхідно звертати увагу на відхилення в їх оформленні та методах порівняння і виявлення порушень на їх підставах, а також на випадки настання відповідальності бухгалтера, що дозволить формувати особистісне

відчуття професійної відповідальності та посилять його розуміння відхилень при вивченні контрольних дисциплін.

По-третє, проблеми методичного забезпечення самих контрольних дисциплін. Наявні сучасні підручники з аудиту та внутрішнього контролю дублюють зарубіжні видання та багато в чому мають перекладний характер, що погіршує у студента сприйняття матеріалу в контексті адаптації теоретичних положень та їх контекстне розуміння у традиційній підприємницькій практиці. Крім того, слід констатувати слабе методичне забезпечення практичного виконання контрольних процедур різних видів контролю, у зв'язку з чим на практиці професійним контролерам доводиться самостійно на власний ризик складати робочі документи, внутрішні стандарти, формувати політику та процедури контролю (це твердження можна проілюструвати практичними проблемами застосування МСА). В цьому контексті посилюється значення критичного мислення фахівця, його здатність “творити”, володіння такими методами пізнання, як абстрагування, екстраполяція та конкретизація.

В процесі виховання студентської молоді та викладання дисциплін контрольного циклу, викладачі повинні орієнтуватися на формування інноваційного та логічного мислення, виховання морально-етичних якостей, підтримку здатності студента до навчання та розвиток у нього вміння ідентифікувати завдання та окреслювати напрями його вирішення, а також організувати свою діяльність. Враховуючи окреслені вище проблеми та бажані професійні якості фахівця з обліку і аудиту, який може займатися контрольною діяльністю, при викладанні циклу контрольних дисциплін викладач повинен: 1) вчити студента визначати всі фактори, які впливають на організацію і методику контролю (вказувати на врахування цих факторів в практичній діяльності контролера з урахуванням виду контролю); 2) здійснювати міждисциплінарну ув'язку між знаннями та вміннями, отриманими на попередніх курсах та в процесі вивчення контрольної дисципліни (ставити питання та завдання, для розв'язання яких необхідно застосовувати знання бухгалтерського обліку, податкової та фінансової звітності, економічного аналізу); 3) відпрацьовувати у студента глибоку зацікавленість у результатах вивчення конкретної теми (демонструвати практичне використання отриманих навичок); 4) встановлювати коло практичних питань щодо організації та методики контролю, які в процесі перевірки вирішує

суб'єкт контролю (наведення рішень, які необхідно йому прийняти та їх документальне оформлення).

УДК 657.42:658

Щербатюк В.В., д.э.н., доцент

Европейский университет

НОВЫЙ ПЛАН СЧЕТОВ ФИНАНСОВОГО И УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА

На протяжении длительного периода времени бухгалтерский учет хозяйственно-финансовой деятельности молдавских предприятий и организаций ведется в соответствии со многими нормативно-законодательными актами и на основе обязательного использования различных счетов. Они являются признаками классификации учетной информации, позволяющими свести в одну совокупность множество однородных предметов, а также носителями информации и способом ее получения. Счета образуют единую информационную систему и, вместе с тем, являются элементами этой системы и видовыми признаками, по которым совокупность экономической информации делится на локальные части, позволяющие получать различные экономические показатели.

В современной теории и практике национального бухгалтерского учета используется много различных счетов. Их полный состав строго регламентирован важнейшим нормативным документом – Общим планом счетов бухгалтерского учета, утвержденным приказом Министерства финансов Республики Молдова № 119 от 6 августа 2013 г. и вступившем в силу с 1 января 2014 г.

Основные количественные характеристики (показатели) этого плана представляют определенный научно-познавательный интерес. Их сопоставление с ранее действовавшим аналогичным нормативным документом позволяет заключить, что почти все показатели Общего плана счетов возросли и особенно такие из них, как синтетические счета и субсчета (соответственно на 5,4 и 6,8 процентов). Это приведет к усложнению теории, методики, методологии и практики бухгалтерского учета, повышению его трудоемкости, росту затрат на подготовку специалистов в данной области и, вместе с тем,

сближению с Международными стандартами финансовой отчетности.

Критический анализ Общего плана счетов показывает, что в нем названия 23, 26, 34, 42 и 54 групп счетов, состоящих из нескольких счетов, полностью повторяются в названиях последних счетов этих групп. Например, группа счетов 23 «*Прочая текущая дебиторская задолженность*» включает следующие счета: **231** «Дебиторская задолженность по доходам от использования третьими лицами активов субъекта», **232** «Предстоящая дебиторская задолженность», **233** «Текущая дебиторская задолженность по страхованию» и **234** «*Прочая текущая дебиторская задолженность*». Это нельзя признать правильным, так как целое всегда больше его части.

Кроме того, в этом нормативном документе имеются три группы счетов бухгалтерского учета, каждая из которых состоит только из одного счета того же или почти того же названия: 17 «*Другие долгосрочные активы*» (счет **172** «Прочие долгосрочные активы»), 35 «*Итоговый финансовый результат*» (счет **351** «Итоговый финансовый результат») и 73 «*Расходы по подоходному налогу*» (счет **731** «Расходы по подоходному налогу»). И, основываясь на элементарной логике, нетрудно сделать вывод о сомнительной целесообразности образования и существования этих групп.

Нам представляется, что объективная и всесторонняя оценка нового Плана счетов бухгалтерского учета хозяйственно-финансовой деятельности молдавских предприятий может быть получена только при обязательном его сравнении с аналогичными сопоставимыми нормативными документами других стран мира. И это сравнение показывает, что показатели по Республике Молдова в целом весьма значительно превышают аналогичные количественные характеристики Счетных планов, применяемых беларускими, казахстанскими, украинскими и российскими предприятиями и организациями. Это особенно хорошо проявляется на примере синтетических счетов и субсчетов, общее количество которых в вышеуказанных странах составляет соответственно 136, 79, 178, 87, 73 и 300, 78, 0, 258, 62 и свидетельствует о необоснованной усложненности и громоздкости анализируемого отечественного нормативного документа. Такое положение нельзя признать нормальным хотя бы по причине того, что масштабы, количество отраслей, уровень развития и международные связи молдавской экономики многократно меньше аналогичных показателей экономик Республик Беларусь и Казахстан, Украины и

Российской Федерации.

Практическое использование вышеизложенных предложений по дальнейшему развитию и совершенствованию Плана счетов бухгалтерского учета будет способствовать повышению его качества и эффективности, улучшению информационного обеспечения управления и повышению конкурентоспособности хозяйствующих субъектов национальной рыночной экономики.

УДК 657.1

Юнацький М.О., асистент

Криворізький національний університет

СТАНДАРТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗА МСБО

Під стандартизацією обліку визначається діяльність зі встановлення єдиних правил, норм, положень ведення бухгалтерського обліку, складання і представлення фінансової звітності та розроблення нормативних документів (законів, стандартів), що їх закріплюють. Стандартизація є засобом зниження ризиків і невизначеності для користувачів облікової інформації. Це відбувається за рахунок уніфікації бухгалтерських процедур та порядку формування публічної фінансової звітності. Досягається технічна одноманітність, що дозволяє однаково інтерпретувати одні й ті самі операції. Стандартизація облікового процесу забезпечує передбачуваність дій та постійність технік, чим уможливорює координацію процесу організації бухгалтерського обліку та оцінювання ефективності роботи облікових працівників.

Рациональність застосування стандартів в різних галузях економіки доведено еволюцією людства, адже з розвитком суспільства, трудова діяльність, економічні відносини, управлінська сфера, регулювання економічної діяльності зазнали постійних змін та удосконалень. Це затребувало стандартних елементів у всіх сферах народного господарства. Використання в світовій практиці єдиних концептуальних принципів звітності, визнання й оцінки майна і зобов'язань компаній, порядку представлення і розкриття інформації, яка характеризує їх діяльність у фінансовій звітності забезпечується Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності (РМСФЗ), утвореною у 1973 році як Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО) представниками професійних організацій Австралії, Канади, Франції,

Німеччини, Японії, Мексики, Нідерландів, Великобританії, Ірландії та США. На сьогодні, країни, котрі заявили про власні наміри з питань впровадження МСБО представлено таким чином: Європа – 37, Азія – 36, Америка – 27, Африка – 18, Океанія – 6. З них – 35 країн для зареєстрованих на біржах компаній провадили МСФЗ в якості обов’язкових.

Міжнародні стандарти фінансової звітності покликані узгодити, координувати різні системи бухгалтерського обліку й звітності з метою зіставності інформації, її зрозумілості в світовому масштабі. Бухгалтерський облік, у свою чергу, має на меті надання інформації внутрішнім та зовнішнім користувачам про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, рух грошових коштів та змін у власному капіталі. Користувачі інформації, розкритої у фінансовій звітності, мають повне право знати за допомогою яких принципів, методів і процедур складалась та чи інша стаття фінансової звітності. Задля цього кожне підприємство розробляє власну облікову політику, адже саме облікова політика в парадигмі бухгалтерського обліку виступає інструментом, який забезпечує ефективність інформаційного зв’язку між суб’єктом господарювання та користувачами фінансової звітності.

Облікова політика підприємства, відповідно до постулатів МСБО (IAS) 8 “Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки”, представляє конкретні принципи, основи, правила та практику, застосовані суб’єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності. У процесі гармонізації обліку вона є проміжною, зв’язуючою ланкою між підприємством та обліковою системою країни.

Принципи, правила, процедури, які використовує компанія при веденні та організації бухгалтерського обліку здійснюють безпосередній вплив на оцінку та відображення активів, зобов’язань та власного капіталу у фінансовій звітності, тобто використання попередньо обраної та затвердженої облікової політики, її дотримання є гарантом достовірного відображення облікової інформації, доцільної та правильної інтерпретації звітності компанії, та перспективного прогнозування розвитку бізнесу.

Аналізуючи облікову політику в глобальному масштабі, її відповідність міжнародним стандартам фінансової звітності є ще одним кроком компанії на шляху до уніфікованого бухгалтерського обліку в світовому економічному просторі. Тобто, створення світового економічного механізму, який би функціонував за єдиними обліковими

правилами, використовував уніфіковані методи, способи, прийоми, процедури бухгалтерського обліку і, в результаті, забезпечував заінтересованих користувачів достовірною, доцільною, своєчасною, неупередженою, надійною та повною обліковою інформацією і мав можливість подальшого розвитку, ось те, на чому концентрують увагу провідні вчені та міжнародні організації в царині бухгалтерського обліку на даному етапі розвитку науки та практики.

УДК 657

Якименко М.В., здобувач

Житомирський державний технологічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИБУТКУ В УМОВАХ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ

Економічні умови в Україні характеризуються кризовими явищами, посиленням конкуренції, існуванням та поширенням інформаційних війн, що зумовлює необхідність впровадження нових методів управління підприємством з метою забезпечення його ефективного функціонування. В таких умовах актуальними завданнями є ідентифікація ризиків господарської діяльності з метою розробки відповідних моделей управління.

Стратегічний аналіз підприємства направлений на визначення важливих ключових понять зовнішнього та внутрішнього середовищ, які ймовірно впливатимуть на досягнення економічних цілей в коротко- та довгостроковій перспективах. Сучасні умови функціонування вітчизняних підприємств характеризуються високим рівнем невизначеності та ризиковості, що пов'язано із відсутністю інформації та можливістю прогнозування ймовірності настання майбутніх подій та їх вплив на фінансові результати діяльності підприємства. Невизначеність ситуації формує множину можливих варіантів, які повинні врахувати управлінці в процесі формування економічної стратегії.

Науковці визначають, що в сучасних умовах розвитку теорії та практики управління характеризується переходом від традиційного ризик-менеджменту до інтегрованого. Такі зміни зумовлені динамічністю економічних процесів і необхідністю врахування чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ у діяльності

підприємств. Таким чином, ризик-орієнтоване управління є динамічним процесом виконання управлінських функцій: планування, організування, мотивування, контролювання, регулювання.

Діяльність підприємства в умовах ризик-орієнтованого управління передбачає вдосконалення організації та методики економічного аналізу з метою формування інформативних висновків щодо об'єктів. До основних переваг ризик-орієнтованого підходу управління підприємством належать: виявлення ризиків та інформування управлінського персоналу з метою розробки відповідної моделі управління; розробка та провадження превентивних заходів з метою планування та управління в існуючих умовах функціонування, що передбачають впровадження комплексу заходів щодо профілактики, нейтралізації та зменшення впливу ризиків; орієнтованість на результат з метою досягнення стратегічних і поточних цілей підприємства, зростання конкурентоздатності підприємства.

Ризик-орієнтоване управління прибутком традиційно направлене на його максимізацію, або мінімізацію негативних наслідків у разі настання несприятливих подій, та передбачає прийняття управлінських рішень та контроль їх виконання за формуванням, розподілом та використанням прибутку. Економічний аналіз прибутку в нових умовах повинен бути направлений не тільки на формування, розподіл та аналіз збільшення резервів прибутку, але й на вивчення внутрішніх (середовище функціонування підприємства, ризики та фактори формування прибутку) та зовнішніх чинників впливу, що сприятиме відповідності такого економічного аналізу новим умовам та запитам управління.

Таким чином, економічний аналіз прибутку в умовах ризик-орієнтованого управління набуває рис стратегічного аналізу, який забезпечує досягнення стратегічних управлінських цілей. Зокрема, для економічного аналізу прибутку підприємства в умовах ризик-орієнтованого управління основними прикладними прийомами стратегічного аналізу передбачено наступні: 1) стратегічний аналіз макрооточення підприємства (аналіз інформаційних оглядів, проектів, звітів, статистичних довідок, економічне моделювання); 2) стратегічний аналіз безпосереднього оточення – галузі і конкуренції (аналіз життєвого циклу галузі, якісні методи прогнозування, імітаційне моделювання, методи експертних оцінок); 3) стратегічний

фінансовий аналіз (в даному випадку передбачається розрахунок фінансових коефіцієнтів щодо формування, розподілу та використання прибутку); 4) аналіз стратегії та прийняття стратегічних рішень (матриця вибору головної стратегії, аналіз ключових факторів, методи експертних оцінок, підготовка стратегічного плану).

Таким чином, ризик-орієнтований підхід до організації економічного аналізу прибутку дозволяє ідентифікувати як зовнішні, так і внутрішні ризики, виявити ключові з них, розробити відповідну модель управління з метою їх нейтралізації, зменшення впливу та профілактики. Важливим аспектом, що сприятиме поставленим цілям є формування якісного інформаційного забезпечення, що відповідає запитам користувачів.

УДК 657

Яковець Г.Ю., аспірант

Житомирський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕНЧУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Інноваційна політика країни визначається обсягами залучених, як зовнішніх, так і внутрішніх інвестицій. Одним із шляхів вкладення вільних фінансових ресурсів є венчурне інвестування, джерело розвитку вітчизняного виробництва, зростання частки експорту, виходу національних компаній на міжнародний ринок. Венчурна інвестиційна діяльність підприємств є одним із найбільш складних і ризикових видів бізнесу, її результати мають значний вплив, як на ефективність діяльності підприємництва-реципієнта, так і фінансове становище інвестора.

Венчурна діяльність відіграє важливу роль в інноваційному розвитку підприємств та держави, зокрема. У разі позитивного результату провадження інноваційного процесу інвестори отримують величезні надприбутки. Інвестиційна діяльність в інновації є одним із невід'ємних складників входження країни в цивілізований світ, завоювання довіри з боку іноземних партнерів та безпосереднього її економічного зростання. Венчурне інвестування не стоїть осторонь загальних економічних процесів світу та України.

Незважаючи на популярність венчурного капіталу в розвинених країнах світу, в Україні формування національної венчурної системи усе ще знаходиться на низькому рівні, і механізм його практичної реалізації належним чином не відпрацьовано. Значна частина науковців відзначає незадовільний стан розвитку венчурного фінансування в Україні, досліджує загальні причини цього стану та пропонує заходи для подолання його негативних тенденцій.

Злагоджена система організації бухгалтерського обліку венчурних інвестицій вимагає належного її документального оформлення. Типових форм первинних документів венчурного процесу не існує, тому порядок документування та графік документообороту визначається на рівні підприємства із врахуванням особливостей, як об'єктів інвестування, так і джерела акумуляції фінансових ресурсів. Робочий план рахунків бухгалтерського обліку венчурних інвестицій може розроблятися на рівні підприємства або використовувати рахунки призначені для обліку операцій з акціями та облигаціями. Аналітичний облік ведеться в розрізі об'єктів інвестування, суб'єктів провадження інвестиційного процесу тощо.

Бухгалтерський облік венчурних інвестицій є досить складною ділянкою облікової роботи, яка включає різноманітні методи оцінки, обліку, документального оформлення, розкриття інформації в фінансовій звітності. Формування ефективної системи організації бухгалтерського обліку повинно базуватися на певних засадах, зокрема: розвиток нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку венчурної діяльності підприємства; систематичне здійснення аналізу фінансового стану та інноваційної привабливості підприємства-реципієнта; організація внутрішнього контролю достовірності та якості облікової інформації; застосування нових методів управління (ефективне управління фінансовими ресурсами, детальне планування витрат венчурного проекту, відповідно до потреб венчурного інвестиційного проекту, планування венчурного інвестування з оптимальною структурою вкладення в цінні папери).

Одним із головних завдань в управлінні діяльністю підприємства є створення таких умов, що сприяли б створенню передумов стабільності суб'єкта господарювання та залученню венчурних інвестицій для забезпечення розвитку. Від уміння

інвестувати залежить розквіт підприємства, застосування інновацій у виробництві, рівню фінансового та людського капіталів.

Оцінка ефективності венчурних інвестицій є важливим інструментом при здійсненні інноваційно-інвестиційної діяльності. Аналіз показників ефективності венчурних інвестицій дозволяє координувати роботу з вкладання венчурних інвестицій, здійснювати контроль за впровадженням інноваційного процесу та отримати прибуток від інвестиційної діяльності. Оцінка ефективності венчурних інвестицій є однією з найважливіших задач в інвестиційному менеджменті та потребує більш детального розгляду та впровадження нових методів дослідження інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Оцінка ефективності венчурних інвестицій повинна носити комплексний характер та містити в собі економічні, екологічні й соціальні зміни. Необхідним є врахування, не лише позитивного фінансового результату від впровадження венчурних інвестицій, але й можливість вирішення проблем зайнятості, створення робочих місць, освіти й навчання, впливу підприємницької діяльності на здоров'я та життя суспільства.

УДК 657

Яцко М.В., к.е.н., доцент

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОРИСТУВАЧІВ

Ускладнення економічних процесів в цілому та необхідність врахування все більшої кількості факторів справляють свій вплив на перегляд системи фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Інвесторів та кредиторів цікавить інформація, що здатна зменшити ризики втрати прибутків до мінімуму. Таку інформацію, що має ретроспективний характер, містить фінансова звітність. Аналіз динаміки фінансових показників дозволяє виокремити тенденції, що притаманні певному суб'єкту господарювання або певним сферам виробництва. Але складність економічних умов спричиняє необхідність у розкритті додаткової інформації, що дозволить більш якісно інформаційно забезпечити користувачів.

Тому, підвищення якості інформаційного забезпечення користувачів можливе лише при загальному розвитку системи фінансової звітності. Цей аспект є малодослідженим та потребує додаткового обґрунтування.

Так, зокрема, науковцями на конференціях різних рівнів наголошується на необхідності розкривати інформацію, що дала б змогу аналізувати заходи підприємства щодо отримання додаткової вартості через залучення кваліфікованого персоналу [1, с. 45].

Така інформація може бути розкрита у примітках до фінансової звітності.

Формувати масив інформації, що підлягає обов'язковому розкриттю на основі стандартів обліку необхідно із врахуванням, як конкретних умов діяльності кожного підприємства та галузі, а також самих якісних і кількісних характеристик діяльності підприємства (його розміру, виробничих потужностей, людського потенціалу, тощо).

Додаткові параметри, що прямо можуть не характеризувати підприємство, але містити важливу інформацію про ринок варто розкривати окремо у примітках до фінансової звітності. Саме ця форма фінансової звітності потребує подальшого вдосконалення та обґрунтування. Це дозволить підвищити якість інформаційного обслуговування користувачів та ефективність їх рішень.

Варто також зазначити на необхідності більш ліберального регулювання класичної системи фінансової звітності, що включає баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал.

Сьогодні потрібно розвивати бухгалтерський облік на основі комбінування статички та динаміки у бухгалтерському балансі щодо кругообігу капіталу, що дасть змогу користувачу бухгалтерської звітності через факти господарського життя впливати на використання капіталу на різних етапах його кругообігу [1, с. 45].

На нашу думку, система фінансової звітності, що буде максимально відповідати вимогам користувачів та задовольняти їх інтереси буде все більш наближатися до інтегрованої звітності. Тобто, тенденції у розвитку економічних відносинах свідчать про те, що поряд із класичною фінансовою інформацією про підприємство буде розкриватися інформація про соціальну орієнтованість бізнесу, інформація про політику у екологічній сфері та охороні навколишнього середовища, про вкладення компанії у розвиток людських ресурсів, тощо.

Така інформація буде забезпечувати публічний та приватний інтерес користувачів та направлена, як на зовнішніх користувачів, так і на внутрішніх.

Отже, основною умовою підвищення якості інформаційного забезпечення користувачів фінансової звітності та учасників економічних відносин є адекватний та раціональний розвиток системи фінансової звітності, що будується на відповідних вимогах до розкриття додаткової інформації про підприємство.

Потребує подальших досліджень склад та обсяг розкриття системи додаткової інформації про підприємство.

1. Рекомендації учасників міжнародної науково-практичної конференції «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні»/ підготували З. Задорожний, І. Омеціньська// Бухгалтерський облік і аудит. – № 8. – 2013. – С. 43-45

УДК 657

Яцунська О.С., аспірант

Одеський національний економічний університет

ПІДХІД ДО ВИЗНАННЯ ОДИНИЦІ, ЯКА ГЕНЕРУЄ ГРОШОВІ КОШТИ

Одним з перетинів практичного застосування норм П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» та МСБО 36 «Зменшення корисності активів» постає проблема визначення та ідентифікації найменшої групи активів, що генерує грошові потоки («кошти» згідно МСБО 36) [1, 2].

Поняття групи активів або одиниці, яка генерує грошові кошти, недостатньо розглянуто в економічній літературі та наведено лише у вище згаданих П(С)БО 28 та МСБО 36, й однойменних П(С)БО 27 й МСФЗ 5 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність». Проаналізувавши наведені трактування, можна виділити три критерія визнання даної дефініції: ідентифіцируемість, тобто можливість відділення даної групи (одиниці) від інших об'єктів активів; збільшення (надходження) грошових коштів від використання даного об'єкта - майбутні економічні вигоди; незалежність збільшення (надходження) грошових коштів від використання даного активу від інших.

З переліку визначених критеріїв не викликає питань лише другий, адже, якщо об'єкт визнано активом, то це передбачає отримання

майбутніх економічних вигід (прямо або непрямо), як потенційну можливість отримання грошових коштів від використання активів, або спроможності зменшувати відтік грошових коштів.

Застосування першого критерія, щодо визнання мінімальної сукупності активів, яку можна ідентифікувати, вимагає від бухгалтерів професійного судження, яке може бути вельми суб'єктивним. Адже, це може бути окремий об'єкт, група об'єктів, цех, група цехів, або цілком підприємство. При цьому, принциповим виступає саме третій критерій: грошові кошти, отримувані від визначеної групи здебільшого не повинні залежати від надходження грошових коштів інших активів.

Отже, на нашу думку, у якості одиниці, яка генерує грошові кошти можна визнати саме інвестиційний проект, тобто підпорядковані йому об'єкти активів, а перед усім об'єкти основних засобів, які будуть використовуватися протягом інвестиційної, експлуатаційної та ліквідаційної фаз його життєвого циклу. Це дозволить чітко ідентифікувати одиницю, яка генерує грошові кошти та відокремлювати отримані від її використання економічні вигоди (грошові кошти), як це зображено на рис. 1.

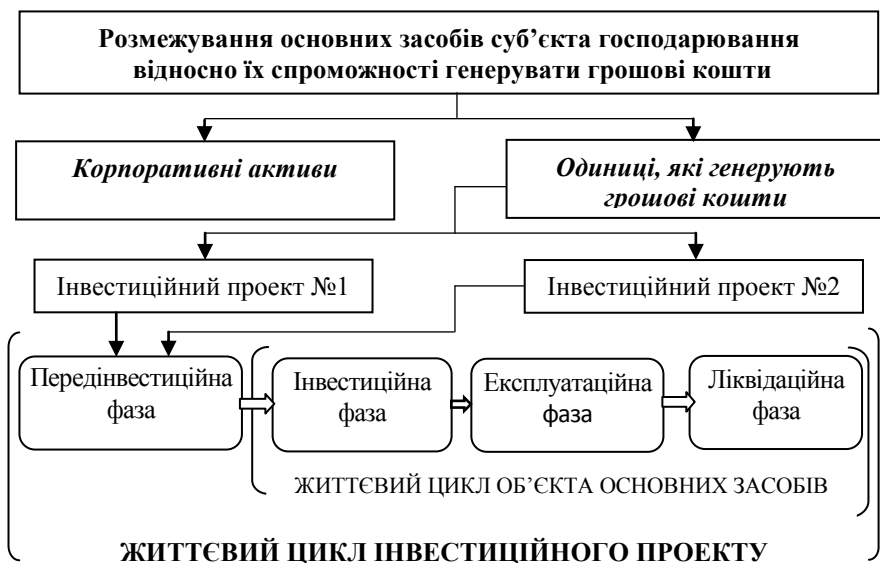

Рис. 1 Розмежування основних засобів суб'єкта господарювання відносно їх спроможності генерувати грошові кошти

Але, при цьому слід зазначити, що на підприємстві можуть існувати активи, які самі не генерують грошові кошти, однак сприяють їх отриманню від інших активів (наприклад, активи апарату управління та ін.), МСБО 36 такі активи визначає як корпоративні. Тобто, спроможність генерувати грошові кошти та її незалежність, дозволяє та обумовлює необхідність й доцільність класифікації об'єктів основних засобів за ознакою їх спроможності генерувати грошові кошти на корпоративні активи та одиниці, які генерують грошові кошти (рис. 1).

Отже, запропонований підхід щодо визнання у якості одиниці, яка генерує грошові кошти, інвестиційного проекту, а саме підпорядкованих йому активів, у т.ч. основних засобів, дозволить дотримуватись критеріїв зазначених у П(С)БО 28 та МСБО 36.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України №817 від 24.12.2004 р.: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://minfin.gov.ua>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 «Зменшення корисності активів»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://minfin.gov.ua>.

*Міжнародна науково-практична конференція
(м. Луцьк, 10 жовтня 2014 р.)*

ДЛЯ НОТАТОК

Комп'ютерний набір:

Риковська Л.О.

Верстка:

Риковська Л.О.

Підп. До друку 08.10.14 р.

Формат 60x84 1/16. Папір офс.

Ум. друк. арк. 9,3. Тираж 300 прим. Зам. 419

Редакційно-видавничий відділ

Луцького національного технічного університету

Луцьк, 43018, вул. Львівська, 75

Друк – РВВ ЛНТУ